Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Brøndsted, Karl Gustav.; K. G. Brøndsted.
Titel | Title:	Fra det Fjerne : to Fortællinger : 1. Ægypterinden Amoa, en Fortælling om Had og Kærlighed : 2. Den Lemniske Athene, en Fortælling om Retfærdighed
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København : Nationale Forfattere, 1911
Fysiske størrelse | Physical extent:	214 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

57,- 102.

Det Kgl. Bibliotek
130024709397

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

K. G. BRØNDSTED

Fra det Hvide Hav

København
Nationale Forfatteres Forlag
1911

FRA DET FJERNE

TO FORTÆLLINGER AF K. G. BRØNDSTED

Kgl. 2679

K. G. BRØNDSTED

FRA DET FJERNE

TO FORTÆLLINGER

1. ÆGYPTIERINDEN AMOA, EN FORTÆLLING OM HAD OG KÆRLIGHED.
2. DEN LEMNISKE ATHENE, EN FORTÆLLING OM RETFÆRDIGHED.

KØBENHAVN
NATIONALE FORFATTERES FORLAG
1911

AARHUS STIFTSBOGTRYKKERI.

Til

Dr. phil., Direktør, Brygger CARL JACOBSEN

Komm. af Db., Dm., p. p.

tilegnes denne Bog med en Enkeltborgers ringe Tak for de uvurderlige og blivende Goder, De har skænket vort Folk.

ÆGYPTIERINDEN AMOA

EN FORTÆLLING OM HAD OG KÆRLIGHED

(I Carlsberg-Glyptothekets ægyptiske Samling, strax man kommer ind i den større Sal, ser man tilhøjre en med Hieroglyfer og Billeder pragtfuldt bemalet Mumiekiste, mærket E 118. Den som nøjere betragter disse ældgamle Tegn, vil opdage, at paa et Par Steder er de oprindelige, først anbragte, Hieroglyfer udskrabede, og andre Hieroglyfer, gjorte med mindre Kunst, satte istedenfor. Dette sætter allerede Tanken i Bevægelse, men hvis man med Prof. Valdemar Schmidts store Katalog i Haanden sætter sig til rigtigt at gennemstudere denne Kiste, vil man faa mærkelige Ting at tænke paa.

Denne Kiste, som man sidder og betragter, er lavet (omtrent i Kong Davids Dage!) til en Mand ved Navn Sesekh-Nofru, og Kistens brogede Billed- og Tegnpragt tilsigter at lade Gudernes Velsignelse strømme over den døde, som er i Kisten. Men senere er hans Mumie taget ud af Kisten, og en anden Mand ved Navn Pa-åa-n-kah, Har-mes' Søn, er lagt i den, idet ogsaa Navnet paa den første Ejer er udskrabet, og den andens sat i Stedet, men i Hast eller med en uøvet Haand, og et Par Steder er det oprindelige Navn ikke engang naaet til Udslettelse. Navnlig er den nye Besidders Navn indsat paa det Sted, hvor

Velsignelsen fra Overguden Osiris strømmer ned over den dødes Navn, saa at den senere Ejer er sat i Besiddelse af ikke blot den førstes Kiste, men ogsaa — efter ægyptisk Opfattelse — af hans Salighed!

— Sandsynligvis florerede alskens Kneb og Bedragerier fortræffeligt i det gamle Ægypten, der jo var et højt civiliseret Land. Men Bedragerier af denne Art synes næsten at kræve overordentlige Grunde. Den som vil søge Kilden til overordentlige Udslag af Menneskers Handlinger, vil hyppigt finde den i de to primitive Lidenskaber, som er ældre end al Civilisation og vil overleve al Civilisation: Had og Kærlighed.)

I.

SESEKH-NOFRU.

Denne Fortælling tager sin Begyndelse i Ægyptens Land ved Floden, paa Flodens Vestside, et Par Dagsrejser nedenfor den store Stad Usi, som ogsaa kaldes Theben, i en god og fed Egn.

Her levede for en tretusinde Aar tilbage en Mand ved Navn Sesekh-nofru, han var Isistemplets Forstander og Skatmester med mange Titler og ejede et stort Hus og alle de rige Agre og Landsbyer og alle Menneskene paa Flodens Vestside ligeoverfor den Stad Sennu, som ogsaa kaldes Akhmem. Denne Sesekh-nofru var Ven med *Amons* store Ypperstepræst i Theben, og var selv en god og fed og rig Mand; og da han havde spist og drukket og glædet sig ved Hustru og Børn og de andre Ejendele, saa længe Guderne fandt for godt, saa skiltes omsider hans Sjæl fra hans Legeme og gik ud gennem Munden.

Den døde laa paa sin Pragtseng, den som holdtes i Beredskab til ham efter Døden og som kaldtes »den triumferende's Seng«, og hans *Ka*

eller Sjæl svævede usynlig om Lejet; Børnene stode hos og udtalte Døds-Ordene, og Søsteren og Hustruen og de tilkaldte Grædekvinder, de sade paa Hug paa Bedeskamler rundt om og holdt Armene i Vejret under lydelige Klager.

Sesekh havde alle sine Dage været en from Mand og overholdt sine Bønner og Tvætninger og alle de præstelige Ceremonier. Ogsaa havde han, ligesom Landets andre store, af Omsorg for sin Sjæls evige Vel sørget for, at den Mumiekiste, hvori hans Lig engang skulde gemmes, blev helt og rigt bemalet med alle de smukke Billeder og Indskrifter, der overfor Dødsrigets Guder skulde bevidne, at saavel hans Liv som hans Død, altsammen var gaaet rigtigt til, og navnlig at Balsameringen og Dødsofrene var gaaet for sig paa den fuldkomneste Maade, saa at Guderne ikke vilde kunne vægre sig ved, naar Tidens Fylde kom, da at tillade Sjælens Genforening med sit Legeme og at føre den saaledes atter samlede Sesekh ind til *Osiris's* Herlighed; ligesom *Osiris* selv i sit Gudeliv jo var blevet splittet og atter samlet, til et Forbillede for alle Mennesker.

Oppe fra Floden, mod Vesten, nær de libyske Klipper og de riges Gravkamre, boede Tineith, Egnens dygtigste Ligkistemaler. I flere Maaneder før sin Død havde Sesekh haft sin daglige Fornøjelse af at vandre op til denne Kunstner, der var hans undergivne, og timevis sidde hos ham

og iagttage det fremadskridende fromme og skønne Arbejde. Kisten, der var af det dyreste Træ fra Sydens fjerne Bjergskove, var i tilskaaret Mumieform sendt ned ad Floden fra Thebens berømteste Værksted, men Tineïth havde derpaa selv lagt den guldglinsende Bundfarve over, og smykkede nu med sin Kunst baade Laaget og Understykket.

II.

SESEKHS KISTE. — LAAGET.

Laagets øverste Ende, der hvor den dødes Hoved skulde være, den var selv udskaaret i Form af et kolossalt Menneskehoved, og Tineïth havde malet dets Ansigt med stærke friske Farver og store aabne Øjne, saa at Gravens Guder ret kunde se, at denne døde Mand var glad og god og kunde frejdigt forvente alle Glæder i Gudernes Samkvem. Haar og Skæg og Hovedtøj og det store brogede Brystsmykke med *Skarabæus*-Amuletten og den røde Solskive, alt var festligt ordnet som hos Guder og Konger, og Lotosblomsten smykkede hans Isse.

Men paa Brystet malede Tineïth tvende vingede Slanger og den hellige Ring, Uendelighedens Symbol, og med hieroglyfisk Skrift paakaldtes her *Osiris*, Evighedens Herre, at Han vilde ihukomme, at denne døde nu var *Amkhur*, Gudens Ven og Broder, og havde Krav paa Del i Hans Evighed; ogsaa

Osiris' Moder, den goddædige *Nuit*, var afbildet: med Moderømhed udstrakte hun sine beskyttende Vinger over den døde og rakte ham med begge Hænder Livets Tegn, den korslignende *Onkh;* derover var sat de to hellige *Uza:* det er Osiris' Øjne, som har beskuet Moderens Gerning, og Osiris' Hjærte vil bevæges, og Hans Mund vil tale de højhellige Ord, som staa i en lang Hieroglyfrække lige ned til Foden:

Saa siger Osiris . . . . .
de dødes Herre . . . . .
de levendes Herre . . . . .
Af alle gode Ting vil Jeg give . . . . .
Millioner . . . . .
Millioner . . . . .
til Sesekh-nofru, højærværdig
Tempelforstander for Isis . . . . .

Og paa begge Sider af *Osiris'* løfterige Tale havde Tineïth med største Kunstfærdighed fremstillet de Offergerninger og Tilbedelser, som til Gengæld vare gjorte eller vilde blive gjorte fra menneskelig Side: Her saa's den afdødes unge Søn, fremstillende sig med Tak og Offer for *Osiris'* Throne; to Gange var denne Scene fremstillet. Og andre to Gange saa' man selve Sesekh ofre til Gravguderne, de fire hellige Væsener som skulde beskytte den balsameredes Indvolde, Lunge, Hjærte, Lever, saa at ogsaa disse Dele

en Gang kunde faa Part i Opstandelsen. Fremdeles et Billedpar, der skulde genkalde i Erindringen Ofre givne til *Osiris* saaledes som Han æredes i Vædderskikkelse og i Falkeskikkelse . . . . . Og paa hver Side af Fodenden tegnede Kunstneren Guden *Anubis* i Skikkelse af en Hund, Anubis, den trofaste Spejder og Fører for de fromme henfarne gennem Dødsrigets mørke Veje lige til Osiris' Lysbolig: »Oplukkeren af af Sydens Veje«, »Oplukkeren af Nordens Veje«, sagde Hieroglyferne derover. — Og se! paa selve Fodstykket rakte Sandhedsgudinden *Måat*, dobbelt tegnet, sine Arme i Vejret: hun har hørt det alt, hun har set det alt, det skal blive Sandhed altsammen!

Saaledes var Kistens Laag smykket, det buede Laag, skaaret i Menneskeform. Og frem imellem de brogede betydningsfulde Billeder og Bogstaver — røde, blaa, grønlige, i stærk fremspringende Farvepaalægning — fremskinnede den rene gule Bundfarve med glinsende Fernis, det var som Guldet selv. Og rejste man Mumiekisten op, saaledes som den ofte skulde staa i Slægtens Gravsal, oprejst ved Siden af de højbyrdige Frænders Mumiekister, naar Slægten samledes til Gravfesterne, da kunde de efterlevende tro at skue en Samling højsalige Guder i gylden Gudedragt, og glæde sig til at de selv engang skulde staa i lignende Pragt, og lære ikke at frygte Døden.

III.

SESEKHS KISTE. — UNDERDELEN.

Men ogsaa paa Kistens Underdel, paa de lange Sider, havde Tineïths Kunst frembragt mærkelige og skønne Ting. Her saa's den døde selv paa sin Pragtseng, tæt hyllet i Ligdragten; klagende Kvinder sidde ved hans Hoved og Fod, i Midten nærmer sig allerede Balsameringskunstneren, og Indvoldsvaserne vente paa deres uhyggelige Indhold. Men se: Balsameringskunstnerens Hoved er skjult under den gode *Anubis*' Maske, hans, som en Gang gav *Osiris* den forbilledlige og fuldkomne Begravelse, den Begravelse som virker Genopstandelse; og de sørgende Kvinder bære Symbolerne for *Isis* og *Nebhat*, for Osiris' Hustru og Hans Søster, dem, hvis Dødsklage er den rette og fuldkomne, fordi den skal forvandles til Jubel; — just saaledes, saa virkningsfuldt og omsorgsfuldt skal ogsaa Sesekhs Begravelse være foregaaet: allerede rækker *Isis* Livets mystiske Tegn *Onkh* hen mod den dødes Hoved; dette ser *Osiris*' Øje, *Uza*, som svæver over Liget, og skuer at alt er gaaet retteligt og fuldkomment til; og Guderne tale og sige i Bogstaverne:

Jeg Anubis . . . . . giver Sesekh-nofru en god Begravelse . . . . . Jeg Nebhat . . . . . og Jeg Isis . . . . . gør gode Ting ved Sesekh-nofru . . . . .

Og Kunstneren havde endvidere i et høj-

tideligt Billede fremstillet, hvorledes den døde tilbedende nærmer sig *Osiris'* Throne; og paa Dommens store Vægt veje Guderne Sesekhs Hjærte; men Guden *Horos*, »Han som er ved Vægten«, taler og siger:

Vejningen er befunden i god Orden, den er i Ligevægt, den findes at være saa i Sandhed, ved Undersøgelse, og hans Hjærte og hans Liv gives ham tilbage.

Sluttelig fandtes et pragtfuldt Dobbeltbillede paa Kistens Hovedende: den døde optages i Gudernes Samfund, han nærmer sig *Osiris'* Maaltid og Bord; allerede ere de hellige Brød fremlagte, den hellige Drik iskænket, og *Horos*, Søn af Osiris, Evighedens Herre og Uendelighedens store Hersker, Han taler og siger paa sin Faders Vegne:

Livets Gud . . . . . giver Tusinder af Brød, Tusinder af Øl og Tusinder af Vin og Tusinder af alle gode og rene Ting til Sesekh-nofru . . . . .

— Og efterat Sesekh saaledes i nogle Maaneder næsten dagligt havde besøgt Kunstneren Tineïth, som var hans undergivne, og siddet ved hans Side og glædet sig over Arbejdets Fremskriden og ved Fortrøstningen til sin Sjæls evige Vel; saa var det at det skete, da han en Aften var vendt hjem til sit Hus og havde glædet sig ved Spise og Drikke og ved Børnene og ved sin unge Hustru; saa begav det sig endnu samme

Nat — da Guderne fandt det for godt —, at hans Sjæl pludselig skiltes fra hans Legeme og gik ud gennem Munden.

Og Sesekh laa paa sin Seng, som kaldes »den triumferende«s, og Klagesangen var begyndt.

IV.
SKYGGEN.

Men i denne samme Nat sad Tineïth, Kunstneren, længe oppe ved sit Arbejde. Han sad udenfor sit Hus, thi det var svalt i Luften, og Myggene kom ikke herop fra Dalen, og Maanen skinnede hvidt, saa han kunde se sin Haands Virken. Han havde Ansigtet vendt mod Dalen og mod den hellige *Hapi*, Nilfloden, dér langt nede, og Sesekhs Kiste havde han foran sig og lagde, glad i Hu, straalende Fernis over de hellige Tegn. Men endnu vidste han ikke, hvad der var vederfaret Sesekh i denne samme Nat.

Da lagde der sig en Skygge over Kisten foran ham, det var Skyggen af en ung Kvinde, og Tineïth vidste, at det var hans Datter Amoa, som kom bag ved ham ud fra Huset; thi Amoa plejede ofte at hjælpe til, naar Faderen arbejdede; hun var en tænksom ung Kvinde og havde erhvervet sig nogen Kendskab til de hellige Tegn og Bogstaver, saaledes som en Kvinde kan erhverve sig den. Og Tineïth blev glad i sit Hjærte,

men da det var sildigt paa Døgnets Tid, sagde han med vred Stemme uden at vende sig: »Amoa, Resin, du aarvaagne! hvorfor sover du ikke forlængst?«

Og Amoas Skygge var mellem ham og Dalen, og hendes Stemme talede bag ham og sagde: »Fader! hør!«

Og atter talede Amoas Stemme:

»Hør Fader! Moder er jo død, og jeg har ingen ældre Søster; saa er du da nu baade min Fader og Moder og min ældre Søster; du véd det.«

Tineïth, som sad fornøjet ved sin Kunst, syntes ikke, at dette var fornøjelig Tale, derfor ventede han lidt, men svarede dog: »Ja«.

Da bevægede Amoas Skygge sig, og lidt efter talede hun igen bag ham, men Stemmen var besynderlig:

»Fader. Denne Sesekh, vor Herre, denne Sesekh-nofru —«

»Tys!« sagde Tineïth hurtigt, thi han ængstedes for hvad der kunde komme. Og han arbejdede videre.

Men Amoas Stemme talede igen og sagde: »Denne Sesekh — denne Sesekh-nofru — — Fader! — det er en ond Mand —«

Og strax var det, som om Amoas Skygge vaklede eller sank. Da først vendte Tineïth sig om, og han saa' Datteren knæle og holde begge Hænder for sine Øjne, som om hun græd bittert.

Og hun sagde: »Fader, vend dog dit Ansigt fra mig« —, og Tineïth gjorde saa, og han rystede paa Haanden og kom til at spilde af Fernis'en ned paa Jorden.

Og efter en Stunds Forløb sagde han, og Stemmen var lav: »Datter, saa har han da mishandlet ogsaa dig? Sesekh, vor Herre?«

Og atter efter en lang Tids Forløb svarede hun bag ham: »Din Datter er vanæret med Vold af Sesekh.« Og hendes Skygge bøjede sig og sank ned under Sesekhs Kistes Fod.

Tineïth rejste sig, men satte sig igen, thi han frygtede meget for at tale noget heftigt mod sin Herre Tempelforstanderen.

Amoa talede paany, og hendes Stemme kom som fra En, hvis Ansigt berører Jorden.

»Det er mange Dage siden; og det syntes mig en Skændsel at tale; men i denne Nat var det, som om min døde Moder rørte ved mig og bød mig at gaa ud til dig og tale om den onde Sesekh.«

»Tys!« sagde Tineïth. Men Amoa vedblev:

»Det var den Dag, da han havde set mig hjælpe dig ved dit Arbejde her ude, og du vinkede at jeg skulde gaa ind. Men siden, i Svalingen, da kom der Befaling, husker du, fra Æthioperen, Havernes Opsynsmand, at alle Stedets Kvinder strax skulde komme ned til Haverne og gøre Gerning ved Vandingskanalerne.

»Æthioperen, ja,« sagde Tineïth og knyttede Haanden, men slappede den igen.

. . . . »men da jeg var kommet til Sfinxernes Indgang, var der ingen Kvinder uden jeg; og nogle sorte Mænd lagde et Klæde om min Mund og bar mig ind i Isistemplet, og der var lange mørke Gange, og — — o Fader!!«

Tineïth havde strakt begge Armene op mod Himlen, men lod dem falde igen. Og nu hørtes der i lang Tid ingen Lyd, hverken fra Mennesker eller Dyr eller fra rindende Vand, men en usigelig hvid Tavshed.

Omsider talede Amoa paany:

»Og da Mændene siden førte mig tilbage ad de lange Gange, da truede de mig og hviskede mig i Øret, at saafremt du, Fader, eller nogen, fik Nys om denne Gerning, da skulde baade du og jeg dø. Og de stødte mig ud i Lyset og lode mig gaa, og da først sansede jeg og kunde fatte Ords Mening, de Ord, som vare hviskede. Og min Mund blev tavs for dig indtil nu.«

»Din Mund er tavs for mig endnu,« sagde Tineïth,« du har intet sagt, jeg har intet hørt.«

Men Amoas Skygge rejste sig rank og gik hen over Sesekhs Kiste, og hendes Stemme lød klart:

»Jo, Fader, min døde Moder har villet at du skulde vide det.«

Og hendes Skygge blev meget stor og vældig i Maaneskinnet:

. . . . »og betænk nu, Fader, hvorledes vi kan dræbe Sesekh-nofru og faa hans Sjæl skilt fra hans Krop!«

»Ti! ti!« befalede Tineïth i dødelig Angst. Og han vendte sig og saa' sin Datter Amoa staa rank og høj og skøn, og hendes Øjne gnistrede mod hans. Da tog han hende ved Haanden og førte hende ind i Huset og gav hende til Tjenestekvinden Nubierinden Iri, hvem han befalede at hvile udenfor hendes Kammers Forhæng, »thi min Datter er syg,« sagde Tineïth, »syg af de onde Aander, som er ude i denne Nat.«

Men selv gik han ud igen i Svalheden, og han kunde ikke sove, men gik frem og tilbage. Og fra Maanen strømmede hvid Tavshed ned over hele Landet med saadan Fylde, at Tineïth blev bange for dette Overmaal af Tavshed, og han flyttede Fødderne lydløst mens han gik. Og han hviskede: »Jeg kendte jo Sesekh, jeg kendte jo Sesekh.«

Men nede fra Nildalen, hør, fra det Sted hvor Sesekhs store Hus laa, derfra begyndte paa én Gang en sagte Lyd at stige op. Det var langstrakte, klagende Toner, ensformige, vedholdende . . . .

Tineïth standsede og lyttede. Det var fjerne Kvindestemmer, af dem der klage sørgeligt, i samstemt Jamren, og Stemmerne aflode ikke, men løftede sig og sænkede sig og løftede sig igen, og Nattens Tavshed bævede.

Tineith lyttede. Omsider hviskede han: »Dette maa være en Dødsklage. Og han lyttede. »Ja, det er Dødsklagen over en stor Mand. Og den kommer fra Sesekhs Hus.«

Da gik han hen til Mumiekisten, og han tog Malepen og Farve, og han malede en ny *Uza* lige over det Sted, hvor den dødes Hjærte skulde være. Thi *Osiris'* retfærdige Øje skulde skue Sesekhs Hjærte, hvor ondt det havde været.

Siden gik han ind i Huset og steg op paa det flade Tag, dér hvor han plejede at sove i de lune Nætter; han hyllede sig i sit Tæppe og sov ind.

V.

AMOA OG IRI.

Senere i den samme Nat laa Nubierinden Tjenestekvinden Iri udenfor Amoas Kammer. Og hun vaagnede ved at høre Amoa sukke stærkt derinde. Og da hun vedblev at sukke, fattede Iri Medynk, løftede lidt paa Forhænget og hviskede ind: »Mon Myggene er min Herskerinde til Plage? Mon jeg skal binde Nettet fastere om hende? Men Amoa hviskede tilbage, at intet plagede hende, og bød hende sove.

Men efter nogen Tid hørte Iri hende igen sukke; da stak Iri sit sorte Hoved ind under Forhænget til hende og sagde, at Herskerinden maaske var tørstig af Hede? om hun ønskede

et Bæger af den syrlige Drik Hekt? Men Amoa bød hende tie.

Men den tredje Gang, hen mod Morgenen, da Amoa ikke kunde andet end sukke og vende sig paa Lejet, da løftede Iri sit Hoved og grublede. Og da hun havde grublet længe, tænkte hun, at det maatte være Kærlighed og Længsel efter en elsket Yngling, som saaledes pinte hendes Herskerinde. Og hun tænkte, og kom i Hu, at Ynglingen Pankah, Søn af Harmes, ham der førte Baad paa Nilen, han havde i sin Tid bejlet hos Tineïth om Amoa, men da han hørte til en ringere Kaste, havde Tineïth ikke villet høre noget om den Sag, thi deres Overherre Skatmesteren Sesekh-nofru taalte ikke Kasteblanding i sit Distrikt. — Nu tænkte Iri, at det muligt var Ynglingen Pankah, som hendes Herskerinde havde i Tankerne. Og hun fattede heftig Medynk, hun krøb under Tæppet ind i Kamret og helt hen til Amoas Leje, dér satte hun sig paa Gulvet og berørte Amoas Øjne. Hun sagde:

»Min Herskerindes Øjne er fulde af Graad; tal dog til Iri din Tjenestekvinde!«

Og atter sagde hun:

»Din Tjenestekvinde er kun en sort lille Nubierinde, men jeg véd, at Ynglingen Pankah elsker dig, og hvis du vil, saa fører jeg ham til dig engang naar din Fader ikke véd det.«

Men næppe havde Iri sagt dette, før Amoa

udstødte et Suk, der lød saa smerteligt og vildt, at Iri blev forskrækket og krøb ud bag Forhænget.

— Men nu stod Solen op over de arabiske Bjerge, og hele Ægyptens Land blev paa én Gang fyldt med luende Lys.

Tineith holdt Morgenbøn paa sit Hus's Tag og paakaldte Solguden *Râ* og sagde:

»Hil Dig store *Osiris Amon Râ*, Du som var til fra Begyndelsen, som fødtes fra Dig selv og fødte Gudeskikkelserne, Herskeren over Syden og Norden, Herren over Guder og Mennesker!«

Da stod baade Amoa og Iri op og gik til deres Tvætning. Men da de kom udenfor Huset, da hørte de langt borte hin enstonende Klagelyd fra Sesekhs Hus, og Lyden aflod ikke, men løftede sig og sænkede sig og løftede sig. Og Tineïth saa' paa sin Datter og sagde: »Dette er Dødsklagen, og nu har Guderne selv skilt hans Sjæl fra hans Legeme.«

Der kom Mennesker gaaende og bekræftede, at Skatmesteren den store Sesekh-nofru var død i denne Nats Begyndelse. Og de gik hen og saa' ned over Nilens Dal, og de saa' Mennesker i Uro og Bevægelse dernede.

Teneïth sagde til sin Datter: »Du faar gaa ned til de andre Kvinder i vor Herre Sesekhs Hus for at afløse ved Dødsklagen, som Egnens Kvinder bør.« Men Amoa saa' sin Fader i

Øjnene og svarede, at før vilde hun dø. Da slog Tineïth sine Øjne ned for sin Datter og tav.

— Der kom Bud op fra Sesekhs Søn til Kunstneren Tineïth, at han skulde gøre den triumferende's Kiste endnu pragtfuldere og male alle Billederne og alle Hieroglyferne op engang til med endnu stærkere Farver, thi det stod til at vente, at selve Urmaa i Theben, øverste Seer og Ypperstepræst, som var Sesekhs Ven, vilde komme til Stede ved den triumferende Mumies Indsættelse i Slægtens Klippegrav efter de halvfjerdsindstyve Dage. Derfor, hvis Kistens Udstyr manglede endog blot den mindste Tøddel i Fuldkommenheden, da vilde Tineïth blive straffet paa det ubarmhjærtigste.

Og Tineïth blev slagen af Skræk og gik strax hen for at blande friske Farver.

Men Iri bøjede sig og kom til Amoa og sagde: »Herskerinde, siden vi to Kvinder nu er alene, saa glæd dig dog over, at vor Overherre Sesekh er død! thi var det ikke ham der hindrede din Fader i at give dig til Pankah, den smukke Yngling? Thi Pankah elsker dig og vil sikkert komme for at tage dig.« Og da Iri havde sagt dette, da troede hun, at Amoa vilde le og klappe i Hænderne, men istedenfor blev Amoas Ansigt blegt som en døds, hun funklede ud af sine Øjne og truede med løftet Haand mod sin Tjenestekvinde. Da blev Iri forfærdet og løb

fra hende og satte sig til at tænke; og da hun havde tænkt længe, sagde hun til sig selv: »Visselig elsker min Herskerinde Ynglingen Pankah, men hun elsker paa en forunderlig Maade og aldeles ikke som vi andre Kvinder plejer.«

Og hun fattede stor Medynk med Amoa og tænkte uafladelig paa, hvorledes hun dog kunde hjælpe hende i hendes Kærlighed.

VI.

DEN TRIUMFERENDE.

Men nede i det store Hus laa imidlertid Sesekh, det triumferende Lig, paa sin Pragtseng, og hans *Ka* eller Sjæl svævede usynlig om Lejet. Og hele den udslagne Dag sade skiftevis de tilkaldte Grædekvinder paa Bedeskamler og klagede lydeligt.

Og da den næste Sol løftede sig, da kom de kyndige Mænd som forstod Balsameringens Kunst, Balsameringen af første Grad, og de havde Gudemasker paa som den gode *Anubis* og de andre Guder som forestaa Begravelser; og da de begyndte deres hellige Værk, bandt ogsaa Sesekhs Hustru og hans Søster de store Gudinders Symboler paa deres Hoveder, Isis's og Nephats.

Og den kyndige Mand, der havde *Anubis's*

Schakalhoved, han tog med et Redskab den dødes Hjerne ud gennem Næseborene og skyllede efter med ætsende Vædske; og fire andre Mænd der havde Menneskemaske som Guden *Amset* og Abemaske som Guden *Hapi* og Hundemaske som Guden *Tiumotef* og Fuglemaske som Guden *Kebhsenuf* — de skare med Kniv af æthiopisk Sten den triumferende's Mave og Legeme helt op og lagde hele Indholdet ned i de fire hellige Alabastvaser; derpaa begyndte de at skylle Hulheden igennem med Palmevin og Pulver af alskens Krydderurter; dette var et langt Arbejde, og altid vare nogle af Mændene om den døde, baade Dag og Nat, og Slægtningene kom og gik, medens hellige Ord bleve oplæste af Dødebogen, og Dødssangen lød, og den dødes *Ka* svævede usynlig om ham.

Men da Legemets Hulhed omsider syntes fuldstændig tør, da fyldte de den ganske, indtil de mindste Kroge, med arabisk Myrrha, med Kanelbark og andre kostelige duftende Sager, indtil han var saa fyldig og før, som han nogensinde havde været; og da de havde gjort det, syede de Ligets tørre Hud sammen igen. Derpaa bare de saavel Legemet som de fire hellige Vaser i højtidelig Procession ud af Hjemmet, og Sesekhs *Ka* fulgte usynlig med, og de bare det altsammen ind i det bestemte Rum i Templet, hvis Skatmester han havde været, og Præsterne modtoge ham.

I dette Tempelrum var en stor Sarkofag eller Beholder af Sten, og der var en Tud ved Bunden til at aabne og lukke, Gudebilleder vare indhuggede paa Siderne, og Hieroglyfer udtalte gode Velsignelser. I Beholderen var der hældt en med Salpeter tilberedt kraftig Lage; her skulde den triumferende ligge i de halvfjerdsindstyve Dage, idet Lagen af og til fornyedes; efter de halvfjerdsindstyve Dage skulde han optages igen og fuldstændig tørres i Sol; først da vilde han være en fuldkommen Mumie, der kunde vikles i Strimler af Byssoslinned fæstnede med æthiopisk Gummi og flade Remme, derpaa flyttes over i sin Mumiekiste og bisættes i Slægtens Klippegrav.

Allerede laa Sesekhs Lig i Beholderen i Isiskapellet, og hans taalmodige *Ka* dvælede over Liget og glædede sig ved, at alt var gaaet til i Rigtighed og Fuldkommenhed, fra det største til det mindste. Og naar han skal bæres ind i Slægtens Grav, den som kaldes *Pe-zet* eller den lange Tids Bolig, da vil hans *Ka* følge usynlig ogsaa derind. Og skønt den nu vil være frigjort og efter Dødsrigets Love vil begynde paa sine Vandringer og sine hinsides Gerninger, saa er den dog alligevel paa en hemmelighedsfuld Maade bunden, og den vil længes efter sit Hylster og ofte komme tilbage til Gravkammeret og dvæle og dvæle, og dens Taalmod vil være grænseløs, thi Gudernes Forjættelser ere retteligt

og rigtigt fæstede paa Mumiekisten som bærer hans rette og rigtige Navn. Den vil dvæle taalmodigt, indtil engang, maaske om mange Tusinder af Aar, det behager Guderne at genforene den med sit Legeme efter *Osiris's* gode Dom.

Kun hvis det skulde ske, at Mumien ved Gravrov og Vold blev revet ud af sin Kiste, da vil den med det samme være revet bort fra Gudernes Forjættelse: den maa da flygte og blive til intet, og Mumien bliver til Muld evindeligt.

VII.
VED NILENS TRAPPE.

Tineïth tænkte paa Sesekhs Søn og hans Trusel. Han besluttede en Rejse op ad Floden til Theben, *Apit-Usi*, Sydens Hovedstad, for personlig at købe friske Farver til Kisten.

Han gik ned igennem Dalen ad Nilbredden til; bag ham gik hans Datter, og sidst Nubierinden Iri; Kvinderne bar hans Mundforraad, thi Rejsen frem og tilbage kunde godt vare 5—6 Dag eller mere. Da de kom til Lerhusene hvor Fiskerne og Flodskipperne boede, gik Tineïth ind til Skipperen Harmes, Pankahs Fader, for at træffe Overenskomst med denne om at føre ham paa sin Nilbaad til Hovedstaden og tilbage igen.

Harmes var en flink og berejst Mand, og

Tineïth talede gerne med ham, undtagen om det ene Emne: Pankahs Bejlen. Men om Harmes' mangfoldige Nilrejser hørte Kunstneren gerne, og navnlig om den store nordlige Hovedstad Menufi, Memfis, hvor han selv aldrig havde været, om »den hvide Borg,« om *Ptah*-Templet, som i Pragt kunde maale sig med Thebens Templer, om Gudestatuerne dér nord paa, som ikke ganske lignede dem han kendte, om Gudernes Pragtbaad Hennu, Pyramidegravene og den hellige Tyrs kostelige Stalde. Medens de to Mænd faldt i Snak sammen, gik Kvinderne ned til den brede Niltrappe, hvor der gerne — efter Stedets Lejlighed — var Liv og Færdsel: her gik Baade og Pramme ud og ind, lastede med Sydens og Nordens Varer, Trælast, Sejldugstabler, Tovruller, vævede Tøjer, malede og glaserede Lersager, Frugter, Brød og Kager i forskellige Former; stundom ogsaa skaarne Kunstsager i Træ eller Sten eller Metal, eller maaske endog et helt Gudebillede eller en fin Papyrusrulle; her sad Piger med Blomster tilfals, her fiskedes og ivredes og sloges, her kom en stor Rejse-Nilbaad eller Baris hjem fra Syd med Træk-Oxerne ombord, eller her kunde ligge et mere herskabeligt Fartøj med store Gæster langvejsfra; her fandtes sorte Folk fra Syden, lysebrune helt nordfra; morsomt var det ogsaa at se ned i den rindende Flod selv eller kigge over til Staden Sennu paa den anden Bred.

Men som Iri allerbedst stod og klappede i Hænderne og lo højt af Glæde over alt dette, saa kommer hun til at se paa Amoa, og strax bliver det fornøjede Barneansigt fortrukket til bekymret Angst: »Er min Herskerinde blevet syg?« Amoa vender sit Ansigt bort og nævner noget der er glemt i Hjemmet, og stammer i Talen; saa drejer hun sig pludseligt og gaar. Iri, der véd at alt i Hjemmet er varetaget og besørget, vil holde hende tilbage, men Amoa vinker med Haanden og gaar hurtigt bort fra Floden, næsten flygter. Iris Træk skifter fra Bekymring til Forbavselse, Munden staar aaben, Øjnene ruller; men saa faar Blikket fat paa en bestemt Genstand ude i Floden: Blikket bliver pludseligt stift, ivrigt stirrende, derpaa funklende med Latter, saa atter alvorligt, eftertænksomt....

Genstanden ude i Floden er en lille Baad som hurtigt nærmer sig med Strømmen; forude, højt i Stavnen, staar en Yngling og manøvrerer med Aaren, behændigt og dristigt, den nøgne brungule Overkrop glinser i Solen, om Lænderne har han det hvide Sømandsskørt, paa Hovedet den tætsluttende Hætte .... Iri hvisker for sig selv: »Visselig elsker hun Pankah!« og ler, og viser sine hvide Tænder, saa springer hun hen til en Blomsterpige og griber i flyvende Fart en Buket Lotosblomster — nu staar hun paa nederste Trappetrin, foroverbøjet, higende, Buketten fremstrakt — Pankah i Baaden tum-

ler med Slæbesten, Stang og Aare paa én Gang; nu, med en skøn kraftig Bevægelse, svinger han Baaden, lægger til, fortøjer, springer i Land med Kurven med de sprællende Fisk — da faar han Øje paa Iri, kender hende og standser brat.

Der staar Folk rundt om Iri, nogle griner og siger Ting om hende, som hun ikke hører, hun knæler og rækker sine Blomster og smiler med Tænderne, og midt i Larmen hvisker hun — men Pankah hører det dog —: »Fra min Herskerinde, fra Amoa,« hvisker hun.

Over Ynglingens Ansigt breder sig en stærkere Farvetone, han staar raadvild og ser paa Iri og paa Blomsterbuketten .... »Du og jeg maa tale alene,« siger Iri, og Folk omkring dem griner; da river Pankah et kort Knude-Reb op fra sit Skørt, Rebet smelder ned paa et Par blanke nøgne Rygge, nu kan Pankah og Iri stige op ad Trappen i Fred.

»Jeg er kun en lille sort Nubierpige,« begyndte hun, »men jeg véd dog, at Amoa elsker Pankah.«

Et smukt Skær af Lykke kom og svandt i hans Ansigt, han svarede: »Men Tineïth har afslaaet min Faders Bejlen, Iri.«

»Hør,« sagde hun ivrigt. »Du véd, at vor Overherre Sesekh er død og ligger triumferende i den hellige Salpeterlage.«

Ynglingen svarede: »Men ogsaa Tineïth selv

véd saare vel, at jeg er ringere af Kaste og ringere af Besiddelse.«

»Hvorfor lærer du dig da ikke Kistemalingens Kunst og bliver rig?«

»Jeg er ikke Kunstner af Nemme,« svarede han, og i det Udtryk, hvormed han udtalte Ordet »Kunstner«, sporedes baade Lægmandens Ærbødighed og tillige noget af Idrætsmandens Ringeagt.

»Da tag Pigen selv!« raabte Iri med funklende Øjne, »hun elsker dig.«

Han svarede: »Hos Jer Nubiere er Kvinderne anderledes end her i Ægyptens Land. Amoa vilde føle sig krænket, jeg vilde ikke volde hende Sorg, Iri.«

Da tav Iri og begyndte at tænke; og da hun havde tænkt, rystede hun paa Hovedet for sig selv og hviskede: »Visselig elsker de alligevel hinanden.«

VIII.

TINEÏTH LOVER SIN DATTER TIL PANKAH.

— Nu nærmede de sig Harmes's Hus. Pankah udbrød: »Tineïth er hos Fader!« — thi udenfor Huset, paa Skyggesiden, saa' han Kunstneren sidde paa en Skammel og drikke Hekt, og bagved ham stod Harmes og opvartede sin fornemmere Gæst.

Iri hviskede til Pankah: »Tineïth er venlig

nu, løb ind, tag dit reneste Overtøj paa, kom igen og bejl strax!«

Pankah gjorde saa, han gik ind og kom strax frem igen iført en skinnende hvid tynd Overkappe, hilste sin Faders Gæst, bøjede det ene Knæ til Jorden og sagde:

Jeg Pa-âa-n-kah, Søn af Harmes, beder min Herre Tineïth, Kunstneren, om at give mig til Ægte sin Datter Amoa!«

Overrasket og ærgerlig rejste Tineïth sig, saa det lille Bord med Hektbægeret væltede. — Men aldrig saa snart havde Harmes set sin Søns Fremfærd, før han selv var sprunget ind i Huset og kommet tilbage i sin hvide Festkappe; han bøjede Knæ ved Siden af Sønnen og sagde:

»Jeg Har-mes beder min Herre Tineïth, den store Kunstner, om at give min Søn Pa-âa-n-kah sin Datter Amoa, den rene Jomfru, til Ægte!«

Og helt henne, ubemærket i en fjern Krog, laa Iri saa lang hun var paa Jorden med Ansigtel mod Tineïth og holdt Underarmen op i tilbedende Stilling, som man gjorde foran Gudebilleder; hun hviskede uhørt:

»Jeg, Iri, Tjenestekvinde hos Amoa, beder min Overherre Tineïth om at give min Herskerinde Amoa, den rene Jomfru, til Pankah!«

Da Tineïth hørte Harmes's Ord, var der noget i Ordene, som bragte et mærkeligt Udtryk frem i hans Ansigt — det var ligesom naar

man vækker en stor Bekymring, der en Tid var glemt —, han sukkede dybt og saa' ned paa Jorden, men efter en Stund antog han atter et nyt Udtryk — men nu var der ligesom List og Underfundighed deri —, dog dette andet Udtryk kom og svandt som et Glimt og gav Plads for almindelig faderlig Mildhed.

Ved at se dette bøjede de tvende ansøgende sig dybere for hans Fod, og omsider lød hans Røst mildt:

»Nu vel. Ja. Saa være det da.« Og højere:

»Jeg Tineïth giver da min Datter til Pa-âa-n-kah Søn af Har-mes, at ægte hende, saasnart jeg kommer tilbage fra denne Rejse til Apit-Usi.«

Næppe var disse Ord udtalte, og førend de to Mænd kunde rejse sig og bryde ud i Taksigelser, saa havde Iri bugtet sig frem til Pankah, som en mørk Slange paa Græsset, og hvisket i i rivende Hast:

»Løb nu! Hun er paa Vejen opad!«

Og næppe havde Iri sagt dette, før Pankah med et Glædesskrig satte afsted i Spring hen ad Vejen op til Tineïths Hus. Men Iri krøb tilbage til sin Krog, dér laa hun ubemærket og lo, saa Tænderne skinnede frem i det sorte Ansigt.

— Men Tineïth gik med Harmes ned til den store Rejse-Baris, og Harmes' Hustru bragte

gode Sager ombord, og han selv lagde det store Sejl ned, om der skulde komme Vind, og da Drengen havde spændt Træk-Oxerne for, sad Tineïth ombord med Harmes under Solsejlet, mens den ene Dreng laa forude, til Afløsning af ham, der drev Træk-Oxerne inde paa Bredden. Saaledes begyndte Rejsen opad Floden til den store Stad.

IX.

TORNEBUSKEN OG DEN TØRRE BRØND.

Imidlertid gik Amoa paa Vejen opad til sit Hjem, og hun gik hurtigt. Da hun var kommet forbi Sesekhs store Hus og forbi Haverne og til det Sted, hvor den ensomme høje Palme staar, da hørte hun sit Navn blive nævnet et langt Stykke bag sig, og det klang saa smukt i hendes Øren, som hun aldrig havde tænkt at hendes Navn kunde klinge; og hun saa' op i Palmens høje Krone, og Palmen forekom hende saa skøn, som hun aldrig havde tænkt at en Palme kunde være; og hun glemte alting og vendte sig for at ile Stemmen imøde — — men da blev hun va'r, at just dér hvor hun stod, just dér begyndte Sfinxernes Indgang, som førte op til Isis-templet, og hun blev Templets store Pyloner va'r, og bag dem de lange lukkede Korridorer — —, da gyste hun og begyndte at løbe bort fra Stemmen. Og da hendes Navn blev nævnet

igen — og atter — og nærmere —, da lød Navnet »Amoa« for hendes Øren ikke længere med den smukke Klang som før, men det var som en Skændselslyd, en Skændsel, en Skændsel . . . . . og hun flygtede hurtigt.

Men da hun var kommet til det Sted, hvor Tornebusken er, og den tørre Brønd, saa formaaede hun ikke at løbe mere; hun vendte sig da om og stod for ham.

»Amoa!« raabte han i stor Glæde, men standsede da han saa hendes Ansigts Udtryk, som han ikke forstod.

»Amoa,« sagde han igen, men mere dæmpet. »Vid, at den naadige *Isis* eller *Hathor* eller Herre *Amon* selv har vendt din Faders Hjærte, saa at han nu har givet mig dig til Ægte, du reneste Jomfru, Amoa, min elskede!«

Amoa betvang en Lyd af Smerte som var i hendes Mund, hun svarede:

»Har Fader — givet mig dig — til Ægte? mig? til dig?«

Da var det, som om hun lo. Men Pankah følte det ligesom krybe i sit Hjærte ved denne Latter. »Hvad mener du dog?« sagde han. »Visselig er det sandt, og . . . . .«

Han lod Armene synke og stirrede tomt paa hende.

»Pankah! du maa ikke spørge, du maa ikke tænke, du maa ikke mindes mig, du maa ikke

se mig . . . . . Pankah, du maa gaa, gaa! . . . . . o Pankah, Pankah!«

Han følte nu med Vished, at dette ikke var Skæmt og Spøg, men bitter Alvor.

»Men . . . . . men . . . . .« stammede han, vi elsker jo hinanden . . . vi . . . vi . . .«

Da gjorde Amoa en mægtig Vold paa sin Hu og Vilje: hun sagde, og havde rynket sine Bryn:

»Da vid, Pankah Harmes' Søn, at af alle Mænd i hele Ægypten og i hele Verden er du den, som jeg allermindst kan ægte.«

»Men du elsker mig jo . . . . . du har jo elsket mig . . . . . Amoa . . . . . jeg forstaar ikke . . . . . hader du mig da nu?«

Da gjorde Amoa endnu mægtigere Vold paa sig selv, og tav.

Da tav ogsaa han, og mens han tav, tænkte han paa Blomsterne og paa Iris' Hilsen og paa Kvinders letfærdige Leg med Mænd; der gnistrede Vrede ud af hans Øjne, og han knyttede Hænderne og traadte frem og lignede en Mand der vil tage voldsom Hævn . . . . . men Amoa bøjede sig og knælede og længtes efter at blive dræbt af hans Haand.

Men da han saa' hende knæle, vendte han sig og gik bort.

— Men Amoa laa ved Tornebusken og den Brønd som kaldes »den tørre«; og efter en Stund

kom Tjenestekvinden Iri, hun saa' Amoa og rullede med Øjnene og sagde: »Hvad har du gjort mod Pankah den smukke Yngling? thi han mødte mig og talede ikke og saa' ud som En der aldrig vil le mere?«

Og Amoa rejste sig og gik hjemad; bag hende gik Iri, og de talede ikke sammen. Iri gik ind i Huset, men Amoa gik til det lukkede Skur, hvor hendes Fader af Forsigtighed havde indesluttet Sesekhs kostbare Kiste, mens han selv var paa sin Rejse; hun stirrede paa den lukkede Dør og lagde sin flade Haand paa den og talede sagte Ord til Hævnens Guder om den onde Sesekh.

Og om Aftenen gik de to Kvinder til Hvile paa Husets Tag, men Iri bredte sit Leje saa langt fra Amoas som muligt; og hun talede ikke til hende hverken den Nat eller Morgenen efter, men hver passede sin Gerning i Huset.

Men paa denne Dag, mod Svalingen, gik Iri ned til Nilens Trappe hvor Flodskipperne bo, og Amoa vidste det ikke, at hun gik. Og Iri kom tilbage og rullede med Øjnene og sagde til Amoa: »Nu er den smukke Yngling blevet skilt fra sin Forstand, thi han taler ikke og spiser ikke og fisker ikke paa Floden.«

Men paa den næste Dag, i Svalingen, kom Iri og sagde: »O min Herskerinde, Pankah er i Nat sejlet ud, og i Morges laa hans lille Baad ved Flodens nordlige Bøjning og var tom

— o min Herskerinde.« Og Iri laa ved Amoas Fod og græd.

Og paa den tredje Dag gik Iri bort ved Morgengry, og før den hede Time kom, var hun tilbage: »Han er funden, Amoa! De fandt ham iaftes paa Nilens Bund, han havde Baadens Slæbesten om sin Hals. Paa Nilens Bund blev han funden, ligesom *Osiris*, paa den hellige *Hapis* Bund!«

»*Hapi* er barmhjærtig,« sagde Amoa. — Og i den Nat bredte Iri sit Leje helt hen ved Amoas, og hun sov ind, idet hendes Haand laa op til Amoas Kind.

X.

TINEÏTH.

Det var paa den syvende Dag, at Tineïth kom tilbage med Harmes fra sin Rejse efter en hurtig Fart ned ad Floden, og de lagde til ved den store Niltrappe. Tineïth var meget oprømt, thi foruden Indkøbet af de ypperligste Farver havde han ogsaa gensét Templerne og de mange andre skønne Ting i Hovedstaden; dertil havde han ogsaa besøgt Kunstfæller og var af dem blevet mødt med Hæder som en navnkundig Kunstner. Saa at det var ham til megen Ærgrelse, da de ved Niltrappen blev modtagne med Jammer af Harmes's Hustru, og med den Efterretning at Pankah var druknet. Thi nu vilde det alt-

saa paahvile ham at skaffe sin Datter et nyt Ægteskab, og det formodentlig i Hurtighed; og dette Bryderi vilde sinke ham i det kunstneriske Arbejde ved Sesekhs Kiste, hvilket han højligen glædede sig til.

Til at frembringe god Kunst hører Glæde, og da Tineïth altsaa netop nu havde Glæde behov, var det ham meget imod at se Harmes ligge henstrakt paa Jorden i Sorg over sin Søn, og at høre paa denne Harmes' Hustrus Jamren, hvori nu ovenikøbet ogsaa Stedets andre Kvinder begyndte at deltage, efterhaanden som de indfandt sig, idet de smurte Dynd paa deres Kinder og Pande og hylede. Og da Tineïth vidste om sig selv, at han havde et godt Hjærte, som let kunde lide ved andres Lidelse og derved bringe Svækkelse over Kunstnerglæden, saa fandt han det raadeligst at fjerne sig saa hurtigt som muligt fra dette Sorgens Sted uden at stille Spørgsmaal om Ulykkens hvornaar og hvorledes, for ikke at bebyrde sig med nogen Viden der mulig kunde medføre ærgerlige Forpligtelser; thi Forpligtelse — det vidste Kunstnerne allerede dengang — er Kunstens svorne Fjende.

Men medens han skyndsomt lod sig række Æskerne med de friske Farver op fra Fartøjet — han vilde selv bære disse kostbare Æsker hjem —, saa begik han et Brud paa sin egen forstandige Beslutning om at holde sig udenfor alting her, thi han lod sig af Medynk forlede

til at love den sørgende Familie at ville bekoste Pankahs Balsamering, nemlig Balsameringen af anden Grad.

Dette var i Virkeligheden et godt Tilbud, thi Folkene her nede ved Niltrappen plejede kun at have Raad højst til Balsameringen af tredje Grad; men det var et Brud paa en forstandig Beslutning og hævnede sig strax. Thi medens han ventede Taksigelser og Forvandling af Sorg til lydelig Glæde — hvor vilde dette have gjort hans gode Hjærte godt! —, saa fortfor disse Mennesker blot i deres Jamren, og Tineïth gik bort med en fortrydelig Følelse af Fattigfolks store Utaknemlighed.

Men efterhaanden som han nærmede sig sit Hjem, fik glædeligere Følelser atter Overhaand i ham, thi han tænkte paa sine smukke nye Farver og deres Virkning paa Sesekhs Kiste. Og han sagde til sig selv: »Velan, naar jeg kommer hjem, vil jeg undgaa at tale meget med min Datter om denne Pankah, og jeg vil være glad; og efter Maaltidet vil jeg strax lade Sesekhs Kiste bære udenfor paa Husets Skyggeside for at tage fat paa Arbejdet. Og min kære Datter skal sidde hos og bistaa mig som forhen, og jeg vil fortælle om alt det jeg har oplevet i Apit-Usi, om Kunstnerne som hædrede mig, og om *Amons'* hellige Overpræst som vil komme til Sesekhs store Indsættelsesfest. Og hvis hun alligevel sørger over Pankah, da vil jeg sige, at

jeg er betænkt paa et andet Ægteskab for hendes Æres Skyld, og hvis hun endda vedbliver at sørge, da vil jeg fortælle, at jeg har tilstaaet denne Pankah Balsameringen af anden Grad.«

Det gik altsammen som Tineïth havde tænkt. Og da Maanen siden kom op paa Himlen og fyldte Natten med den store Hvidhed, da sad Tineïth endnu og arbejdede glad ved Sesekhs Kiste, og Amoa var hos og mærkede sig alle Tegnene og Bogstaverne ligesom forhen.

XI.
NAVNET.

Og Amoa begyndte at spørge og sagde: »Fader! Alle disse Billeder her paa denne Side, forestille de ikke alle de Ofre og alle de Bønner, som er gjorte eller vil blive gjorte for den dødes *Ka*, at han skal blive Gudernes Ven evindelig, den dødes, som er i denne Kiste?«

»Visselig, mit Barn,« svarede Tineïth.

Men hun vedblev at spørge og sagde: »Og nu alle de Guder som her er forestillet rundt om, betyde de ikke, at Guderne evindelig vil beskytte den dødes *Ka*, hans som er i denne Kiste?«

»Saaledes er det,« svarede Tineïth.

Og hun vedblev: »Men nu dette Billede, hvor Gud *Anubis* selv staar over den døde, og hvor *Isis* og Søsteren *Nebhat* selv sidde ved den døde

og klage, betyder det ikke, at han som er i denne Kiste, har modtaget den bedste og fuldkomne Begravelse?«

»Det gør saa, min Datter. Og *Osiris'* Øje her har set det altsammen.«

»Og her, hvor de vejer Hjertet? Betyder det ikke, at hans gode Hjærte er blevet prøvet, som er i Kisten? — Og Billedet ved Siden her, betyder det ikke, at *Osiris* og Guderne visselig vil modtage i evig Glæde den Mand, hvis Hjærte er blevet prøvet og som er i denne Kiste?«

»Visselig. *Horos* selv taler og siger det. Og ser du, min Datter, paa Fodstykket de tvende Sandhedsgudinder *Mâ-at*, som ikke kunne tale usandt? Ser du: de række Armene i Vejret og tilsige, at det skal blive Sandhed alt det som Guderne sige og Menneskene tro.«

Fremdeles sagde Amoa: »Men, Fader, denne lange Række Bogstaver i Midten, fra Brystet og ned til Mandens Fødder, er det ikke *Osiris'* egen hellige Tale, og jeg læser Bogstaverne, og der staar: . . . . . *»Saa siger Osiris . . . . . de dødes Herre . . . . . de levendes Herre . . . . . Af alle gode Ting vil jeg give . . . . . Millioner . . . . . Millioner . . . . .«* — Og hun standsede, saa' op og sagde: »Har disse Ord ikke Kraft og Gyldighed, Fader?«

»Jo, og du læste ret, min Datter. Thi disse Ord, og hvilke Ord Guderne ellers tale, de er ikke satte efter mit eget Tykke eller efter nogen

andens som smykker de dødes Kister; men de er satte efter Ord som Præsterne opbevare i de hellige Bøger, og som blev talede af Guderne til vore Fædre, dengang da Guderne levede paa Jorden og vare Konger over Ægyptens Land.«

»Men,« sagde Amoa, »hvad staar der videre — thi min Kyndighed er ikke meget stor.« Tineïth læste:

». . . . . *Millioner* . . . . . *til Sesekh-nofru, højærværdig Tempelforstander for Isis* . . . . .« — ser du: disse sidste Tegn gaar derfra og dertil.«

»Derfra og dertil,« gentog Amoa og stirrede paa Stedet. »Dog, min Fader, disse sidste Ord have Guderne ikke talt, det er ikke *Osiris'* Ord.«

»Nej,« smilede Faderen. »Men den Mands Navn, som er i Kisten, sættes paa dette Sted ved Foden af *Osiris'* Ord, for at hans Navn kan være indbefattet i *Osiris'* Tilsagn. Ser du, hvorledes *Osiris'* Velsignelse ligesom udgyder sig over Navnet? Det er det allervigtigste ved Kisten, at Navnet staar dér, hvor det staar, thi det er jo selve den Mands Navn som er i Kisten; til ham som er i Kisten og som har Retten, til ham og til ingen anden gælder *Osiris'* Forjættelse.«

»Til ham som er i Kisten, og hvis Navn staar der, og som har Retten,« gentog Amoa. — »Men Fader,« sagde hun lidt efter. »Jeg sér, du her over Brystet har malet et Osiris-Øje, som

jeg husker ikke var der forhen; hvad betyder det?«

»Det betyder,« svarede Tineïth, »det betyder . . . . .« — men saa tav han. De tav begge, og lidt efter sagde Tineïth: »Du skal gaa til Hvile nu.«

»Jeg gaar,« svarede hun, »men først sig mig dog dette, Fader. Om det nu sker, at en god Mand dør, og Ofrene ikke er gjorte for ham paa fuldkommen Maade, og Balsameringen ikke er den fuldkomne, og Kisten ikke har alle Tegnene, og Tilsagnene mangle, hvad gør *Osiris* saa med hans gode *Ka*?«

Tineïth svarede med nogen Uvilje:

»De ægyptiske Præster sige, at de vide ikke, hvad *Osiris* i saa Tilfælde vil gøre med hans *Ka*, men at Menneskene forinden skulle gøre deres. Og de sige, at det sikreste er det sikreste. — Men gaa nu ind og sov.«

»Jeg gaar, Fader,« sagde Amoa. Men i det samme hun rejste sig, lagde hendes Skygge sig stor og sort over den gyldne Kiste og den hvide Jord, og den kom saa brat og var saa stor, at den forskrækkede Tineïth.

Og Amoa talede endnu engang, og hendes Røst var stærk: »Siden det sikreste er det sikreste, saa begærer jeg af dig, at du giver Pankah, som er min lovede Brudgom og højt-elskede, at du giver ham de fuldkomne Ofre

og den fuldkomne Balsamering og en Mumiekiste ganske som denne.«

Men da blev Tineïth saare vred og tog sin Datter Amoa ved Haanden og førte hende ind i Huset og befalede Nubierinden Iri at lægge sig udenfor hendes Kammers Forhæng, »thi min Datter er blevet syg,« sagde han, »og Aanderne er ude i denne Nat.«

Og Tineïth havde mistet Lysten til at arbejde mere i denne Nat, men gik til sit Leje og sov ind.

XII.

AMOA OG IRI.

Og de halvfjerdsindstyve Dage, som kaldes Salpeterdagene, vare henrundne for det triumferende Lig i Isiskapellet. Og det var i den Maaned, da Nilen begynder at stige. Der var da stort Optog nede ved Nilens Trappe, thi den hellige højærværdige Overpræst for *Amon*, Urmaa, øverste Seer, han der var Sesekhs Ven, han var ankommet fra Theben med sit Følge, og den overpræstelige Pragtbaad Hennu laa fortøjet, og de overpræstelige Baadfolk blev beværtede i Lerhusene og morede sig med Stedets unge Kvinder. Men den hellige Højærværdige selv var blevet afhentet af *Isis'* Præsteskab og blev beværtet af Sesekhs Søn i det store Hus, og dér

vare mange Præster og store Mænd forsamlede, thi Sesekh havde været en god og fed og rig Mand.

Og Sesekhs Mumiekiste var blevet afhentet og meget beundret, saa at endog Kunstneren Tineïth blev kaldet til det store Hus for at beværtes mellem Sangerne og dem som spille paa de store Harper og dem som bære Offerborde med de hellige Brød. Han blev endvidere tilsagt til at beskue Handlingen i Isis' Kapel, naar Mumien blev viklet ind i Byssosstrimlerne og nedlagt i Kisten, og Dødebogen blev fastgjort paa Mumiens Bryst. Ogsaa skulde han deltage i den store Festprocession, naar Kisten omsider skulde bringes op til sin *Pe-zet*, »den lange Tids Bolig«, Slægtens Gravkammer i Klippen. — Saa at Tineïth var meget oprømt, da han om Morgenen tog Afsked hjemmefra.

— Det var i Dagsvalingen, og Tineïths Datter sad inde ved Væven, og Nubierinden Iri kom til hende og sagde: »Min Herskerinde mæler ikke et Ord til sin Tjenestekvinde?« Og Amoa klappede hende paa Kinden og sagde: »Du gode!« Men Iri vedblev og sagde: »Vil du dog ikke glæde dig lidt og komme udenfor og høre paa Harpespillets Lyd som kommer op fra det store Hus, og Røsten af Sangerne?« Og Amoa føjede hende og gik udenfor og satte sig, og Iri

bag hende, og de hørte Sangernes Røst og Lyden af Harper.

Og da det lød saare skønt, begyndte Iri at klappe i Hænderne, og hun bøjede sig forover for at se sin Herskerinde i Ansigtet, men da hun havde set hende i Ansigtet, holdt hun op at klappe og begyndte at tænke.

Og da hun havde tænkt en Stund, sagde hun: »Jeg vil da fortælle dig hvad jeg véd: ogsaa for Pankah er idag Salpeterdagene forbi, og hans Forældre har forinden givet ham Balsameringen af tredje Grad, den med Saften af Ræddiker, thi de var meget vrede imod Tineïth din Fader og vilde intet tage af hans Haand.«

»Jeg véd det,« svarede Amoa.

»Og idag svøber de ham i Lærredsstrimlerne og fører ham op bag Klipperne og graver ham ned i Sandet, hvor de andre Folk fra Niltrappen har deres døde. Men om alt dette har de intet villet sige til os, fordi de forsmaar vor Deltagelse, saa vrede er de imod dig og imod Tineïth din Fader. Men jeg véd det alligevel. Og de vil lægge en flad Sten over Sandet, for Schakalernes Skyld.«

»Hvor?« sagde Amoa.

»Kan jeg vide det? Men jeg saa' Harmes skære et Tegn i Stenen, og Tegnet lignede Bladet af en Aare. Imorgen, om du ønsker det, vil du og jeg finde Stedet; vi kan da synge Klagesangen over Pankah, Herskerinde.«

»Ja,« sagde Amoa.

»Og du skal forestille Gudinde *Isis*, og jeg Gudinde *Nephat*, og vi skulle synge smukt over Pankah derude i Ørkenen! Smukt, som over *Osiris* selv!« Og Iri lo og saa' paa Amoa, om ikke ogsaa hun vilde le.

XIII.
TINEÏTH HAR DRUKKET VIN.

Det var ikke Maaneskin den Nat, men Himlen var fuld af Stjerner. Tineïth kom hjem fra den store Gravindsættelse, han var meget oprømt og kaldte Amoa op fra sit Leje for at fortælle hende hvorledes alting var gaaet til, og at selve den hellige Højærværdige, Urmaa fra Apit-Usi, højeste Seer, efter at Ceremonierne i den store Gravsal var sluttede, og Mumiekisten opstillet i det indre Kammer, at han da ogsaa havde mindedes sin Tjeners Tjener Kunstneren Tineïth og sagt »Godt« til ham. Hvorefter hele fem af de højærværdige Præster havde gjort Bestilling hos ham paa deres Mumiekister . . . . . Og Tineïth lo og forlangte sød Hekt bragt op til sig paa Husets Tag, men kastede siden Dunken ned fra Taget, fordi denne Hekt ikke var liflig som den Vin af ægte Ampelos, som han havde drukket hele Dagen igennem . . . . . Saa begyndte han at tale om Amoas

Moder, hvor højt han havde elsket hende, og hvilken Fortræd hun havde gjort ham ved at blive syg og dø, saa at hun i hele to Aar ved al den Bryderi og Sorg havde hindret ham i hans Kunst, og nu havde altsaa ogsaa hans Datter begyndt at lægge ham Hindringer i Vejen . . . . . Og han blev vred, men snart igen angergiven og kaldte Amoa sin Faders Trøst, og Sesekh kaldte han en Krokodille og en kvindefordærvende Sobk, hvem alle i Grunden afskyede, det havde været tydeligt at mærke ved Festen, selv hans egen Søn brød sig ikke om ham, men var en tom Indvoldsvase uden Hjærte, Lever og Lunge, og havde ingen Forstand paa Mumiekister, og al denne Pragt var kun foranstaltet af Forfængelighed, og det var en stor Usømmelighed at give Folk Millioner Ampelosvin at drikke i Gravsalen, saa de blev hede, man havde heller aldrig hørt at en Søn gik hjem fra sin Faders Grav og glemte selv at lukke den lille Dør . . . . . og da vi gik, saa blev der et Raab til Sesekhs Søn, at han havde glemt at lukke den lille Dør, og han var i Latter og raabte tilbage, at den sidste kunde jo lukke den . . . . . den sidste, det var mig, Tineïth, og jeg var ogsaa i Latter og gik tilbage . . . . .«

Da Tineïth havde sagt dette, blev han pludselig heftig angst og udbrød: »Men gik jeg nu ogsaa tilbage? . . . . . Ve mig, lukkede jeg nu ogsaa? . . . . .,« og han raabte: »Ve mig! jeg

vil faa en stor Straf, om den lille Dør ikke er lukket, jeg maa strax derhen . . . . .«

Saa søgte han at drage sin Kappe paa, men istedetfor faldt han om paa Lejet og sov haardt ind.

Og Amoa stod fremdeles paa Husets Tag, og hun rørte ikke ved ham og saa ikke paa ham, men var som den, der er ganske alene under Himlens Stjerner; som den, hvis Blik er rettet mod Vesten, mod Dødslandet.

XIV.
AMOA.

Men nu kommer denne Fortælling til en Gerning gjort af Kvinden Amoa, Tineïths Datter, og denne Gerning er større end de Gerninger, man ellers hører om eller læser eller ser, at de er udførte af en Kvindes Hænder.

Da Amoa var kommet ned i Huset, gik hun til det Kammer, hvor Faderen havde sine Farve-Æsker og Skrabeknive og Ridseknive og Malepinde og de andre Kunstens Redskaber, og hun overvejede og tog deraf og lagde i en flettet Bybloskurv, men de nye kostelige Farver var lukkede inde og vel gemte, saa tog hun af de gamle. Hun tog ogsaa en lille Lampe og Redskaber til at tænde Lampen ved, og glemte ikke

Oliebeholderen. Hun gik til det Rum hvor Tjenestekvinden Iri sov, og hun stod over hende og overvejede, men da hun havde staaet over hende en Tid, gik hun bort.

Udenfor var det ikke Maaneskin, men Himlen var fuld af Stjerner, og alle Stier laa klare for hendes Fod. Hun tog Retningen opad, til de stores Klippegrave, men imellem dem er der Stier som føre videre op, og naar man er helt oppe bag Klippegravene, saa begynder Sandet og Ørken; dér har de fattige deres Grave.

Og da hun var paa Stien opad mellem Klipperne, da mødte hun en Mand, han kom fra en af sine dødes Grave, og Manden kendte hende ikke, han blev forundret og sagde: »Kvinde, frygter du ikke for Schakalerne og for Ørkens Aander?« Men hun rystede paa Hovedet og gik forbi ham.

Men da hun var kommet til Sandet og Ørken, da hørte hun Schakalerne tude, som de gøre paa dette Sted hele Natten igennem, og de tude værst dér hvor et Lig sidst er lagt ned. Og hun sagde: »Nu være du min Vejleder, du gode *Anubis*, Schakalgud!«

Og hun var paa de fattiges Begravelsesplads, og hun saa' de smaa Schakaler luske omkring Gravstenene, men dér hvor de tudede og glammede værst, dér gik hun hen. Og de sad i Kreds omkring en nylagt flad Gravsten og havde Snuderne nede ved Sandet. Men Amoa løftede

Armene i Vejret, og de løb ud i Ørken for hende, og hun bøjede sig over Stenen, og se: der var indridset Mærket af et Aareblad. Men hun flyttede Stenen og grov i Sandet, hun grov med begge Hænder, og hun grov.

Og hun løftede Pankahs Mumie, den var svøbt i Lærredsstrimler, den var ikke tung at løfte, og hun lagde den paa sit Skød og begyndte at græde Klagesangen; og Schakalerne tav og sad i stor Kreds omkring hende og Pankah.

Men da hun havde grædt og sunget for Pankah, da kyssede hun hans indtørrede Hoved og trykkede ham til sit Bryst og kaldte ham sin *Osiris* og Husbond og Elskede.

Og hun hængte den flettede Bybloskurv om sin Hals og sin Ryg, men Pankahs Mumie tog hun i sine Arme, og han var ikke tung; saa bar hun ham samme Vej tilbage, og Schakalerne luskede tavse efter hende; men da hun kom til Klipperne, saa løb Schakalerne bort og ud i Ørken.

Amoa gik ned ad Stien, og hun bar Pankah, og ingen mødte hende; og hun gik langs Indgangene til de stores Klippegrave, og ingen mødte hende.

Hun kom til Sesekh-nofrus Slægts Grav, og Gitteret til den store Gravsal var ikke aflukket.

XV.

AMOA.

Hun var i en stor øde Sal, Fortids Mennesker havde indhugget den i Klippen. Alle Vægge fra øverst til nederst, og ligesaa den firkantede Midterpille som støttede Loftet, vare bedækkede med Bogstaver og Billeder skaarne ind i den bløde Kalksten; store rolige Gudeskikkelser som modtoge Ofre, mindre Menneskeskikkelser som knælede for Guderne eller vare i jordisk Virksomhed: her holdtes Maaltid, her Jagt, her var der Sejlads paa smukke Nilbaade, og her dyrkedes Agre, eller byggedes, eller gravedes. Legemerne vare malede røde, Klæderne mest hvide og folderige. Alt, lige til de mindste Enkeltheder, havde Betydning og forklaredes af hieroglyfiske Texter: det betød altsammen Medlemmer af Sesekhs gamle Slægt og Husstand, deres Navne og Liv og Færden, hvor flittige og dygtige og lykkelige disse Mennesker havde været her paa Jorden, og hvor fromme Dyrkere af Guderne. — Men paa Bagvæggen vare Billederne af en anden Art og helligere: dér betød de Sjælens Vandringer i Dødsriget, Sejladsen paa den hemmelighedsfulde Solbaad, Arbejderne og Glæderne hinsides, Gudernes Dom, Genforeningen med Legemet og sluttelig Herligheden ved *Osiris*' Bord. Og midt paa denne Bagvæg var malet en høj Blinddør, og over den en Mand i de dødes Dragt

med en lang Vandringsstav i Haanden, denne Dør var »Sjælenes Dør«, og den var malet halvt aaben, paa det at den dødes *Ka* kunde passere ud og ind, naar Længsel greb den efter at besøge sin Grav. Men der var i Bagvæggen, henne i Hjørnet, en anden Dør, lille og uanselig, denne var til Menneskenes Brug og kaldtes »den lille Dør« eller »de levendes Dør«; den førte ned til selve Gravkælderen, til Mumiernes Rum, det egentlige *Pe-zet;* denne Dør skulde være lukket og forseglet med Gravens Ejers Segl, naar der ikke var Højtid i Festsalen.

Stjernernes Skær trængte et Stykke ind i den øde Sal og belyste i matte Glimt de nærmeste Vægges røde og hvide Figurer samt nogle Hylder med Røgelse-Arme og Gravfigurer og andre Symboler, endvidere nogle Skamler og Smaaborde med Kander og Bægre, og andre med Lotosblade eller med Levninger af hellig Spise, og der duftede af fin Tempelrøgelse: altsammen Vidnesbyrd om Dagens Festligheder i dette Rum. Men Rummets Baggrund laa i Mørke.

— Amoa havde lagt Liget fra sig, med varsom Omhu anbragt det ved Væggen under en stor Osirisfigur; et Øjeblik havde hun knælet foran Osiris, saa tændte hun Lampen og nærmede sig den hemmelighedsfulde Bagvæg: da, skønt lettet for Ligets Byrde, rystede hun kraftløst paa Hænder og Knæ og var ved at segne; det var dog ikke Stedets Rædsel, der virkede

saaledes paa hende, men Angsten for, om »de levendes Dør« var lukket — —; og da hun med famlende Haand hen over Væggen mærkede, at der var noget som gav efter . . . . . som veg . . . . . som aabnede sig . . . ., og da der strømmede Sorthed og kvalm Kølighed og Mumiernes lette Krydderduft op om hende; saa rettede hun sig og knyttede Haanden stærkt mod sit Bryst, mens hun med den anden Haand holdt Lampen op over Hovedet, og spejdede med fast Blik ned i Mørket. Og nede fra Mørket begyndte det at glimte hende imøde med smaa blanke Glimt, flere og flere, rundt omkring fra, og hun begyndte efterhaanden at skelne graalige Omrids af de nærmeste Mumiekister, som dels laa ned, dels stod oprette fæstede langs Murene, Menneskeformer men overmenneskelige i Højde og Førhed, de fordums Isispræster og Tempelforstandere af Sesekhs gamle Høvdingestamme; det glimtede fra de blanke brogede Overflader; men fra den som stod allernærmest, kun syv Trin nedad foran Amoas Fod, dér glimtede det stærkt og gyldent, og hun kendte Sesekhs Mumiekiste og stod med Lampen over Hovedet og stirrede paa den og hviskede:

»Sesekh! hvis din *Ka* dvæler her og svæver om dig, saa skal den skælve nu!»

XVI.
AMOA.

Og hun gik ned ad de syv Trin og havde sin Faders Skærekniv i Haanden, og hun begyndte at skære i Sesekhs Kiste, dér hvor Laaget var forbundet med Underdelen ved Lim. Og hun kunde ikke naa op til Hoved-Endens Højde, saa traadte hun med Fødderne paa en af de Kister som laa; og Sesekhs Kistes Laag løsnedes og faldt, og der skete et stort Bulder. Og hun saa' den døde, som var under Laaget, og hun greb i det hvide Lin og i Byssosstrimlen, og Sesekhs Mumie rokkede og faldt ned over hende, den var tung af Krydderurternes tætte Fyld, og Sesekhs Mumie væltede Amoa bagover og laa stor og kold over hende, og den var at føle mod hendes Ansigt som de tætte hvide Fnug der falder ned fra Himlen i Sydens Land, dér hvor Bjergene er.

Og Amoas Tanke blev kold og skiltes fra hende; hun syntes, hun var i Isistemplets mørke Korridor som dengang, og Sesekhs *Ka* var over hende, og hun kæmpede mod ham som dengang, og hun begyndte at skrige, men der var lagt kolde Bind over hendes Mund, og hun kæmpede mod Sesekh.

Men da hun ikke kunde kæmpe mere, da syntes hun, at Pankahs *Ka* kom hastigt til og hjalp hende og kæmpede mod Sesekhs *Ka*, og

Bindet blev taget fra hendes Mund, og hun skreg højt. Og hun rejste sig og saa Sesekhs Mumie ligge paa Jorden. Men Tanken var fremdeles borte fra hende, saa at hun ikke forstod, hvorfor hun var her i dette Rum eller hvorledes hun var kommet, og hun følte Afsky og flygtede op ad Trappen og ud gennem de levendes Dør, og var i den store Sal. Men hun rystede af Kulde, og der stod Bægre med Vin paa smaa Borde, og hun tog af den søde Vin og drak. Hun gik ud mod Stjerneskæret og undrede sig over, hvor hun var. Men da hun saa' Pankahs Legeme, og det laa trygt ved *Osiris*' Fødder, og Stjerneskæret fra Himlen bredte sig smukt og stille derover, saa begyndte hendes Tanke at komme tilbage og blive varm i hende. Og hun satte sig ogsaa selv ved *Osiris*' Fødder og havde Pankahs Hoved paa sit Skød, hun syntes at Hvilen var god, og hun saa' paa Stjernerne og begyndte at nynne sagte for Pankah, og de laa fredeligt ved *Osiris*' Fødder, og hans Øje var over dem.

Men da hendes Tanke var vendt fuldkomment tilbage til hende, og den var blevet fast og klar som forhen, da huskede hun, hvorfor hun var her, hvad hun havde gjort, og hvad der var tilbage at gøre endnu i denne Nat. Og hun hviskede til Pankah, hvad hun agtede at gøre for hans *Ka*, for hendes Kærligheds Skyld til ham.

XVII.
AMOA.

Amoa staar atter i Gravkælderen, og hendes Gerning er over en Kvindes Gerning, de Kvinders, som vi have hørt om eller læst om eller set. Hun har lagt Pankahs Lig i Sesekhs Kiste, og faaet Laaget gjort fast saa godt hun kan. Ikke har hun glemt Dødebogens Papyrus, hun har revet den fra Sesekhs Mumie, den hellige Bog er nu paa Pankahs Bryst. Og *Osiris'* store Velsignelse, den lange Række Ord af hans egen Mund, den som rækker fra Brystet til Foden og gaar over det Menneske som er i Kisten, den Velsignelse gaar nu ikke længer over Sesekh, men over Pankah. Dette har hun gjort, Amoa Tineïths Datter, Kunstnerens.

Dog mangler endnu en Del af Gerningen, thi ved de hellige Ords Fod staar ikke Pankahs Navn, men Sesekhs, og Velsignelsen udgyder sig ikke over Pankahs Navn.

Amoa flytter Lampen tættere, hun kommer ny Olie paa og gør Lampens Flamme større, og hun gør det med Il, thi hun frygter at Natten snart vil stunde mod Ende. Og hun tager sin Faders Skrabekniv, og siden hans Farveæsker og Malepinden; og hun skraber ud hvor hun finder Sesekhs Navn og sætter Pankahs istedet. Og hun handler med Il, og hendes Teg-

ning er som en Kvindes, der vel har erhvervet sig nogen Kyndighed, men ikke som en øvet Kunstners, og Farverne er ikke de bedste. Og ét Sted sætter hun »Pa-âa-n-kah Har-mes' Søn«, men det andet Sted kun: »Pa-âa-n-kah«, thi *Osiris* kender alting, og hun har Il, og det flimrer for hendes Øjne, og Kræfterne begynder at svinde. Hun véd ikke, om hun endnu mangler noget Sted, men se: det vigtigste er nu gjort og fuldbragt: *Osiris'* store Velsignelse udgyder sig nu over Pankahs Navn:

Saa siger Osiris . . . . .
de dødes Herre . . . . .
de levendes Herre . . . . .
Af alle gode Ting vil Jeg give . . . . .
Millioner . . . . .
Millioner . . . . .
Til Pa-âa-n-kah . . . . .

Og da dette Værk er fuldbragt, da knæler hun for Pankah, som nu er blevet *Osiris'* Amkhur, Ven og Broder, som har Del i Hans Evighed, og hun siger: »Nu er min Herre og elskede Husbond ikke længere fortørnet paa sin Tjenerinde Amoa« — og hun knæler. Men da hun vil rejse sig, se, da har hun ikke længer Kræfter dertil . . . .

Og hun synes, at Pankahs *Ka* staar over hende og siger:

»Amoa! Elskede! endnu er tilbage den allersidste Gerning, fuldend dog dit Værk!« — og hendes Ansigt bliver vendt af Pankahs *Ka*, og hun ser Mumien af den onde Sesekh ligge paa Jorden. Og hun siger til Pankahs *Ka*: »Elskede! da maa du løfte mig, og du maa ogsaa hjælpe mig at bære denne Sesekhs Krop derhen hvor vi to har bestemt at den skal være, for at dens onde *Ka* kan blive endnu mere bedrøvet og vige bort evindeligt!«

Og da hun havde sagt dette, da syntes hun at hun strax blev løftet op fra Jorden, og der blev taget fat i Sesekhs Krop, og den blev slæbt med stor Kraft og Haan op ad de syv Trin til den store Sal, dens Hoved skurede mod Gulvet, og hendes Haand holdt fast om dens Fod. Og Pankahs *Ka* lo.

XVIII.
DØREN FORSEGLES.

Men i den selvsamme Nat laa Sesekhs Søn hjemme i det store Hus og sov, og han laa under en Baldakin paa sit Taarns Tag, thi han var meget hed efter Festen. Og det skete, at han havde onde Drømme, og han vaagnede og sagde til sig selv:

»Hvorledes? Iaftes efter Indsættelsesfesten, da jeg var blevet hed, mon jeg da lukkede og

forseglede den lille Dør? Og hvis nogen af Præsterne imorgen tidlig kommer ind i Gravsalen og ser, da ville de sige: Se hvilken Søn! han har glemt at lukke for sin Faders Mumie!«

Og Sesekhs Søn tog en Stang og rørte ved Overtjeneren, som sov paa en lavere Seng nær sin Herre, og Overtjeneren rejste sig og sagde: »Herre?«

Sesekhs Søn sagde: »Du dér! Mon jeg iaftes lukkede den lille Dør, som kaldes »de levendes Dør?« Og Overtjeneren svarede: »Du lukkede, Herre.« Men Sesekhs Søn slog ham med Stangen og sagde: »Du lyver. Men gaa du nu strax i denne Nat hen og se, og tag min Seglring og forsegl Døren, hvis den ikke er forseglet.«

Men Overtjeneren gik hen til en lavere Tjener, rørte ved ham med Foden og sagde: »Du dér! Mon ikke vor Overherre igaar Aftes lukkede den lille Dør?« Og Tjeneren svarede: »Han lukkede,« men Overtjeneren slog ham og sagde: »Du lyver, thi Overherren raabte til Tineïth, at han skulde lukke, men vi var alle i Latter og Rus; og nu vil Overherren, at jeg og du gaar hen og ser efter.«

Da havde Sesekhs Søn allerede lagt sig til at sove paany, og de to Tjenere gik paa Vejen til Gravklippen, og det var klart for deres Fod, thi Himlen var fuld af Stjerner.

Men de to Tjenere var meget fortrydelige, og de sagde til hinanden, at det var underligt,

at nogen stor Mand kunde glemme at lukke for sin egen Faders Mumie; og end underligere, at han vilde betro Forseglingen til andre Mennesker end sig selv. Og da de kom til Sesekhs Klippegrav og saa' ind i Mørket, da blev de end mere fortrydelige, de stod i Afstand og vilde ikke ind, og hviskede til hinanden, at Sesekh havde været en ond Mand mod sine Tjenere, men Sesekhs Søn var dog endnu værre. Og ingen af dem vilde gaa først ind. Og de tændte Fakler og saa' paa hinanden. Da udskammede Overtjeneren den anden Tjener og skubbede ham ind foran sig, og Undertjeneren sagde: »Tys, jeg hørte ret som om noget skurede mod Gulvet!« Men Overtjeneren svarede: »Bisu, du Tosse! det er kun en Slange der kryber paa Gulvet.« Og de skælvede begge og skubbede til hinanden.

— Men dengang Amoa var kommet op fra Gravkælderen og gik frem i den store Sal, da saa' hun Fakkelskær udenfor og hørte hviskende Stemmer og saa' to Mænd gaa langsomt ind, og hun skjulte sig bag den store Pille, sammen med det hun bar.

Og hun kendte Sesekhs Tjenere, og de gik forbi hende med Fakler, og hun flyttede sig med den store Pilles Skygge.

Men da hun flyttede sig, da tabte Undertjeneren sin Fakkel og sagde: »Ve mig; det som

rørte sig, det var Sesekhs *Ka!*« Men Overtjeneren sagde: »Bisu, Tosse! det har kun været en lille Schakal, men hold nu min Fakkel og gaa tæt bag mig,« og han skælvede og kom til den lille Dør, og den var aaben, og der udgik svagt Lys nedefra, fra Lampen som Amoa havde ladet tilbage. Da sagde han: »Ve mig, der er fuldt af Aander dernede,« og han lukkede Døren i Hast og begyndte at forsegle, to Gange tabte han sin Herres Seglring, men omsider fik han dog Døren forseglet.

Da gik de to Mænd, og deres Skridt var hurtige; de kom udenfor, og Skridtenes Lyd forsvandt.

XIX.

SCHAKALERNE.

— Men Amoa gik frem, og hun var udenfor, og slæbte Sesekhs døde Krop efter sig; hun kom forbi de stores Klippegrave, hun aflod ikke, og kom til det Sted, hvor Stien gaar opad mellem Klipperne; dér satte hun sig og hvilede lidt og lagde Sesekhs Krop fra sig, thi hun havde Afsky.

Men strax tænkte hun: »Visselig iler Nattens Timer, og maaske kan nogen møde mig,« og hun rejste sig og begyndte at gaa opad, men med megen Møje, thi Sesekhs Krop hang tungt efter hende. Og hun vendte sig og saa': og

Sesekhs Byssoslinned var flænget, og hans Hovedskal sønderslaaet mod Klippens Grund. Da sagde hun: »Du *Ka* af Sesekh! kom nu i Hu det onde, du gjorde mod mig og Pankah!«

Men da hun omsider var kommet op til Sandet og Ørken, da hørte hun Schakalernes Tuden langt borte. Og der var et lidet Næs eller opstigende Højde, og hun kom omsider derop, hun kaldte med høj Røst paa Schakalerne og paa Ørkens onde Aander, og hun lagde Sesekhs Krop ved Næssets Rand, og hun stødte til den med Foden, og den tumlede ned over Skrænten og blev skjult for hendes Øjne.

Og Amoa sagde: »Siden den blev skjult for mine Øjne, saa vil jeg dog vente lidt paa dette Sted og lytte.«

Og Schakalerne begyndte at glamme i Flok, og de var under hendes Fod, og de kæmpede indbyrdes om Sesekhs Krop. Men hun lyttede, og Natten var meget stille, og de knasede mellem Tænderne hans Knogler og tørre Hud. Og Amoa lo.

XX.

HAPI.

Stjernerne begyndte at blive matte, og Himlen at hvidne. Amoa gaar frem ad Vej og Sti, og hun gaar som den der er i Drømme, hun kommer ned til Lerhusene ved den store Nil-

trappe og møder Mænd som bærer Bohave, og Kvinder som bærer Børn, thi det er i den Maaned hvor Nilen begynder at stige; da maa Folkene ved Floden være betænkte paa at flytte med deres Ejendele til højereliggende Boliger. Og de Mennesker som møder hende, ser paa hverandre og siger: »Se! gaar dér ikke En som er i Drømme?« Og andre siger: »Se! er det ikke Tineïths Datter, den vægelsindede, hun som gjorde ondt mod Pankah Harmes' Søn?«; og de lader hende fare og taler ikke til hende.

Amoa staar paa Trappen ved Nilens hurtigt rindende Vand. Gud *Hapi* har løftet sine Skuldre, han syder og sukker og svulmer og kender sin skjulte Kraft og agter at favne og befrugte al Ægyptens Land. Og Ægyptierinden Amoa elsker *Hapis* Kraft og ser i den ilende Strøm og smiler. Og hun bøjer sig og undersøger og ser at der ligger Slæbestene paa Niltrappen, og Byblostove dertil, og hun smiler og siger: »*Hapi* er barmhjærtig.«

Og den østlige Himmel begyndte at hvidne, og Stjernerne at slukne, og den nye Dag nærmede sig i Fred. Og se: Himmelranden over de arabiske Bjerge blev hastigt rød, og i det samme stod Solen op, og hele Ægyptens Land blev paa én Gang fyldt med luende Lys. Og Amoa skuede mod Lyset, hendes Aasyn straalede af stor Fred, og hun hilsede Dagen og sagde:

»Hil Dig store *Osiris Amon Râ!*«

Og hun bøjede sig i Hast og gjorde sig en Halsløkke af et Slæbestenstov, og Stenen var derved; og hun længtes og havde Hast og traadte ud i Floden, og den barmhjærtige *Hapi* skjulte hende for Menneskene.

Men *Osiris*' Øje ser alt.

Nogle oplysende Bemærkninger.

Til S. 5 og flere Steder. — »Den triumferende« kan omtrent svare til Udtrykket »den salig afdøde«. Sml. Vald. Schmidts Katalog (1908) til Ny Carlsberg Glyptotheks ægyptiske Samling Side 23—24.

Til S. 18 o. a. S. — Skønt man forlængst er kommet bort fra den Anskuelse, at Kløften mellem Stænderne i det gamle Ægypten svarer til den mellem Kasterne i Indien, bruger jeg dog Ordet »Kaste«, fordi Kløften i hvert Fald er umaadelig meget dybere end den der nu ligger i Ordet »Stand«, og vi savner en Mellembetegnelse.

Til S. 19. — Om Tineïths Hilsen til Solen sml. Formularer indskrevne paa flere ægyptiske Monumenter, særlig den paa Granitstatuen E 70 i Ny Carlsberg Glyptotheks ægyptiske Samling, se Vald. Schmidts Oversættelse i Katalogen (1908) Side 134.

Til S. 21 f. — Om Balsameringens Grader: Herodot II, cc. 86, 87, 88 er Hovedstedet.

Til S. 27. — Herodot fortæller i et morsomt Sted II, 96 om Fartøjerne paa Nilen. Naar de skal mod Nord og glider med Strømmen, holdes der en Sten i et Tov slæ-

bende bagud, siger han. Det maa være for at regulere Farten og gøre Brugen af Ror mulig, forklarer Steins Kommentar til Stedet.

Til S. 44 o. a. S. — At det for enhver troende Ægypter maatte staa som en stor Ulykke, om deres døde blev opgravede af Schakaler eller andre, siger sig selv. Imidlertid, da denne Lod ganske vist kunde træffe de fattiges døde som simpelthen nedlagdes i Sandet (Vald. Schmidt S. 36), saa synes det ægyptiske Religionssystem ogsaa for saadanne Tilfælde at have opfundet en vis Trøst: selve Schakalen, den dødes Fortærer, synes at være blevet opfattet som hans Beholder og Beskytter, ligesom erstattende den manglende Kiste. Her har man maaske Forklaringen paa den ellers ikke let forstaaelige Symbolik, at Begravelsesguden Anubis afbildes med Schakalhoved.

DEN LEMNISKE ATHENE

EN FORTÆLLING OM RETFÆRDIGHED

(I det københavnske Kunstmuseums antike Afstøbningssamling, i den store Sal, hvor bl. a. de olympiske Gavlgrupper er anbragte, vil man — i Nærheden af Hjørnevinduet — standse ved en Statue af imponerende Skønhed. Det er en Pallas Athene af (imiteret) Bronce i naturlig Størrelse, og, skønt det meste af Armene mangler, og Øjnene ligeledes, gør den dog et kraftigere Indtryk af Liv og individuel Karakter end alle andre Athenebilleder; den er Viljestyrke og Renhed, kvindeligt personificeret; nordisk fylgjeagtig, eller en Slags »Jomfru af Orléans«, som det er blevet sagt. — Originalen til Hovedet er i Bologna, til Kroppen i Dresden, men i den saaledes sammenføjede Helhed tror man med gode Grunde at have et Billede af den af Oldtidsforfatterne (Lukianos, Plinius, Pausanias) højt priste »lemniske Athene« (Athena Lemnía) af Fidias, der stod paa Akropolis og synes at have været en Viegave til Fædrebyen af bortdragende Athenere, der tog Jord paa Øen (saakaldte »Klerukher«). Det er Furtwängler, som i sin bekendte Bog »Meisterwerke der Griechischen Plastik« har gjort dette Forhold sandsynligt ved en indgaaende Betragtning af samtlige derhen hørende Momenter.

Men naar man — ligeledes efter Furtwänglers Autoritet, der i den antike Kunsthistorie er saa enorm, at man t. Ex. i den Dresdenske Samling paasætter Hoveder og aftager Hoveder efter hans Ønske — har forsøgt Restaureringer og Fuldstændiggørelser af den lemniske Athene derhen, at hun med sin højre fremstrakte Arm holder en Hjælm, som hun betragter (som t. Ex. i Statuen i Kbh's botaniske Have), saa er Vantro paa sin Plads. Thi dels synes de Grunde, som Furtwängler (i sin ovennævnte Bog) anfører, paafaldende lidet fyldestgørende: en Gemme (hvis Indskrift F. selv fordømmer som ikke hørende til Stenen!), hvorpaa et Billede (med en aldeles ringe — skønt F. siger »ganske nøje« — Lighed med det lemniske Hoved; enhver kan selv dømme, eftersom Gemmen er aftegnet i F.'s Bog) og en Hjælm ved Siden af (som Gudinden imidlertid ikke holder med Armen!). Og dels synes selve Motivet — at holde en Hjælm i Haanden og se paa den — paa det Sted næsten komisk tomt (skønt jeg véd, at det hjælmblottede Hoved betyder Freden); nej, den, Gudinden ser paa, maa være den besøgende, hvem hun ved Indgangen til sin Borg byder Velkommen. Saa kan hun i sin udstrakte Højre have rakt en Fredens Gave, for Exempel en Olivenkvist af sit hellige Træ; denne Fortolkning (som ikke er min) er i alt Fald meget betydningsfuldere og smukkere — — jeg udgiver den ikke derfor for den ene rigtige; lad være at hun har haft Hjælmen i Haanden, men hun har ikke sét paa den. En ikke ueffen Forklaring: at Athene rækker Hjælmen til Perikles som

Strateg, sml. Perikles' Lyst til at lade sig fremstille med Hjælm.

— Hvis nogen Læser af Furtwänglers Bog skulde bemærke, at jeg i min Fortælling paa sit Sted bruger Udtryk om Statuen hentede fra ham, da maa jeg sige, at det er gjort med Vilje: jeg kunde ikke tænke mig mere træffende Udtryk. Og hvis nogen vil have et Indtryk af videnskabelig kunsthistorisk Kløgt, da læse han Furtwängler Side 35 om Statuens formodede Opstilling paa en søjleagtig Basis.)

I.

LANGSKIBET *AITHRA*.

Scenen er Ægæerhavet. Det er en smuk klar Eftermiddag, just Sommersolhvervsdagen i den 82de Olympiades 3die Aar, eller, efter vor Angivelse, Aar 450 før Kristus.

Et Langskib — et af de nye smukke atheniske — ror med jævn god Fart mod Nord, skønt Vinden er imod; men 85 Aarer paa hver Side er i Arbejde, ordnede i 3 Rækker over hverandre, Havet piskes skummende hvidt, Skibet ligner et fremfarende Fabeldyr.

Alt længe har Athōsbjergets mægtige Kegle løftet sig fra den nordlige Horizont; nu skimtes, ret forude, Røgbølgen over Vulkanen Mosykhlos paa Lemnos; Lemnos er Rejsens Maal, man kan være i Myrinas Havn inden Solnedgang, om man skynder noget paa: altsaa sætter Aare-Taktbrøleren sit Tempo lidt op, Fløjtespilleren skærer mere hvinende i, nede i Aarerummene stønner og brummer Folkene en Smule mere end sædvanligt, og Tilsynsmændene skotter til Svøberne

. . . . Fabeldyret plasker voldsommere med sine 170 Lemmer, hvidere skummer Havet om dets Bug og Bov —

Hør! en attisk Fædrelandssang lyder oppe fra Dækket, Paianen fra Marathon; thi det er Borgere fra Athen som er ombord, Klerukher, »Landvindere«, som er ude for at tage ny Jord i Besiddelse; og Skibet, der fører disse Sejrherrer, er Aithra, det nybyggede flotte Statsskib; bekranset paa Forstavn og Bagstavn, rød- og blaastrøget i hele sin Længde, og med Blink fra Mænds Vaaben ombord, farer Thesevs' »rødkindede« Moder frem, hendes malede Træbillede staar i Stavnen og skuer med blanke Øjne —

Hør! Takkesangen til de attiske Guder toner fra Mændenes Struber, raat, men troende og sejrsbevidst; nu stemmer Hustruerne i med fra den anden Stavn, og tilsidst Børnene ogsaa — — og møder man et andet Fartøj, da svulmer Sangen op; den hilses af Gensang, hvis det er en Landsmand, men er det en Aigineter eller Korinthier eller ogsaa en af de fattige undertvungne Øboeres Skibe, saa mødes Sangen af mørk Tavshed fra det fremmede Fartøj eller endog af truende Gebærder — — men Athenerne morer sig og ler, thi de er Herrer paa Ægæerhavet og paa Kysten og paa alle de smaa Øer her nord:

Skyros har de forlængst taget og jaget Indbyggerne væk: de var bare Sørøvere, sagde Athenerne. Thasos og Samothrake og

Imbros højere oppe har de ligesaadan erobret. Ære være Fædrelandets store Statsmand Perikles, han elsker den attiske Smaamand, han giver ham gratis Jord overalt og fordeler Øernes Agre til sine fattige Landsmænd, de er nu Klerukher og Herremænd i tusindvis rundt om hvor der er god Jord, og de indfødte er Fæstere eller Trælle hos den fordums lille Fiskehandler og Salvebereder fra Athens Fattigkvarter.

Denne Gang gælder Rejsen Lemnos. Det vil sige: hele Øens Østside har været athenisk allerede i halvhundrede Aar, siden Miltiades ved sin morsomme List tog den fra disse forbandede Pelasgere; men paa Vestlandet, omkring Myrina, var der endnu mange indfødte at kaste ud, og Jordlodder at tage for gode nye Athenere. Og det var disse gode nye Athenere, et Antal af omtrent halvfjerdsindstyve Demokrater, med eller uden Hustruer, som nu drog over Ægæerhavet for at kaste Resten af Pelasgerne ud af Lemnos.

Fløjten skærer i, Taktraaberen brøler op, Havet skummer. Og se: i den fraadende krappe Sø, tæt op ad Aithras Sider, stryger et lille Fartøj forbi, kun en Halvdæksbaad med ét Sejl, og ved Roret sidder en ung Kvinde, hun holder Ror og Skøde, et sælsomt Syn, den unge Kvinde her ene midt ude paa Havet, en stolt og fast Skikkelse — hun sender ikke en Gang et Blik op paa det attiske Langskib, men ser lige ud — saa, nu er det hele Syn forsvundet sydud . . . .

»Hvad var dog det? spørger Klerukherne og Klerukhernes Hustruer hverandre. Og endnu en Time efter vedbliver de at spørge hverandre; saa er der en af dem, som nedlader sig til at spørge en af Skibets Matroser (disse er ikke attiske Borgere). Den adspurgte er godt kendt i disse Farvande: »Lemnisk Fasēlos,« svarer han. »Jamen Kvinden?« siger Atheneren. »Kvinden?«, svarer Sømanden med en vis langsom Vægt, »Kvinden, hm, hvis denne Kvinde ikke var hende selv, Basílinna, Kongens Datter, saa....«

Med denne dunkle Besked maatte Klerukhen lade sig nøje, thi nu standsede baade Aarerne, Tilraabene og Fløjtens Trilren, og selve Skibet.

Man laa i Myrinas Havn.

II.

ATHOS' SKYGGE.

Myrina, en lille Fisker- og Handelsplads paa Vestsiden af Lemnos, var endnu paa den Tid væsentlig beboet af indfødte »Pelasgere«, der havde bevaret meget af Fortidens naive Raahed i Sprog og Sæder og næppe respekteredes for rette Hellenere; men Overklassen i Byen, samt Grundbesidderne paa hele Øens Vestland, kaldte sig »Minyere« og gjorde med Stolthed Krav paa at nedstamme fra hine tapre argonavtiske Helte, som engang med den be-

sungne Iason var landet her og havde avlet Børn med Øens Kvinder. Dog nu befandt baade Minyere og Pelasgere sig under Athenernes forhadte Herredømme; og, selv om de indfødte endnu ikke i den Grad var reducerede som paa Øens Østland, hvor al Jorden allerede i over en Menneskealder var udstykket til attiske Borgere, saa at de fordums Ejere enten var dræbte eller udjagne eller gjorte til Tyende, — saa var der dog allerede til Stadighed garnisoneret en Hob atheniske Soldater i Myrinas lille Fæstning; disse generede sig ikke, men gjorde ved Folk og Ejendom hvad der behagede dem.

De nyankomne blev modtaget ved Landstigningen af alt hvad der var af Athenere i Byen; de indfødte betragtede med skumle Miner denne nye Flok af Undertrykkere, der i en Slags militær Ordning — med Kvinder og Børn, Husdyr og Pakkenelliker i Midten — rykkede op paa Myrinas Torv. Men denne Militarisme var kun Skin og Leg, Mændene stoltserede frem under Latter og højrøstet Tale, idet de daskede med de uvante Skjolde og Sværd, medens deres Hustruer — de vordende Proprietærfruer — knejste med Nakken og betragtede de lemniske Kvinders gammeldags Dragter med hovmodig Nysgerrighed.

Midt paa Myrinas Torv stod paa et Stenfundament et gammelt Idol: en i Træ raat ududskaaret legemstor Ko, beklædt med Kobber-

plader, det var Stadens beskyttende Guddom, »Lemniernes Ko«, Frugtbarhedens Symbol; Kobberet luede i den nedgaaende Sols Glans. — Og i en Halvbue udenom Koen samlede sig langsomt Myrinas Kvinder — kun Kvinderne, ikke én Mand fandtes paa Torvet undtagen Athenerne —, et sælsomt Skue af alvorlige Kvinder, der med Spænding syntes at iagttage Koen; og en dyb forventningsfuld Tavshed, som ikke undlod at udbrede sig ogsaa til Athenerne.

Og se: en pludselig Skygge eller en Mørkning uden faste Konturer, sniger sig bagfra over den ventende Mængde, den fordunkler Torvets Midte og rammer derpaa Koens brede Side, Malmets Lueglans slukkes; men tilhøjre og tilvenstre ligger Pladsen endnu i Sollys. Og i det samme bøje alle Kvinderne sig til Jorden og tilhylle deres Hoveder med sorte Slør, og hele Skaren udbryder i lydelige Sukke. Og langsomt dør Sollyset hen over Torv og Stad og hele Egnen, thi Solen er gaaet ned bag Athos' Kegle.

Men Athoskeglen ligger vel en 7—8 Mile i Nordvest for Myrinas Torv, og dette Naturspil med Keglens Skygge, at den ved Solnedgang ramte Lemniernes Ko, dette gentog sig aarligt ved Sommersolhverv og var tillige Begyndelsen til Kvindernes aarlige Sørgefest, der varede flere Dage derefter. Thi Gudernes Vrede hvilede i disse Dage over Øen og dens Kvinder, en For-

tørnelse formedelst hin »Lemniske Gerning«, hin Oldtidens Lemnierinders Udaad, dengang de, opbragte over Ægtemændenes Utroskab, rottede sig sammen og dræbte samtlige Mænd paa Øen. Ak, da forlod Afrodite, først af alle Guddomme, fortørnet sin Ø, hende fulgte den livsvækkende Hermes-Himeros og den fødende Rheia og alle Landets frugtbringende Nymfer og Kabeirer; og som Kvinderne holdt op at føde, saa gav heller ikke Kvæget og Dyrene Afkom, ja selve Jorden nægtede sin Afgrøde. Og Øens store Beskytter, den fra Mosykhlos blussende Hefaistos, han formørkedes og vilde drage bort medtagende al Jordens hellige Ild: da slukkedes alle Arner i alle Hjem, der blev mørkt og koldt overalt, og Dødens Skygge begyndte at lægge sig over hele Øen. Og de angrende Kvinder begyndte at bede til Afrodite, først af alle Guddomme, og paa Torvet i Myrina oprejste de hende et Billede af en funklende Ko, og de kaldte hende »*Khrysē*«, den gyldne; og »*Orthosia*«, den oprejsende; og det var mens Kvinderne var samlede i Bøn til hende, at Vinden førte det frelsende Skib til dem med de straalende Argonavter ombord.

Men endnu éngang hvert Aar ved Sommersolhvervstide, da mindes Guderne deres gamle Fortørnelse, og naar Solen den Dag gaar ned bag Athos' sorte Kegle, da formørkes den gyldne Ko, Kvinderne tilhyller sig i Sørgeslør, og Ilden er slukket paa Arnestederne i ni samfulde Dage.

Denne Sørgehøjtids Begyndelse havde de nyankomne Athenere altsaa overværet, men de forstod ikke dens rette Betydning. Og da Kvinderne havde forladt Torvet, og Athenerne af Fæstningens Befalingsmand havde faaet Besked om, hvor de skulde have Kvarter den Nat, saa spredte alle sig i munter Stemning, og de forlangte lemnisk Vin at drikke og lemniske Kvinder at favne, og glædede sig til den næste Dag, da de enkeltvis skulde drage ud til de Jordlodder paa Landet, der blev dem anviste, og kaste de gamle Pelasgere ud.

Der var en ung Athener, han gik i Kaadhed hen til den lemniske Ko og slog paa den med sit Sværd, Malmet gav Genlyd over det stille Torv. Da saa' han Skikkelser komme ud af Husene rundt om fra, og Skikkelserne var Kvinder, de havde smaa Dolke i Hænderne, og de gav sig til at forfølge ham, saa han maatte løbe og havde Møje med at slippe uskadt ind i Fæstningen til sine Landsmænd. Dér gav han sig til at le og drikke og prale. Men Befalingsmanden holdt en Tale til ham og de andre Athenere, at de dog skulde være forsigtige, thi Kvinderne her paa Øen var vilde og retfærdige og farlige som i gamle Dage, og »Lemniske Gerninger« kunde godt ske endnu.

III.
KONG THOAS.

Thoas hed en gammel Lemnier, han var paa den Tid den største Jordejer paa Øens Vestland, en Minyer; hans Gaard laa oppe i Højlandet en Milsvej fra Myrina. Han havde i sin Ungdom været med i Uafhængighedskampen mod Miltiades, da denne med sine Athenere fra Elaiūs satte over og undertvang Øen, dette var nu to Menneskealdere siden; nu sad han som en snart 100aarig Gubbe rolig paa sin stærkt indskrænkede Ejendom, halvblind og tung, dog værdig endnu og anselig, med undergivne og Huskarle, som en Afglans af Fortidens Smaadrotter. Saa stor var hans Anseelse baade hos Øens Pelasgere og Minyere, at de stadig omtalte ham som deres »Básiles«, deres Konge, og hans Sønnesøns unge Datter Evnēa, der styrede Huset med Kraft som Husmoder, hende kalde de »Basilinna«, Dronningen. Og skulde det gaa efter Ret og Skel, da havde ingen som han Ret til at herske paa Øen, thi han troedes at nedstamme i lige Mandslinie fra selve den minyiske Helt Argonavten Iason og fra Hypsipyle, Kong Thoas' Datter. Men nu, overalt udenfor hans eget Gods, var de lovløse atheniske fremmede jo Herrer, og Ættens sidste mandlige Skud var en Dreng paa 12 Aar, Evneas Broder Iason.

— Det var tredje Dagen efter de nye Klerukhers Ankomst til Lemnos, at en Sværm af dem indfandt sig paa Thoas' Gaard. Man havde nu været rundt paa de fleste af de tildelte Jordlodder og overalt affundet sig med Besidderne: nogle Steder havde man fundet Husene tomme og Beboerne flygtede, et Par Steder havde man maattet slaa Folk ihjel, men de fleste Steder var det gaaet af i Mindelighed, idet man havde beholdt de tidligere Ejere som Fæstere eller Tyende. Thoas' Ejendom havde man gemt til sidst, fordi særlige Forhold her gjorde sig gældende. Denne Ejendom var nemlig ikke tiltænkt nogen af de tilstedeværende Klerukher, men en vis Palaifron, Menons Søn, som foreløbig var blevet tilbage i Athen, en ung fornem Athener og Ven af Perikles; saa de kommendes Hverv var egentlig kun en foreløbig Meddelelse herom til den nuværende Besidder; endog denne Meddelelse næppe behøvedes, thi Rygtet om Palaifron havde forlængst udbredt sig.

De var vel en lille Snes i Tal, og godt væbnede, de Mænd som nu, en Middagsstund, skred op ad den trappeagtige Skraaning, som førte til Thoas' Borg. De kom til en Stenmur, og en Portgennemgang med Tag og Søjler af Træ. De skubbede den gamle Portvogter bort, og dræbte en Hund der begyndte at gø; saa var de inde paa Borgpladsen. Med Forundring betragtede de den tykke Stenmur som løb

rundt om hele det veljævnede Klippeplateau. Denne Mur var paa Fortidsmanér opført af lufttørrede Teglsten i Vexelskifte med Fyrrebjælker, og Fundamentet var overalt solide Kampesten. Fra Muren løftede sig hist og her smaa Taarne eller Fremspring, men disse var mest i Forfald, saa det hele saa noget ruinagtigt ud. Mændene kom forbi en Brønd og et stort plumpt Stenalter, som beskyggedes af en ældgammel halvudgaaet Steneg; saa stod de foran selve Boligen.

Et Par Trappetrin af Sten førte imellem kunstløse malede Træsøjler og Hjørnepiller ind under et mægtigt Tagfremspring, der altsaa dannede Husets dybe Forhal; Taget selv var svære Rundbjælker, hvis Ender ud mod de indtrædende var smykkede med Farver og raa Udskæringer; over Taget laa Ler og Jord i tykt Lag; vilde Blomster og Urter voxede deroppe.

I Forhallens Bagvæg var anbragt et tykt hængende Tæppe — herlig gammel Vævning i orientalsk Mønster, men slidt og falmet nu —; da Athenerne havde slaaet Tæppet tilside, stod de i Thoas' Storstue.

En langstrakt Hal, Lys fra en Aabning i Taget, ellers halvmørk; blinkende Vaaben paa Langvæggene; Mænd under disse som sprang op fra Bænke og stirrede vredt; henne mod Baggrunden to broget malede Søjler, ved den ene Søjle et Højsæde og paa dette en ældgammel Mand i hvid Kappe og med langt hvidt Skæg,

over Panden et Baand med et enkelt funklende Pandesmykke.

Athenerne henne ved Indgangen ordnede sig uvilkaarligt; en af dem traadte frem og sagde:

»Vi er attiske Mænd, udsendte af Folket i Athen.«

Der blev Larm af Mændene langs Væggene; den gamle løftede Haanden, og der blev stille; saa vendte han Øret mod en lille Dreng, der nu rejste sig fra et lavt Sæde ved den gamles Fod; det var Drengen Iason, han talte i den gamles Øre, og den klare Barnestemme klang smukt gennem Hallen:

»Han siger, at de er atheniske Mænd, Oldefader.« Saa satte den lille sig igen.

Den gamle vendte sine glansløse Øjne mod Indgangen og sagde — Stemmen lød som Aanderøst fra Fortiden:

»Bringer I Fred eller Krig?«

»Fred!« svarede Atheneren, og Iason gentog til den gamle: »Fred« — men derpaa traadte den lille frem midt paa Gulvet og talte uforfærdet til den fremmede:

»Min Hund Orthros ved Porten begyndte at gø; hvorfor holdt den op?«

Atheneren saa' paa Drengen med et koldt Smil: »Fordi den ikke kan gø mere, min smukke lille.«

Iason kom i stærk Bevægelse, men paa et Vink af den gamle traadte han tilbage til sin

Plads; han tav, men var blusrød, og Taarerne stod ham i Øjnene. — Mændene langs Væggene begyndte atter at larme. Men den gamle løftede Haanden:

»Kommer I med Fred, saa træd da nærmere du, som er Fortaler, og nævn eders Begæring.«

Atheneren lo lidt til sine Kammerater ad denne Stemme og denne Dialekt, saa slentrede han med søgt Skødesløshed frem i Salen, de andre fulgte saa smaat.

Midt i Hallen, lige under Røgfanget, fandtes Husets Ildsted og Arne, der var ingen Ild tændt for Øjeblikket; paa en lang Hylde stod en Mængde smaa malede Ler- eller Terrakottafigurer, mandlige og kvindelige, det var Slægtens *Kabeirer*, lykkebringende Husguder, og mellem Kabeirerne var smaa Skaale af Sølv, eller ogsaa smukt bemalede Lervaser, fyldte enten med Blomster eller med Smaaportioner af spiselige og drikkelige Sager, alt til bedste for Kabeirerne.

Atheneren lo, da han saa' al denne uhyre Gammeldagshed; saa stillede han sig stift op foran den gamle, men før han kunde faa ytret noget, havde Drengen Iason raabt med forbitret Stemme:

»Athener! bøj dig for min Oldefader!«

Atheneren betænkte sig, saa gjorde han en Slags ironisk Bøjning, sendte sine Kammerater et lystigt Blik og sagde meget højt:

»Du spørger om vor Begæring. Nu vel, saa begære vi da, som langvejsfremmede, for det første nogen Vin og Gæstevederkvægelse, forinden Forretningerne begynder. Men om det behager dig, saa betænk os lidt rundeligere, end jeg ser du betænker dine Husguder, Ven Thoas!«

»Athener!« klang Drengestemmen. »Tal til min Oldefader som Konge! Han er Kongen, Básiles, Básiles!«

Atheneren var rasende, men nu hørte han det mumle truende omkring i Salen: »Basiles Thoas! Basiles Thoas!« og saa' nogle gribe efter Vaabnene paa Væggen. Han maalte Parternes gensidige Styrke, beherskede sig og sagde smilende:

»Nuvel da, Basiles Thoas, siden jeg hører du er Konge, saa har du vel ogsaa en kongelig Vin at byde dine tørstige Gæster?«

Den gamle havde under alt dette ikke forandret Holdning, næsten heller ikke Mine. Efter at have overvejet en Stund sagde han:

»Hvor er Evnea min Datter?«

Og hans Mænd, der i alle vanskelige Tilfælde var vante til at lyde den kloge og retfærdige unge Husmoder, raabte i Munden paa hverandre: »Ja, Basilinna, Basilinna!« — Men de vidste alle, at hun for tre Dage siden var rejst til Athen for at tale sin Oldefaders Sag hos Hellenernes mægtige. Og Drengen Iason

fortalte i Øret til den gamle, hvad denne godt vidste, men glemte igen hver Time paa Dagen. Kong Thoas talede igen:

»Nu vel, fremmede Athenere. I ser, at Ilden paa min Arne er slukket, thi vi Lemniere holde paa tredje Dag Sørgefest over Koens Formørkelse, saa vi kunne ikke byde eder Vand til Fodtvæt, heller ikke kogt eller stegt eller bagt Føde, men alt dette kunne I faa hos Athenerne rundt om« — tilføjede han med en Panderynkning. »Dog et Bæger Vin skal ikke nægtes eder, siden I engang er traadt over min Dørtærskel, og I komme med Fred, som I sige.«

Han gav Tegn, og nogle Mænd begav sig ud ad en Dør i Baggrunden, for lidt efter at komme igen med Smaaborde, Bægre, Vanddunke og en uhyre Bolle lemnisk Vin, der fyldte Salen med Vellugt.

Nu begyndte et Drikkelag paa homerisk Vis. Heller ikke Thoas' egne Mænd blev forbigaaede, og da disse saa', at de fremmede behandledes som Gæster, hængte de deres Vaaben op paa Væggen igen, hvorimod Athenerne beholdt deres.

»Nu vel, Kong Thoas!« begyndte den ordførende Athener efter en Stund at have drukket i Tavshed. »Saa hør vort egentlige Ærinde, om det lyster dig.«

»Tal« sagde Kong Thoas.

Atheneren rejste sig og vedblev med høj Røst, saa at Thoas kunde høre og forstaa:

»Du husker sikkert, Basiles, et Oldtids Sandsagn om eder Lemniere og os Athenere. I havde forbrudt jer mod vore Kvinder fra Bravron, og den delfiske Gud bød jer da til Soning at »berede eders Ø som et dækket Bord til Athenerne«. Saaledes lød de hellige Ord. Og saa husker du vist ogsaa, hvorledes Athenerne omsider kom med Nordenvinden fra Elaius og bemægtigede sig eders rige Ø.«

»Med Urette!« sagde den gamle Thoas og søgte at rejse sig. »Med Urette!« raabte hans Mænd langs Væggene.

»Nej med fuldeste Ret og Skel,« svarede Atheneren og drak en mægtig Slurk Vin, »paa det at Gudens Ord skulde gaa i Opfyldelse. — Og nu, Kong Thoas,« fortsatte han, idet han gav sine Kammerater et Vink om at samle sig om ham, »og nu, Kong Thoas, du som indtil nu ene paa denne Ø har modsat dig Guden og det atheniske Folk, nu siger jeg til dig det samme som Guden dengang sagde til alle Lemnierne, at du skal berede dit Gods og din Borg som et dækket Bord, thi inden næste Maaneskifte kommer fra Athen den rette Ejer, som er Atheneren Palaifron, Menons Søn, bestemt dertil af Guden og det atheniske Folk og Perikles.«

Thoas havde rejst sig, hans Mænd havde grebet Vaabnene og saa' alle hen paa ham; men Atheneren havde sikret sig Udgangen, omgiven

af sine Landsmænd. Henne fra det store Tæppe løftede han endnu engang sin Stemme:

»Thoas, nu er vort Ærinde sagt. Helst vil jeg gaa herfra som Ven; og som Ven raader jeg dig: enten at du bereder dig og alle dine til Bortgang fra denne Borg, eller, hvis du er fornuftig, at du gennem mig lader bede Palaifron, Perikles' Ven, om det maa tillades dig at spise Naadsens Brød her paa Borgen hos ham, saalænge du lever.«

Ved Ordet »Naadsens Brød« lød der et Suk fra den gamle Mand, et uhyggeligt, aandeagtigt Suk. »Hvor er Evnea min Datter,« mumlede han og sank om paa Gulvet.

»Basilinna, Basilinna!« raabte Thoas' Mænd. Men Drengen Iason var faret frem og slog med sit lille Sværd Atheneren en Flænge i Ansigtet; denne langede rasende ud efter Drengen, Thoas' Mænd ilede til, Kampen var i fuld Gang, de fremmede blev drevet ud, de flygtede over Gaarden, nogle blev nedhugget, Resten fo'r over Marker og Veje ned til Kysten, til Myrinas Kastel, hvor de var i Sikkerhed.

— Dog, allerede de næste Dage vendte Bladet sig: Myrinas og Hefaistias samlede atheniske Besætninger rykkede ud, Thoas' Borg blev stormet, alle dræbtes eller flygtede, og gamle Kong Thoas fandtes siddende død paa sit Højsæde. — Men Drengen Iason var forsvundet.

En lille Garnison blev lagt paa Thoas' Borg til midlertidig Bevogtning indtil Palaifrons Ankomst.

IV.

EVNEA KOMMER TIL FALERON.

Hist og her i afsides Landsbyer paa Lemnos kunde man træffe spredte Smaabefolkninger af en ganske uhellenisk Type, mørkhudede, krølhaarede Mennesker, uimodtagelige for Kultur, men nyttige som Tyende, godlidende, sorgløse og arbejdsføre. Man kaldte dem »sintiske Folk«, og mente at det var de forkomne Levninger af Øens Urbefolkning, i Slægt maaske med andre lignende Stammer som fandtes spredte paa Øer og isolerede Steder omkring i den helleniske Verden og med deres krusede Haar og mørke Lød mere mindede om Afrika end om de lysere Folkeslag, som nu beherskede Evropa.

Det var til saadanne sintiske Mænd, at Øens hellige Sagn lod Ildguden Hefaistos være kommet paa sin Fart fra Himlen; de havde venligt taget sig af ham og siden gjort Arbejde for ham i hans Smede-Esser, ligesom Dværgeætten i Norden smedede Vaaben for Thor og de andre lyse Aser; og den sintiske Nævenyttighed havde holdt sig gennem Tiderne paa Lemnos, baade under pelasgiske og minyiske Herskaber.

Kedalion hed en sintisk Mand som var i Tjeneste hos Høvdingen Thoas, han havde knyttet sig til Husets unge Basilinna som en Hund til sin Herre, og havde ikke andre Tanker end hendes Vilje. Dengang hun foretog sin eventyrlige Baadefart til Athen for at tale til Jordens Mægtige om Retfærdighed, da var Kedalion den eneste hun havde taget med; naar han ikke gjorde Tjeneste i Baaden, da laa han mest sammenrullet som en Hund ved hendes Fødder mens hun styrede, og enten sov eller saa' paa hende men hengivne Øjne. Han var iført en Slags Dragt af flettede Siv eller Maatter, saaledes som hans Fødeøs ringeste Befolkning undertiden bar, havde Bue, Øxe og Kniv, var ubændig stærk og vogtede to Kister, en hvori Basilinnas Festklæder og Kvindesmykker samt nogle Penge, og en anden med deres tarvelige Mundforraad. — De skar gennem Ægæerhavet for god Vind, overnattede undertiden paa en af Øerne, hvis de kom til et Sted hvor Thoas' Slægt fra gammel Tid havde Gæstevenskabsforbindelse, men undertiden overnattede de ogsaa i Baaden, idet de skiftedes til at styre og hvile; saaledes naaede de omsider Sunion; fra nu af maatte de mest bruge Aarerne; og paa den ottende Dag fra Afrejsen naaede de Falerons Havn, en temmelig stille Plads nu, siden al Athens Sø-Trafik gik over de nye mægtige Anlæg længere

nord paa omkring Peiraievs; men det var den nærmeste Havn, og dér fortøjede de.

— Evneas Forestillinger om Athen, og idetheletaget om Verden udenfor Lemnos, var lidet udviklede. Om Athen vidste hun, at det var den helleniske Verdens største og rigeste Stad, men dets Folk var det uretfærdigste Folk i Verden, hovmodige Voldsmænd, som kom sejlende paa deres Langskibe rundt til Øer og Byer, og overalt hvor de kom, bar de sig ad som Athenerne paa hendes Fødeø: undertvang, dræbte, udjog. Der var vel en anden meget stor By i Hellas, Sparta, man sagde den var retfærdigere, maaske ogsaa stærkere, men Sparta laa for fjernt til at kunne hjælpe.

Men der var en Konge i Athen, Perikles ved Navn, hun havde ofte hørt hans Navn prises for Retfærdighed, prises af Athenerne selv, thi endog Voldsmænd vil at deres Konge skal være retfærdig. Fordi et Folk er lovløst og uretfærdigt, behøver Kongen ikke at være det. Det vidste hun hjemmefra: ofte havde hun set Uretfærdigheder øvede af sin Oldefaders undergivne paa Borgen og i Landet, men den gamle Kong Thoas, saa længe hans Kraft var usvækket, havde altid tilsidst tøjlet Voldsmændene og skaffet Retfærdighed, naar han først var blevet underrettet om Sagens sande Forhold. Kongerne selv er ikke uretfærdige, de maa ikke, de kan ikke være det, thi de er Ætlinge af de retfærdige

Guder. — Hun vilde gaa lige til Kong Perikles og fortælle ham Sagens sande Forhold: at hendes Oldefader Thoas med Rette var Konge, fordi han nedstammede fra Iason, Zevs' Søn, men at man nu fortalte for vist oppe paa Lemnos, at en athenisk Mand ved Navn Palaifron, altsaa en af Kong Perikles' undergivne, stod i Begreb med at drage op til Øen og med Vold jage den gamle Thoas ud af hans egen Borg og Grund for selv at tage den i Besiddelse. Denne Uretfærdighed vilde hun underrette Kong Perikles om, thi ingen Konge kan alene vide alting, og saa vilde hun bede ham hindre denne Palaifron i hans Voldsdaad, thi det sømmer sig, at den ene Konge øver Retfærdighed mod den anden.

Saadan var Evneas Plan i hele dens enfoldige Retsind; og naar hun havde talt til Perikles, agtede hun sig strax hjem igen til Lemnos.

— Under Baadens Halvdæk var der ligesom en lille Kahyt, dér byttede hun sin grove Rejseklædning med Festdragten og de gamle minyiske Smykker, befalede Kedalion at vogte Baaden, og betraadte saa den attiske Jord. Hjemme paa Lemnos plejede Kvinder at færdes overalt, frit og ene, ligesom Mænd; derfor nærede hun nu heller ikke her den fjerneste Frygt eller Skyhed; Vejen fra Faleron til Staden var tydeligt betegnet.

Det var i den attiske Maaned Hekatombaion, kort efter Sommersolhverv, i Sydens begyndende

Høsttid, og det var i den graa duggede Morgenstund, alle sov i de smaa Huse ved Havnen, Søvn var over baade Mennesker og Dyr, kun ovre fra Munykhias Klippeborg lød en vagtsom Hunds Glammen, og en Fugl pippede i en Rosenbusk da Evnea gik forbi. Hun plukkede en Rose og lagde den paa Stenalteret foran et gammelt Gudindebillede, der stod ved Vejen i en Nische: det var *Athene Skiras*, som modtog den fremmedes første Hilsen i Athenes Land.

V.

VED ILISSOS.

Vejen var stigende, den løb langs en Fæstningsmur, den sydligste af de tre Mure der forbandt Staden med Havnene, her var meget øde og stille nu; den eneste hun mødte, var en lille Hyrdedreng med nogle Geder, men Drengen blev bange da han saa' den høje Kvinde i den sælsomme fremmede Dragt, han løb sin Vej over Markerne, og Gederne fulgte ham brængende. Da følte Evnea sig paa én Gang saare fremmed og forladt, og et Øjeblik var det, som om Tanke og Vilje forlod hende. Men se, nu steg Solen op foran hende, den blændede hendes Øjne men friskede hendes Sind, det var jo samme Sol som hjemme paa Lemnos, hun bøjede sig for Guden

som hun plejede hjemme, og skred hurtigt videre.

Nu blev Vejen skyggefuldere, tilsidst gik hun som i en Olivenlund, tilhøjre skraanede Jordsmonnet op til fjerne Skove, det var Hymettosbjerget hun saa', her var smukt som i Hjemlandet. Foran hende, lidt tilvenstre, fik hun gennem Træerne Øje paa en isoleret Højde eller Klippe, Muse-Højen var det, Solen skinnede paa mange hvide Huse dér, oppe og nede, det maatte vel altsaa være Athen allerede, hun saa'; hendes Hjærte bankede. Og nu, lige foran hende, dukkede fjernere en anden Klippe frem, der var hvide Søjler paa, og noget der luede gyldent i Solen, ja, en taarnhøj Malmstatue, en væbnet Guddom saa' hendes skarpe Blik, noget saa mægtigt havde hun aldrig tænkt sig — saaledes var altsaa Athen — Athen —

Hun havde nu gaaet vel en lille Timestid, Terrænet sænkede sig, det blev yppigt med Græs og Blomster og Buske og tæt Skygge af Plataner; i Bunden af en dyb Kløft piplede rindende Vand, det var Ilissos, Athens hellige Flod, nu i Sommertiden kun en Bæk. En Bro førte over Bækken, der kom en Mulæseldriver med sit Dyr, han spærrede hende Vejen midt paa Broen, greb ogsaa efter hende med Grin og plump Tilnærmelse, men sænkede strax Armen og spurgte forbavset:

»Hvem er dog du?«

— saa lod han hende ærbødigt passere og fjernede sig, idet han hyppigt vendte sig om efter hende.

Evnea var blevet tørstig, hun forsøgte at gaa ned ad Skrænten for at naa det rindende Vand, saa kom tvende unge Mænd gaaende fra venstre, fra Stadsiden, de talte ivrigt sammen, deres Tale og Væsen viste at de hørte til Overklassen, to morgenspadserende formodentlig; da de saa' hende i Færd med den besværlige Nedstigning, sagde den ene til hende:

»Hvis du ønsker Vand at drikke, Kvinde, saa gør du bedre i at gaa til Nisprings-Kilden, den er ikke langt herfra — tillad os at vise dig den, vi ser du er fremmed.«

— Og med det samme saa' de paa hinanden og udbrød som med én Mund:

»*Thavmastōs!* forbavsende!«

De ledsagede hende ad en Sti tilhøjre, en henrivende Gangsti langs Ilissos: Roser og Myrther og tætskyggende Løvtræer; Bækken rislede ved deres Fødder, af og til udvidede den sig til blanke Smaadamme, der spejlede den atheniske Himmel og den atheniske Skov.

»Du undskylder, fremmede Kvinde,« begyndte den ene af de unge Mænd, idet han med attisk Elegance kastede Fligen af sit Overstykke over Skulderen — hans Dragt var, efter den nye klædelige atheniske Mode, saare enkel og en Smule doriserende — »du maa undskylde vort

ufrivillige Forbavselsesudbrud før, thi sandelig, indtil nu stod jeg i den Formening, at vi Athenere besad Verdens skønneste Kvinder . . . .«

»Ti stille, Palaifron,« udbrød den anden, »her kommer du ingen Vej med dine Lapserier« — den nu talende røbede sig ved sin bløde Mundart og ved sit lidt gammeldags zirlige Snit paa Kappe og Haar som ionisk fremmed fra »Øerne« eller fra den lilleasiatiske Kyst. »Her gaar du vist forgæves, min Ven.«

»Vi vil se,« sagde Atheneren og fremskyndede sin Gang, thi Evnea havde med hurtige Skridt fjernet sig noget fra dem; hun havde ikke hørt den sidste Ordvexel. Da de var kommet paa Siden af hende, bøjede Atheneren sig belevent og sagde:

»Skønne fremmede, vi Athenere er et gæstevenligt Folk og vil gerne være fremmede til Tjeneste; jeg beder dig derfor raade over mig, saalænge du opholder dig i vor skønne Stad.«

»Jeg vil takke eder,« svarede Evnea uden at se paa ham, »om I blot vilde vise mig den Kilde, I talte om.«

»Det skal ske« svarede Atheneren. »Men da vi Athenere tillige er et videbegærligt Folk, især overfor hvad der er skønt, saa vil du ikke forholde mig dit Navn og dit Fædreland, der uden Tvivl maa være en af Hellas' mest benaadede Egne?«

Evnea tav lidt, saa sagde hun med rolig Værdighed:

»Jeg er en minyisk Pige, Thoas' Frænke, Evnea fra Lemnos.«

»Ha!« udbrød Atheneren, det gav et Ryk i ham og han standsede sin Gang.

Ioneren smilede til ham og hviskede: »Lykkelige Palaifron, hvilken Begyndelse paa det lemniske Eventyr!« Atheneren hviskede tilbage: »Jeg beder dig for alting ikke at nævne mit Navn og lemniske Forehavende, det vilde foreløbig kun skræmme hende.« »Jeg forstaar,« svarede Ioneren, og fortsatte højt:

»For at ogsaa Thoas' Frænke kan kende med hvem hun taler, saa vid, o Evnea, at denne Yngling er Neofron Neons Søn, en af de første Mænd i Staden, bekendt for sin særlige Elskværdighed, endskønt« — tilføjede han med et lille Smil — »endskønt alle Athenere, som saadanne, af Naturen er særligt elskværdige. — Hvad mig angaar, saa er mit Navn Psevdippos fra Samos, og jeg er i Besøg hos denne min Gæsteven.«

Atheneren afbrød: »Ved Olympieren! Skønt min Gæsteven — Psevdippos altsaa — behager at blande Spot i sin Smiger mod mig, saa er dog saa meget vist, skønne Evnea, at vi Athenere takker Guderne for Egenskaber, der har gjort os til Hellas' første Folk.«

»Hvilke Egenskaber?« sagde Evnea, og de

saa' ikke det tunge og strenge Udtryk, der gik over hendes Ansigt.

»Hvilke Egenskaber?« gentog Atheneren forundret. »Ih — for Exempel,« vedblev han, idet en Rødme, fremkaldt af Sansernes Bevægelse, skød op i hans Kinder, medens han forgæves søgte at fange hendes Blik, »for Exempel dette: hos os Athenere alene af alle Mennesker er Attraa og Besiddelse ét, og vi fuldfører altid hvad vi paatænker.«

Ioneren sagde advarende: »Forsigtighed og Taalmod er dog ikke altid mellem eders Egenskaber, ædle Neofron.«

»Forsigtighed,« svarede denne overmodigt, »er for Trælle, Taalmod for Lakedæmoniere, men for os atheniske Mænd er Modet den rette Dyd«. Han havde talt, trods Overmodet, med en Varme, hvori der var noget af ædel Mandighed; Evnea saa' for første Gang op; hun sagde, idet hun betragtede ham med et ejendommeligt fast Blik:

»Hører Retfærdighed ogsaa til eders Dyder, o Athener?«

Atheneren havde mødt hendes Blik, men en besynderlig Forvirring greb ham, en Følelse ganske forskellig fra den, hvormed han i sit letsindige Liv havde været vant til at betragte skønne Kvinder; han slog Øjnene ned og sagde dæmpet og med uvant Ydmyghed:

»Jeg haaber, Evnea, at vi Athenere formaar at elske det skønne uden at glemme det gode.«

— De gik tavse frem gennem den dejlige Skovkløft. En voxende Lyd af Kildespring og Plasken i Stenkummer naaede deres Øren, derpaa fik de mellem Træerne Øje paa Gavlen af en nydelig lille Marmorbygning, det var Kildetemplet »Ni-Spring«, hvorunder den rige Kilde Kallirhoe skøntflydende bruste frem gennem ni Mundinger, alt opbygt og udsmykket med yndefuld Kunst. I Afstand lød muntre Kvindestemmer og Raslen af Metalspande; det var Athens morgenduelige unge Kvinder, som var ude efter Vand.

Da Evnea hørte Kvindernes Stemmer, stand sede hun, takkede sine Ledsagere og bød dem Farvel.

»Nej,« sagde Ioneren med et Blik paa sin atheniske Gæsteven. »Nej, Evnea, nu behøver du just vor Vejledning. Thi, skønt du ikke har sagt os Grunden til dit Komme til denne By, saa formoder jeg dog, at du ligesom jeg er kommet for at beundre den nye Kunstens Herlighed, den er fuld af: Templerne — Havnene — Murene — Polygnotos' Malerier — Feidias' Skulpturer, og da navnlig hans nye herlige Bronce-Athene paa Akropolis, som hele Hellas taler om . . . . .«

»Nej,« svarede Evnea, »jeg er ikke kommet for noget af alt dette.«

»Forunderlige!« sagde Ioneren. »Men saa har du vel idetmindste Venner og Gæstevenner her, som du vil besøge — ogsaa derhen kan vi led-

sage dig. Dog, ikke sandt, forinden vil vi tre, som nu har truffet hinanden, glæde os en Stund sammen i denne dejlige Morgen; du vil deltage i vort Maaltid, og siden . . . . .«

»Jeg beder eder« sagde Evnea, »blot om dette, at jeg nu maa sige eder Tak og Levvel.«

»Den ædle Evnea har Ret,« faldt Atheneren pludseligt ind.

Ioneren betragtede ham med Forbavselse: »Men, Neofron . . . . .«

Atheneren rynkede Panden, som om denne Benævnelse nu mishagede ham; han vendte sig til Evnea:

»Vær hilset og lev vel ogsaa du, ædle Frænke af Thoas, og Guderne give dig Lykke i hvad du har i Sinde, thi det er visselig skønt og ædelt.«

Der gik et Udtryk over hendes Ansigt, noget som sørgmodig Bestemthed, men hun rakte venligt Haanden frem og sagde efter et Øjebliks Betænkning:

»Fremmede Athener! dig ene vil jeg nu sige, hvem det er, jeg ene søger her i eders Stad, og du kunde udpege mig her med din Haand den Retning, hvori hans Borg ligger, for at jeg selv siden kan finde den. Jeg søger eders Konge Perikles, den Retfærdige.«

»Perikles!!« udraabte de begge og saa' paa hinanden. Atheneren sagde, og det kom lidt tøvende: »Men, om du vil tillade mig Spørgsmaalet:

hvilket Ærinde kan du vel have til vor travle Statsmand?«

»Jeg søger Retfærdighed,« svarede den unge Pige med sit faste og rene Blik. En Mand i Athen ved Navn Palaifron Menons Søn, uretfærdig som alle Klerukherne, vil berøve min Slægtfader og mig vor retmæssige Borg og Ejendom. Over denne Voldsmand vil jeg føre Klage hos eders Konge; han maa være retfærdig, siden han er Konge.«

Atheneren saa' en Stund paa Jorden, saa talte han:

»Perikles, som du kalder »Kongen« og »den Retfærdige,« bor i den Del af Staden som hedder Kydathenaion; du vil komme til den, naar du histhenne drejer til venstre. Men, ædleste Pige, jeg vil fraraade dig at opsøge ham i hans Bolig . . . .« — han betænkte sig.

»Jeg forstaar,« sagde Evnea overvejende. Kongen plejer Retfærdighed, og han skal søges dér, hvor Retfærdighedens Sæde er. Gamle Sagn, som Athenerne fortæller ogsaa i min Hjemstavn, beretter at der hos eder er en Domstol, Areiopagos af Navn, indstiftet af Guderne selv, en hellig Domstol af ærværdige Oldinge, som aldrig har dømt uretfærdigt, men tværtimod ofte været de undertryktes Beskytter, hvo som kom til dem fra hele Hellas. Ikke sandt« — tilføjede hun med tillidsfuld Begejstring — »dér vil jeg træffe

eders Konge? O kære fremmede, vis mig hvor jeg skal gaa til Areiopagos!«

Under denne Tale havde Ioneren haft Møje med at undertrykke et Smil. Thi foruden den øvrige Naivitet med Guderne og Helligheden, saa vidste Alverden, at Domstolen Areiopagos for nogle Aar siden var saa godt som kuldkastet, og det just af Perikles og hans politiske Venner. — Men Atheneren, hvis Væsen syntes at have undergaaet en mærkelig Forvandling, svarede med tøvende Alvor:

»Ak, ædle Evnea, forgæves vil du søge Perikles paa Areiopagos.«

»Vel,« svarede hun, »saa maa jeg finde ham hvor jeg kan. — I alt Fald — lev nu vel begge.« Hun bøjede Hovedet med Anstand. Og medens Atheneren, raadvild som aldrig før, stod med sænket Hoved, var hun allerede gaaet.

VI.

PALAIFRON.

»Thavmastos! forunderligt!« sagde Ioneren. Men dig, Palaifron, dig forstaar jeg ikke.«

»Alethippos!« svarede denne, »jeg forstaar heller ikke mig selv.«

»Men bør vi lade den unge Pige, saa ukendt med Livet, færdes alene i denne Stad?« spurgte Ioneren.

Palaifron svarede med Eftertryk: »Der findes ikke saa uren en Mand i Verden, at han ikke vilde blive overvunden af denne Renhed!«

De gik tilbage ad samme Vej de var kommet, langs Ilissos. Ordene faldt nu knapt og tvunget.

»Og naar rejser du saa til Lemnos, Palaifron?«

»Jeg véd ikke, Alethippos.«

»Dog vel saasnart du har faaet det afgjort med Feidias, dette med eders Athenestatue?«

»Hvilken Athenestatue?«

»Menneske dog! den for hvis Skyld du blev tilbage fra de andre Klerukher, eders Viegave til Afsked, den Feidias skal hugge for eder i Bronce, den lemniske Athene der skal staa paa Akropolis, har du nu forstaaet mig, har jeg nu talt tydeligt, drømmer du, Menneske?«

Palaifron løftede Hovedet, saa' sig om og drog et dybt Suk. Saa smilede han:

»Statuen skal nok blive besørget. Men — om jeg gaar som Klerukh til Lemnos, véd jeg ikke.«

Alethippos raabte: »Alle ioniske, doriske og panhelleniske Guder bevare din gode Forstand, Palaifron. Det er du jo tvunget til. At sige det rent ud, og ikke for at bebrejde dig noget; men — dine Ungdomsstreger, din Gæld her, dine . . . ., kort sagt, det er nødvendigt for dig og dine,

at du rejser bort, i alt Fald en Stund, og overtager det Gods, som din Beskytter og gode Ven Perikles har tiltænkt dig under Navn af Klerukhí! Ved den samiske *Here!* gid det var m i g!«

Og han fortsatte med betydelig dæmpet Stemme, idet han skottede til Palaifron: »Og nu tilmed dette mageløst lykkelige Tilfælde .... det kan dog vel nok opveje det tabte Athens Herligheder ....«

»Ti, beder jeg,« sagde Palaifron.

Ioneren gik en Stund og rystede en Gang imellem paa Hovedet. Ved sig selv, men dog lige højt nok ttl at Palaifron kunde høre det, begyndte han at mumle, Tid efter anden, i smaa Udbrud:

»Skønneste ovale Hovedform. — — Skarpe fint buede Øjenbryn. — — En talende Mund. Læber, svulmende og dog sluttede. — — Svulmende og dog sluttede.«

Han skottede til Palaifron, vedblev saa:

»Henrivende Hage, fuld af Ynde. — — Kinderne lidt magre, men netop derfor formfuldendte. — — Det blonde Haar, svagt kruset, bølgende skraat til begge Sider. — — Panden, en dejlig Tempelgavl for guddommelige Tanker. — — Øjnene, Øjnene, disse Øjne. — — Skikkelsen fuldkommen. — — Skøn, skøn, skøn.«

Og da Vennen fremdeles ikke svarede, vovede Alethippos et Citat af ham selv:

»Hos eder Athenere alene af alle Mennesker

er Attraa og Besiddelse ét — det var dine Ord for lidt siden.«

»Ti!« raabte Palaifron. »Det var et daarligt Menneskes Ord.«

»Det var Pan-Athenerne, det gjaldt, ikke just dig selv alene,« tilføjede Alethippos, undskyldende paa ionisk elskværdig Vis.

»Da tror jeg næsten« — svarede Palaifron mørkt — at »Pan-Athenerne er et daarligt Folk.«

Den anden saa' overrasket paa ham. Saa hviskede han for sig selv, idet han ubemærket af Atheneren krummede sine Læber til et Smil, der ikke var slet saa elskværdigt som hans vanlige: »Det samme har jeg i Grunden ogsaa altid troet.«

Saaledes hviskede Ioneren Alethippos fra Samos. Thi Sandheden var, at den Tids Athenere vel var beundrede, men ogsaa hadede, af alle Hellenerne.

VII.

NISPRINGSKILDEN ENNEAKRUNOS.

Der var megen Sladren og Fjasen i Kildehuset »Ni-spring«. Det lignede Forhallen til et lille Tempel; over Marmortrin traadte man mellem slanke Søjler ind i det kølige Rum. Vandstraalerne plaskede rigeligt ud af 9 Bronceløvegab, anbragte i Bagvæggen; under disse Mun-

dinger stod Pigernes Spande og fyldtes efter Tur, Spandene var i forskellige smukke Former; imens hvilede Pigerne paa Stenbænke, eller de morede sig med at anbringe Blomster og Kranse om de smaa Gude- eller Daimonbilleder mellem Løvegabene, — det var Skik at holde hele Rummet pynteligt, og Vandet var jo ogsaa disse Daimoners Gave. Eller de fjasede, eller skændtes, og naar de var færdige, saa gik de bort med deres Spande, to og to, og andre kom til.

»Har I sét Milesierinden idag?« sagde ivrigt en nysankommen. »Ja for hun er allerede i Haverne — i Afroditegrotten ved den høje Platan — jeg gik lige forbi —«.

»Havde hun igen de unge Piger hos sig?« spurgte en anden.

»Idag talte jeg hele fjorten.«

»Du lod vel, som du ikke saa' dem?«

»Jeg knejste forbi, kan du stole paa.«

En lod Munden løbe: »Hvad taler hun egentlig med dem om, hvad er det hun fortæller dem, det er jo ligesom en Skole hun har med dem — — lyttede du ikke?«

»Det kunde ikke falde mig ind at lytte; hun talte meget om Kærlighed, og der var noget imellem som var rigtig smukt, kan jeg sige jer — og fornuftigt, naar man er en fattig Pige.«

»Ved Hera, jeg synes det er en Skam, at denne — hvad er det nu hun hedder — naa Aspasia — lige meget, fra Miletos er hun, og

lige kommet til Athen, og saadan en skal have Lov til at lære vore unge Piger Usædelighed — — er hun selv smuk?«

»Det kan du stole paa.«

»Hvad lever hun af? Er det sandt hvad Folk siger, at Perikles . . . .«

»Hys — det skal være ganske bestemt. Og véd I hvad, naar man har saa kedelig en Hustru, saa . . . .«

»Skam dig, Glykera, agter du heller ikke det hellige Ægteskab?«

»Jo naar nogen vil rigtig gifte sig med mig, men . . . .«

Nu blev der Latter og forskellig Kommers.

Hvordan ser de ud, de unge Piger hun har om sig, hvad er det for nogle?«

En svarede: »Aa frigivne, tænker jeg — saadan Fløjtespillersker, Danserinder, Kitharpiger — nogle vel ogsaa af den værste Slags . . . .«

Hun, der hed Glykera, tog Ordet: »Da siger de, at hun netop gaar ud paa at forædle dem og danne dem, saadan at de kan blive værdige til de bedste Mænd — paa lige Fod — blive deres Veninder, siger hun.«

»Jamen ikke deres Hustruer!« raabte en vred Stemme.

»Aa — »Hustruer« — — Og hvorfor ikke forresten? De siger at Perikles skal have sagt . . .«

»Hys — hvad siger de at Perikles skal have sagt?«

»Nej jeg farer ikke med Sladder. Men forresten — synes I at de atheniske Hustruer har saa god en Stilling? Synes I det? Og naar Mændene er os utro, saa gør det ikke noget, men naar vi gør Gengæld, saa bliver vi straffede, er det ret?«

En raabte: »Vi er bare Mændenes Slavinder, er vi!«; en Metalspand blev arrigt hugget mod Marmorgulvet, og flere Stemmer raabte: »Det er sandt hun siger!!« Men hun som holdt paa Ægteskabet, sagde: »du vilde dog selv gerne blive gift, det sagde du før.« »Meget muligt«, svarede Glykera rapt, »men ikke med din Mand, Sofronia, jeg hører han banker dig.«

Nu blev der nogen Larm om dette, indtil en ung Pige med et determineret Væsen vakte Forargelse ved at sige: »Hvad mig angaar, da foretrækker jeg langt den frie Kærlighed, ligesom de bruger i Miletos.«

»Hvorfor ikke i Korinth?« blev der snerret, »eller mellem »Sfinxerne« i Megara?«

»Fy, du bruger plumpe Ord!«

»Fy, du indfører usædelige Skikke!«

»Snak! Frihed indfører jeg for Kvinder saa vel som for Mænd.«

»Saa skulde du hellere strax gaa i Lære hos hende, Aspasia, derhenne.«

»Ved Afrodite! det tror jeg ogsaa jeg gør!«

»Du Hunde-Flue!«

»Du Kvie-Øje!«

Klammeriet standsede paa én Gang, da de saa' en anselig skøn Kvinde i en fremmedartet festlig Dragt træde ind mellem Marmorsøjlerne.

»Atheniske Kvinder!« sagde Evnea. »Jeg beder blot om en Drik Vand af eders smukke Kilde.

Mange beredvillige Hænder rakte fyldte Skaale og Bægre frem, og mens hun drak, betragtede Kvinderne hende i tavs Forundring. Enkelte røbede Tilbøjelighed til at le ad Dragten og den fremmedtonende Dialekt, men Spottelysten forvandledes hurtigt til venlige Smil og ærbødig Opmærksomhed.

»Fremmede!« sagde en Kvinde, der syntes ældre end de andre og lige var kommet til, »du maa være kommet langvejsfra, skønt vi nok ser, du er Hellenerinde?«

»Ja. Jeg er Hellenerinde fra Lemnos, af Minyernes Folk.« »Er du fra Lemnos?« tog ivrigt til Orde en ung Pige, »saa kender du vel Kleofas, min Trolovede, en af de Klerukher, som nylig afsejlede til Lemnos?«

»Og En som hedder Demofon?» faldt en anden ind.

»Taabelige Piger,« sagde den ældre Kvinde, »hvorledes skulde denne fremmede kende eders Venner, som først for en Uge siden kan være kommet til Lemnos?«

Evnea strøg sig med Haanden over Panden: »Nej, thi jeg var borte fra mit Hjem før disse

Klerukhers Ankomst. — Hun satte Bægeret fra sig og saa' venligt op:

»Men hvilken Gave skal jeg nu bringe eders Kildes Daimoner som Tak for denne rene Drik? jeg har aldrig smagt sødere Vand.«

»Denne Kildes Vand,« svarede den ældre Kvinde, idet hun smilende rakte Evnea en Myrtekvist — Evnea dyppede den i Vandbægeret, bøjede den sammen til en Krans og hængte den op om en af de smaa Gudebilleder — »Dette Vand,« fortsatte Athenerinden, »er ogsaa helligt og til helligt Brug, thi trolovede Brude plejer herfra at hente Vand til Bryllupsbadet; og de Myrtekranse, vi skænke Daimonerne her, skal gøre dem venligt stemte mod Kvinders Brudefærd — saaledes siger man i alt Fald . . . .«

Evnea betragtede Gudebillederne, som alle var tæt begavede med Kranse — nogle friske, andre visnede —: »Kære Daimoner!« sagde hun med mild Naturlighed, »jeg tænkte ikke paa nogen saadan Venlighed for mig, da jeg hængte min Krans, men til Gengæld skænke I lykkelig Brudefærd til alle de unge som er herinde, og som elske.

En af de unge Piger — og det kom helt uvilkaarligt — gik pludselig hen og lagde sin Arm om Evneas Liv og sagde, med en sød Rødme:

»Kære fremmede, vil du dog ikke blive lidt hos os og hvile dig her paa Bænken?« — og de

andre stod om hende og Evnea og betragtede dem med gode Blikke, og de syntes ganske andre Kvinder end før, da de klamredes.

»Hvor er her godt og køligt,« sagde Evnea, »og Vinden vifter i Blomsterne udenfor.«

»Her blæser altid en kølende Vind,« talte en af Pigerne, og hun fortsatte i fortællende Tone: »Her er ogsaa det Sted — saaledes siger man i alt Fald — hvor i gamle gamle Dage Vindens Gud, den stærke *Boreas*, saa' vor Konge Erekhthevs' skønne Datter Oreithyia, da hun efter Badet i Kilden smykkede sig med Blomster, indtil hun selv lignede en hel Blomst — saaledes saa' han hende og elskede hende, og her stod deres Brudefærd . . . . og naar Blomsterne her udenfor vifter i Vinden, saa er det Boreas' Sukke der bevæger dem, thi man siger, at han endnu dvæler her og mindes sin søde Kærlighed . . . .«

»— og derfor,« fortsatte en anden af de unge Piger, »har Boreas siden altid været Athenernes Ven, han hjælper os i Søkampene mod vore Fjender, det var ham der knuste Persernes Flaade ved Sepias — siger man da —, og vi har da ogsaa oprejst et Alter for ham her ved Ilissos, du maa være kommet forbi det . . . .«

»Ogsaa vi Lemniere,« sagde Evnea, »kender Boreas, men hos os er han en vild og fjendtlig Guddom . . . .«

— Saaledes passiarede de venligt sammen,

indtil den ældste af Kvinderne paa én Gang brød af: »Men vi glemmer rent Tiden sammen med vor kære Gæst! Piger, hvad vil vore Mænd og Husfæller sige, om vi forsømmer Vandbæringen — — og saa husker I jo nok, det er *Erseforie*-Dag idag, den gamle maa snart være her med de smaa, og saa skal Kildehuset være tomt.«

»Lev vel, du sødeste,« sagde den unge Pige der havde haft Armen om Livet paa Evnea, »glem mig ikke, glem mig ikke —«

»Heller ikke mig, kære Lemnierinde!«

»Eller mig!«

— Nu var de alle gaaet. — Vandstraalerne plaskede med sød Enstonighed mod Stenbunden; Blomsterne og det høje Græs viftede derude i Solskinnet; nedenfor glimtede lidt af Ilissosbækken frem mellem dæmrende Løvmasser — — Evnea bøjede Hovedet og sank hen i en blid Søvn — —

Da hun atter vaagnede af det korte Blund, saa' hun to Smaapiger staa foran sig. De syntes at være en 8—9 Aar, var ganske ens i Højde og Dragt og næsten ogsaa i Ansigt; og nu stod de Haand i Haand med aaben Mund og alle Tegn paa den største Forbavselse og stirrede paa hende. Paa Hovedet bar de hver en aflang Kurv, som de holdt fast paa med ængstelig Omhu; de var helt hvidklædte og havde

gyldne Bælter og gyldne Pandediademer. Saasnart Evnea slog Øjnene op, begyndte de begge to at ryste af Angst, og overensstemmende faldt de begge paa Knæ og raabte: »Moder Kleidúkhe, kom! Moder Kleidukhe, kom! — Gudinden selv er her!« Saa begyndte de begge at græde, mens de knælede og stirrede, men glemte dog ikke at holde krampagtigt fast om Kurvene paa deres Hoveder.

Mens Evnea søgte at berolige dem, traadte deres Ledsager ind, en meget gammel Kvinde i lang fodsid Kjortel med stive Folder, et Overstykke med dybthængende Ærmer eller Snipper med Kvaster, en omhyggelig Haarsætning med regelmæssige Bukler i Panden og lange parallele Hængelokker ned paa Brystet, i Ørerne lange hængende Guldsmykker — en Dragt omtrent som Eunea mindedes at have set paa malede Vaser fra Athen, den attiske Kvinde-Festdragt for over hundrede Aar tilbage, men som nu kun bares af en eneste Kvinde, nemlig Præstinden der havde Nøglen til Athene Polias' inderste Celle paa Akropolis og derfor bar Embedsnavnet Kleidukhos, »Nøgleholdersken«. Hende paalaa den daglige Syslen med det ældgamle hellige Træbillede af Athene Polias, Gudinden paa hvis Bevaagenhed Statens Lykke i sidste Instans beroede — Lampen, at den aldrig maatte slukkes; Gudindens Dragt, at den aldrig var i Uorden; Guldsmykkerne, at de altid skinnede; Blomsterne,

at de altid var friske; Offerspisen, Offerdrikken, Skaalene, at det alt var rent, uforanderligt det samme og paa samme Maade; dertil Bønnerne, Litaniet, Ceremonierne, hvor den mindste Uregelmæssighed kunde volde Staten store Ulykker — alt dette paalaa Moder Kleidukhos. Sjældent fjernede hun sig fra Erekhthevs' Hus paa Akropolis; men naar den store Panathenæerfest nærmede sig, og Gudinden skulde modtage af hele det atheniske Folk sin nye kostelige Højtidskjortel, da maatte jo ogsaa Gudindens Underklæder forinden være tvættede, og dette var Moder Kleidukhos' Vandringsstund, hendes Udenlandsrejse, den eneste hun oplevede, og den foregik med ensom Pomp ad underjordiske Klippegange og lidet kendte Stier fra Akropolis ned til Ilissoskilden og tilbage igjen; to viede Smaapiger bar for hende de hellige Kurve med deres Indhold, som ingen dødeligs Øje uden hendes maatte skue; dette var »Erseforierne«s Fest, saaledes kom Evnea til at se Moder Kleidukhos.

Hende var det, og det gamle Ansigt bar dette Præg af slægtlang Udelukkelse fra Verden og dens Anliggender, af uafladelig skrupuløs-from Sysselsættelse med overtroiske Smaaceremonier, men ogsaa af den stille Sjælefred, som Troen paa det helliges Nærhed giver.

Ogsaa denne gamle Kvinde begyndte at ryste paa Knæene, da hun saa' Evnea, og de to Børn

raabte uafladelig: »Moder Kleidukhe! Gudinden selv er her!«

Men da Evnea havde bøjet sig for den gamle og ærbødigt berørt Fligen af hendes Kappe med sin Mund, da kom der Ro over den rystende Skikkelse, om end ingen Forandring i de ubevægelige Ansigtstræk; men Børnene, som imens havde sat Kurvene fra sig, aflagde ogsaa deres Angst og var i et nu forvandlede til to muntre kælne Børn, der allerede klyngede sig kærligt til Evnea; indtil den gamle Kleidukhos gav et alvorsfuldt Vink. Evnea, der begreb at en eller anden mystisk Religionsceremoni nu her skulde fuldbyrdes, forlod Kildetemplet, dog ikke forinden Smaapigerne havde fremtaget af en særligt formet Hankekrukke nogle Kager — lækre med Honning og tørrede Vindruer —, som de ivrigt paanødte hende.

Men da stod allerede den gamle hensunken i Knælinger og Drejninger og mumlende Bønner.

Og Evnea gik videre langs Ilissos, saaledes som Retningen ad Staden til var hende anvist. Terrænet bredte sig, det kom mere til at ligne en stor Have, vel vedligeholdt, med Grotter, Plæner, ogsaa Statuer og Altre, men fremfor alt: en Rigdom af Rosenbuske, Lavrbær, Taxus, Cypresser, Pinier, gamle skyggefulde Plataner; op ad Træstammerne Vedbendranker og alskens slyngende; Nattergalesang i Buskene og imellemstunder en mumlende Rislen af Vand.

VIII.
ASPASIA.

Der var i disse Haver et fortryllende Tilflugtssted: en overordentlig skøn gammel Platan betegnede Stedet — det var den samme Platan, under hvis Skygge Platon senere henlagde Scenen for Sokrates' og Faidros' berømte Samtale —; men ved Siden af Platanen dannede Buske og lave Klipper en Slags Grotte; her var Stenbænke sat i Halvrunding, og over et Alter stod et lille Gudebillede af Sten: det var »Afrodite i Haverne«, endnu dengang ikke ombyttet med Alkamenes' skønne Marmor; dog smilede Kærlighedsgudindens Aasyn, og Haanden fremrakte det gyldne Æble, og allerede dengang plejede elskende Par ofte i Skumringstimerne at søge did ind under den mægtige Guddoms Beskyttelse.

Men i Morgentimerne havde Milesierinden Aspasia faaet for Skik at samles her med sine unge Tilhørerinder; Athenerne kaldte dette »Hetæreskolen« og betragtede denne nye Manér med blandede Følelser — akkurat ligesom alle senere Tider har betragtet Aspasias Virksomhed med forskellige Blikke, alt efter Bedømmernes Smag og Livsanskuelse —, idet nogle holdt for, at hun nedbrød Sædeligheden, andre, at hun opbyggede Aandsfriheden.

Dog var endnu paa denne Tid Aspasia for

lidet kendt, og hendes saakaldte »Hetæreskole« altfor ubetydelig til at vække videre Opmærksomhed; offentlig Betydning fik hun først senere, da hun mentes at udøve Magt gennem Perikles; men det er værd at lægge Mærke til, at da hun senere som ældre Kvinde blev bragt for Domstolen, da lød Anklagen paa de selvsamme to Ting, som man en Menneskealder igennem vedblev at hæfte paa Tidens radikale Aander — lige fra en Del af Sofisterne, og Anaxagoras og Diagoras og Aspasia og ned til Sokrates — nemlig Usædelighed og Ugudelighed; en Radikalisme som man vedblev at forfølge med demokratisk Uvilje, men snart ogsaa med aristokratisk litterær Spot og tilsidst med politiserende Anklage paa Livet. Intet Under: Det var Folkeaanden, national og konservativ, som reagerede til Selvopholdelse, baade bevidst og rent instinktsmæssigt.

Men i de Dage, Talen her er om, saa' man i Aspasia næppe andet end en udenlandsk (og derfor mistænkelig) Kvinde, der kom til Athen for nu ogsaa at lave Sofistik mellem Kvinderne og propagere ny Moral for Kvindekønnet, ligesom Staden var overfyldt af disse udenlandske »Charlataner«, som tog sig af de unge Mænd. Og saa: en Kvinde der unægtelig var smuk — af en egen kold og pikant Skønhed — og gjaldt for at være aandrig og belæst. Og saa, altsaa, en Kvinde der sagdes at sigte efter Perikles.

Imidlertid — hvad »Haverne« og »Hetære-

skolen angik, saa var Terrænet derude jo aabent og frit for alle; der var ikke noget at gøre mod hende i Særdeleshed, naar der gik gamle Vindbeutler frit omkring derude og »sludrede for de unge«, Folk fra Abdera og Klazomenai og Elea og allevegnefra. — — Ganske vist kunde det have været pikant nok at tage ud en Morgen til »Haverne« med en Flok gode Borgere og jage lidt Skræk i disse Damer — — men, alt i alt, Perikles vilde maaske ikke synes om det — —

Altsaa sad Aspasia denne Morgenstund i Fred i Afrodites Grotte mellem sine Tilhørerinder.

IX.

AFRODITES GROTTE.

. . . . »Du spurgte mig, Myrrhina, ved Slutningen af vort sidste Møde, hvorledes en Kvinde bør behandle en elskende Mand for at bevare hans Kærlighed?«

»Saaledes spurgte jeg, o Aspasia.«

»Og jeg svarede, at dette Spørgsmaal først burde d e l e s. Har du siden tænkt over, hvad det vil sige at d e l e dette Spørgsmaal?«

»Jeg har tænkt derover, men ikke ret forstaaet, hvad du mente dermed.«

»Sig mig, Myrrhina — eftersom din Fader er Forfærdiger af musikalske Instrumenter — saa har du formodentlig ogsaa selv noget Kend-

skab til saadanne, og til de forskellige Arter deraf?«

»Ganske vist, der er Lyra og Kítharis, der er Bárbitos og Sambýke og Pandūra og mange andre, som adskiller sig fra hverandre saa vel ved Form og Størrelse som ved Strengenes Antal og mange andre Ting.«

»Og foruden disse Instrumenter, hvis Toner fremkaldes ved Fingrenes Bevægelser, gives der andre, hvortil Mundens Pust er nødvendig?«

»Rigtigt, saasom Fløjten og Syrinx og Pansfløjten og Gingros, ja og saa disse mere tungtlydende, Tyretrompeten og den krigerske Salpinx.«

»Og ikke sandt, Myrina, alle disse er atter forskellige efter det forskellige Stof, de er forfærdigede af?«

»Naturligvis, man har Instrumenter af Buxustræ, af Lotostræ, af Rør og af Dyrehorn og meget andet.«

»Og foruden alt dette har vi endnu ikke nævnet saadanne Instrumenter, som mere blot gør Støj end frembringer egentlig Musik.«

»Du mener de bakkhantiske Tympaner og Kymbaler, og den skraldende Krotalon — men hvorfor spørger du om alt dette, o Aspasia?«

»Du skal strax faa det at vide. — Nu sætter jeg, at En, uden at nævne nogen særlig Art Musikinstrument, blot saaledes i Almindelighed spurgte dig: Sig mig, Myrrhina, hvorledes bør

man behandle et Musikinstrument for at fremkalde dets Tone og bevare dets Evne og Brugbarhed? Hvad vilde du gøre ved det Spørgsmaal?«

»Jeg maatte da først vide, hvilken særlig Art Instrument han mente.«

»Rigtigt, det maatte du. — Men svar mig nu ogsaa paa dette: Mon der er flest Mænd til i Verden, eller flest Musikinstrumenter?«

»Du spørger underligt, Aspasia. Dog tænker jeg at der er flest Mænd.«

»Da vel ogsaa flere Arter af Mænd, end der er Arter af Musikinstrumenter?«

»Det er idetmindste rimeligt.«

»Ja thi naar du tager i Betragtning ikke blot Mændenes Legemer, men ogsaa deres Sjæle, saa vil du finde titusinde Forskelligheder, idet nogle af dem mere ligner Lyra'er, andre Fløjter, atter andre Krigslurer eller Tyretrompeter, og ikke faa har mest tilfælles med buldrende Metalpavker eller larmende Skralder.«

»Din Lignelse bringer mig til at le, og maaske har det sin Rigtighed med Hensyn til det larmende og det skraldende, men hvorledes kan Mændene komme til at ligne Fløjter og Lyra'er?«

»Fordi nogle af dem bedst spilles paa med Munden, andre bedst med Hænderne.«

»Hvorledes det, Aspasia?«

»Ved du ikke, at Overtalelsen bor paa Læ-

berne, som jo ogsaa det gamle Ord lyder, men Paavisningen og Ledelsen sker ved Hænderne?«

»Jo«.

»Og er det ikke enten ved Overtalelse eller ved Ledelse, at vi behandler Mændene?«

»Ved Afrodite, du har Ret.«

»Derfor sagde jeg, at nogle af Mændene lignede Fløjter, andre Lyrer. — Men betænk nu ogsaa, min Myrrhina, hvor mangfoldig Forskellighed der fremkommer, naar Mændenes Sjæle ligner Lyrer, idet nogle ligesom kun har ganske faa Strenge, andre maaske mange hundrede, men i de bedstes er der spændt en Strengeleg saa rig, at der intet Tal eller Maal er derpaa.«

»Du taler smukt, o Aspasia.«

»Saa at du ser, hvor vanskeligt dit Spørgsmaal var at svare paa, da du saadan uden videre spurgte, hvorledes en Kvinde burde behandle en Mand. Og forstaar du nu, hvorfor jeg opfordrede dig til at dele Spørgsmaalet?«

»Jeg forstaar det. Jeg burde have adskilt Mændene efter Forskelligheder og Arter, og derpaa spurgt særligt om Behandlingen af hver af disse Arter.«

»Sandeligt, Myrrhina, jeg frygter at end ikke denne Deling vilde være nok.«

»Hvorledes ikke?«

Hvis for Exempel En, der vil købe en Syrinx i din Faders Værksted, ser tvende Syringer, af

selvsamme Størrelse og Udseende og Stof, og deres Købepris er den samme, vil han saa ikke med Rette slutte, at begges Godhed er den samme eller dog saa omtrent, og, naar han erkyndiger sig om den rigtige Behandlingsmaade af den ene, vil han saa ikke med Rette mene, at samme Behandlingsmaade ogsaa maa gælde for den anden, saa at han vil være ens stillet, hvilken af de to han saa køber?«

»Det vil han, Aspasia.«

»Dette gælder ogsaa, eller dog saa omtrent, hvis han vil købe en Barbitos eller en Tyretrompet eller en trestrenget Lyra eller en Krotalon?«

»Ganske vist.«

»Men har du nogensinde set tvende Mænd, som var ganske ens eller dog saa omtrent ens?

»Aldrig, ved Eros, o Aspasia.«

— Aspasia lænede sig tilbage paa Bænken, og et fint sofistisk Smil spillede om hendes smukke Mund.

En af de unge Piger sagde muntert:

»Myrrhina, ser du ikke, at den vise Aspasia ved hele denne Samtale kun er gaaet ud paa at faa at vide af dig Navnet paa den Mand, som for Tiden elsker dig? Vægre dig derfor ikke, men sig os paa Øjeblikket, hvem den lykkelige er, thi paa anden Maade kan du umuligt faa Besked paa det du spurgte om.«

»Ja, hvem er han, hvem er han?« raabte de

unge Piger i Khor; og der blev megen Latter i Afroditegrotten, mens Myrrhina rødmede og vægrede sig og forsikrede, at der for Øjeblikket ingen var. Da raabte pludselig en af Pigerne i en overmaade drilsk Tone:

»Det er formodentlig ham, der staar dér, Stenhuggeren, Sofroniskos' Søn!«

X.

SOFRONISKOS' SØN.

— I nogen Tid havde Selskabet nemlig været forøget med en Tilhører, som beskedent havde stillet sig i Grottens Indgang og lyttet med den største Ivrighed. De kendte ham alle, det var ikke første Gang, han saadan var mødt til Aspasias Samtaler, en tarvelig klædt ung Fyr paa 19—20 Aar, men — hvad der var ualmindeligt i Athen — ganske berøvet Ungdommens Ynde: klodset bygget, grove Ansigtstræk, stor Mund, plump Opstoppernæse og temmelig udvæltende Øjne, men i disse Øjne laa baade Tænksomhed og Humor. Da han nu saaledes pludselig saa sig udraabt af det drilske Pigebarn, saa, langt fra at blive fortrydelig over hendes Spot og de andres paafølgende Latter, vendte han sig med stor Gravitet til Aspasia:

»Siden jeg saaledes trods min Grimhed bliver udpeget som den skønne Myrrhinas Elsker,

vil du saa, o vise Aspasia, tillade, at jeg paa trofaste Elskeres Vis prøver at yde hende nogen Bistand i den dobbelt sørgelige Forfatning, hvori hun synes bragt ved din overlegne Disputerekunst?«

»Hvorledes? »dobbelt sørgelige Forfatning?« spurgte Aspasia smilende.

»Jo. Først at være bragt til Tavshed i en Ordvexel.«

»Ganske vist véd jeg, Sokrates, at du selv ikke ynder at blive bragt til Tavshed; og maaske er dette aldrig hændt dig.«

»Maaske ikke. — Men hør nu den anden sørgelige Forfatning, hvori du synes mig at have bragt Myrrhina. Jeg kender nemlig ingen sørgeligere Tilstand end den, naar man ønsker at blive belært om noget, der ligger En paa Hjærte, da at gaa glip af Lærdommen. Denne Tilstand, o Aspasia, kender jeg desværre selv af daglig Erfaring, ja mange Gange om Dagen; thi næsten hver Gang jeg retter Spørgsmaal til Mennesker for at erhverve nogen Visdom i et eller andet vigtigt — og Athen er jo fuld af Visdom —, saa hænder det mig, at jeg gaar utilfredsstillet bort, efter ligesom Tantalos næppe nok have berørt Visdommens Frugter med Læberne. Saa at jeg frygter, at jeg til mit Livs Ende skal forblive det jeg er, nemlig den u-viseste af alle Athenere, og det skønt jeg maaske elsker Visdom mest af dem alle. Men muligt er det en Straf,

Guderne har paalagt mig, fordi jeg tillige er den grimmeste af alle Athenerne; og det gaar mig ligesom Hefaistos, der for sin Hæsligheds Skyld blev kastet ned fra Olympos.«

»Men«, faldt Myrrhina ind, »over al denne lange Snak glemmer du at tage mig i Forsvar.«

»Ved Hunden,« sagde Sokrates, »godt at du mindede mig. — Nuvel, Myrrhina, begyndte du ikke med at begære Besked af Aspasia om, hvorledes en Kvinde skal behandle sin Elsker, naar hun vil bevare hans Kærlighed? — I Sandhed, en stor og vigtig Ting at vide for en Kvinde. Eller spurgte du ikke saaledes?«

»Jo, saaledes spurgte jeg.«

»Men, ikke sandt, Aspasia bragte dig til Tavshed ved at indføre disse Musikinstrumenter, idet hun paastod, at ligesom ingen almindelige Regler kan opstilles for Behandlingen af Instrumenter, efterdi der er mange forskellige Arter, saaledes kan der endnu langt mindre siges noget fælles om Behandlingen af Mænd. Var det saaledes eller anderledes, at Aspasia bragte dig til Tavshed?«

»Som du siger, Sokrates.« Hun smilede: »Og kan du nu til Gengæld bringe min Undertrykker til Tavshed, da vil jeg, o Sokrates, i dig se min frelsende Persevs.«

»Ak min Andromeda, du fejler i tre Ting.«

»Tre Ting? og hvilke?«

»Persevs var skøn. Og den, han bragte til Tavshed, var hæslig.«

Aspasia lo: »Jeg vidste ikke, Sokrates, at du ogsaa kunde smigre.«

Sokrates vedblev alvorlig: »Og den tredje Ting er, at jeg ingenlunde ønsker at bringe Aspasia til Tavshed, men tværtimod at bringe hende til at tale. — Men sig mig, vise Aspasia: Naar du ejer en syvstrenget Lyra og ønsker at bevare den, saa du længe kan glæde dig og andre ved dens Toner, mon du saa ikke først skaffer dig et godt Gemmested for den, enten et Skab eller en Skuffe eller hvad andet, for at ingen let skal kunne bryde ind og berøve dig den?«

»Jo.«

»Endvidere vil du hyppigt se til den og prøve Skruerne om de sidder fast; og hvis der skulde være kommet nogen Revne i Sangbunden eller Løshed i Sammenføjningerne, eller du skulde opdage andre Mangler, da vil du lade den istandsætte; og hvis dens blanke Farve skulde være falmet, da vil du gnide den med Olie; og, hvad der er det vigtigste, du vil hyppigt gribe i Strengene og spille smukke Melodier og bruge den efter dens Formaal, thi alting taber i Kraft ved ikke at bruges efter sit Formaal. Giver du mig Ret?«

»Naturligvis.«

Saaledes altsaa maa man behandle en syvstrenget Lyra; ja der kunde siges mange andre

Ting endnu derom, hvis det ikke blev for langt. — Men, Aspasia, nu den trestrengede Lyra, mon vi skal give andre Regler end disse, naar Talen er om en trestrenget Lyra, eller kan de nævnte Forskrifter passe for den trestrengede saa vel som for den syvstrengede?«

»Det vil saa omtrent blive det samme.«

»Ja thi disse Forskrifter bestod ikke i andet end dette: at gemme Lyren godt, at bære Omhu for den, at istandsætte den, hvis den lider Overlast, at vedligeholde dens Skønhed, og det vigtigste: at bruge den efter dens musikalske Formaal; eller laa der stort mere i Forskrifterne end dette?«

»Nej, Sokrates. — — Men hvorfor tier du nu paa én Gang?«

»Fordi jeg undrer mig, o Aspasia, om ikke disse selvsamme Forskrifter ogsaa kommer til at gælde, naar Talen er om Fløjter eller Syrinxer eller Salpinxer eller Tyrehorn eller Tympaner. — Saa at hverken du eller Myrrhina, naar En vilde spørge eder saaledes i Almindelighed, hvorledes man bør behandle et Musikinstrument, behøver at være i Forlegenhed med at svare derpaa.«

»Jeg forstaar nu, hvorhen du sigter, Sokrates,« sagde Aspasia.

»Thi, ikke sandt — for blot at holde sig til den Forskrift: »at bære Omhu« og til den: »at bruge efter sit Formaal« — hvor mange skønne

og rigtige Ord vilde man ikke kunne sige derom, hvis man var veltalende som du er, Aspasia, og som du, Myrrhina, engang bliver? — Saa at du paa den Maade, o Aspasia, synes at have gjort Myrrhina Uret, i alt Fald med Hensyn til Musikinstrumenter.«

»Jeg takker dig, Sokrates,« sagde Myrrhina.

Sokrates vedblev: »Men hvis Aspasia har gjort Myrrhina Uret med Hensyn til Musikinstrumenterne, saa er der Haab om, at hun ogsaa har gjort hende Uret med Hensyn til Mændene og Elskerne; og der er maaske overmaade meget, og det smukt, at svare til Myrrhinas første Spørgsmaal om disse.«

Aspasia sagde: »Er det ikke som jeg siger, at det ikke er let at bringe Sokrates til Tavshed.«

Da vil det dog være let denne Gang,« svarede Sokrates.

»Hvorledes da?«

»Jo, hvis du vil tale.« Og Sokrates lukkede sin Mund og gned sine Ben og rullede lidt med Øjnene og foretog en Del andre besynderlige Grimacer, saa at de unge Piger lo ad ham. Men Aspasia lænede sig tilbage og saa' tavs eftertænksom hen for sig med sit kolde smukke Ansigt, og der var stille i Grotten; men udenfor susede det i den store Platan, og man hørte Bierne summe og Ilissosbækken risle ganske svagt.

XI.

ASPASIAS FORELÆSNING.

»Nuvel,« begyndte omsider Aspasia, »siden denne Sokrates har sat sig i Hovedet, at jeg skulde være dygtig til at tale om de Ting, som Myrrhina har bragt paa Bane, saa vil jeg ikke vægre mig ved at prøve derpaa, især da Kvinderne i min Fødeby Miletos ved vor hele Opdragelse maaske har et vist Forspring for de fleste atheniske Kvinder i at tænke og dømme frit om Kvinder og Mænd. Her i Athen ser jeg, at de fleste Kvinder nøjes med tankeløs Trældom under Mændene, enten det nu er med deres Legemers Blomst som Redskaber for Mændenes Lyst, eller det er med deres Hænders Gerning som Vedligeholdere af Mændenes Huse og Hjem. — Men hjemme i Miletos og andetsteds har jeg set Kvinder som herske!«

Aspasias Ansigt havde faaet et nyt Udtryk. Hun rejste sig langsomt, og, idet hun lagde en sammenslynget Buket af friske Roser om Afroditestatuens Pande, talte hun, idet hun ligesom henvendte sig til Billedet:

»Det sømmer sig os Kvinder at ofre til dig, o Afrodite, thi dig er det, der giver os Styrke; og det er gennem dig at vi herske, hvis vi herske.«

Hun satte sig igen, og vedblev:

»I maa nemlig vide, Myrrhina og I andre

at — hvordan det end kan blive med os Kvinder engang i en fjern Fremtid, maaske først om mange hundrede Aar — saa er vor Stilling for Øjeblikket over hele Jordfladen den, at vil vi udrette nogen stor Gerning af det som Hellenerne kalder stort og herligt, enten i synlig Gerning eller i Statshandling eller i Tankekraft, saa er det gennem Mændene, at vi maa udrette det. Paa Mændene maa vi altsaa virke, og hvorledes kan vi kraftigere virke paa Mændene end ved Afrodite? Sandelig! var der nogen anden Guddom der kunde give os større Kraft i den Henseende, ja sandelig, jeg vilde langt foretrække dette; men efterat have erfaret og prøvet, baade i Miletos og her i Athen, finder jeg, at der ingen er.« Hun tilføjede med et Træk af Foragt: »Saadan er nemlig Mændene, maa I vide, du Myrrhina og I andre: de har faaet en afrodisisk Natur, alle tilhobe, og taabelig kalder jeg de Kvinder som ikke véd det, eller som, naar de véd det, da ikke benytter sig deraf. Hvad andet er det vel, at Homeros vil indprente os, naar han, skemtende og alvorlig paa samme Tid, fortæller om Hera der benyttede sig af Zevs's Elskov? herlig Lærdom er der ogsaa i flere af Hellas' gamle Sagn, saaledes om Omfales Herredømme over den daadkraftigste af alle Mænd, og om mange andre kloge og skønne Kvinders Magt gennem de stærkeste Helte; men ogsaa senere Tiders Kvinder vil jeg prise: baade Rhodopis

i Navkratis og Thargelia i Thessalien, min Landsmandinde, som hele Hellas endnu taler om, fordi hun styrede Byer og Folkeslag gennem de Mænd, hun gav sin Kærlighed.«

Aspasia tav lidt. Hun fortsatte (og hendes Tale gik efterhaanden og som uvilkaarligt over i Foredragsform). »Se, derfor er jeg Aspasia Axiokhos's Datter kommet til Athen, som den første kvindelige Sofist, for at lære Kvinderne Kvindevisdom, siden der er Mænd nok til at lære Mændene hvad de kalder Mandsvisdom.

Den første Kvindevisdom bliver altsaa den: at kende Mændene og vide, at deres Natur er afrodisisk, og saa handle derefter. Derfor smykker vi os for dem, derfor smiler vi til dem, derfor hengiver vi os til dem. Men ikke som taabelige Porner og megariske Sfinxer, til dem alle i Flæng, for et fattigt Erhvervs Skyld; heller ikke som trælbundne »Hustruer« for at føde deres Børn og slide i deres Tjeneste og ældes før Tiden af smaalige Bekymringer, men som frie ligestillede »Veninder« for Mænd, vi selv vælger og som vælger os, for gennem dem at udrette berømmelige Gerninger.

Men den anden Kvindevisdom bliver da den: at vælge klogt, thi hvad kunde det gavne os, om vi knyttede os til ubetydelige og daadløse Mænd, gennem hvem ingen berømmelig Gerning lader sig udrette? Altsaa bliver det de bedste Mænd, vi helst bør søge — ligesom

dygtige Jægere ikke spilder Tiden med at lede efter Smaafugle, naar de er paa Spor efter det store Vildt —, og ved de »bedste« Mænd forstaar jeg de evnerigeste og mægtigste og dem som er Folkets Ledere i Staterne, thi saadanne giver bedst Haab om at udføre noget gennem dem. Og det er nu en stor Lykke, som jeg tror at Afrodite selv har beredet for Kvinderne, at de evnerigeste Mænd saare ofte tillige er de mest afrodisiske Mænd, og den Jagt er ikke vanskelig.«

Her gjorde hun et Ophold, som om hun eftertænkte eller mindedes; men Blikket var rettet udad, i den Retning hvor man mellem Træstammerne øjnede en Del af Athens Stad, den Del nemlig som hed Kydathenaion, og der var over hendes Aasyn et halvdulgt Smil. — De unge Piger sad andægtigt i lyttende Stillinger, thi Aspasias Stemme var sølvklar og ren.

Da hun atter vendte sig til Tilhørerinderne, gled hendes Blik over dem med et Udtryk af Ringeagt, der dog strax forsvandt, og hun fortsatte i sin sædvanlige venligt-docerende Tone:

»Det, jeg taler til eder, taler jeg ikke saa meget til eder, som — gennem eder — til alle atheniske Kvinder, idet jeg haaber, at Tanker som I endnu ikke ret fatter, vil voxe i eders Sjæle, sammen med at Sjælene selv voxer, saa at ogsaa I engang kan høste Tanker og udsaa Ord, og jeg ikke længere være den eneste i

Athen af mit Køn, som belærer Kvinder om Kvindevisdom.

Kvindevisdom er en Art Jægervisdom. Og ligesom i Tmolos' eller Pelions Bjergskove den erfarne Jæger taler Visdom til de unge Jægerknøse, saaledes har jeg lagt Grundlaget for eders Visdom ved at belære eder om eders Vildts Væsen og Natur, og dernæst om hvilke Arter det giver størst Udbytte at jage. — Dog lidet gavner Visdom om Vildtet, hvis Jægerne ikke besidder de rette Vaaben og Redskaber, samt ogsaa Forstand til at bruge dem.

Vid, I Kvinder, om I ikke vidste det før, at Ynde og Ungdom er Kvindens rette Vaaben for alle dem, som besidder dem. Jeg ser, at Afrodite med Kharis og Hebe rigeligt har begavet Kvinderne i denne Stad med Ynde og Ungdom, men jeg ser ogsaa, at det hidtil har skortet eder paa tilstrækkelig Forstand til at bruge disse herlige Jægervaaben.

Dette er da den tredje Kvindevisdom: naar først I har erkendt Mændenes almindelige Natur, og dernæst har udvalgt eder den særlige Mand, som synes bedst egnet til eders Formaal — saa maa I forstaa at anvende eders kvindelige Ynde og Ungdom paa virksomste Maade. Saa meget mere er det nødvendigt at være betænkt paa ufortrøden Virksomhed, som eders Vaaben kun kan anvendes i en kort Tid. Thi en mod vort Køn misundelig Guddomsmagt —

jeg véd ikke, om jeg skal kalde hende Nemesis eller Anángke eller Fysis, men ond er hun, og Dødens Søster — hun forholder Kharis og Hebe at dvæle hos os i ret lang Tid; og naar disse drager bort, forlader ogsaa Afrodite os, hvor nødig hun end vil, og ofte ser sig tilbage. Ja, hvis det frugtede, da kunde vi Kvinder med større Føje end den umandige Mimnermos bryde ud i Jammersang over de mørke Kerer der staar ved vor Side med Alderdommens og Dødens Varselstegn:

»Daimoner tvende sig nærme, ondt hviske de i mine Øren:
»Gammel!« hvæser den graa; — »død!« tuder den som er sort.«

— men at jamre over det uafvendelige er taabeligt, og en Trøst er det desuden, at vi har det i vor egen Magt at forlænge Fristen noget; thi enhver af os, der ikke fra Begyndelsen af er ganske forladt af Ynde (og det er kun faa Kvinder) kan ved Smykker og Klædning og Miner og Holdning og Tale føje ikke liden Ynde til den hun har; ja ogsaa Ungdommens Blomst gives der Midler til at vedligeholde en ikke ringe Stund — dog herved behøver jeg ikke at dvæle, eftersom Tiden for eder endnu langtfra er kommet. Se!« — udbrød Aspasia med et pludseligt Smil, der ligesom fyldte hele Ansigtet med ny Ynde — »se, jeg er meget ældre end de fleste af eder, men hvilken Mand vilde vove at kalde mig gammel?«

Her gjorde hun igen et lille Ophold. Hendes Blik var efter Smilet hurtigt blevet ligesom sløret, og hun viskede en svag Panderynkning bort med Haanden. Men saa fortsatte hun igen med sin vanlige Ro og docerende Klarhed, blandet dog med Skæmt:

»Jeg har nu tilbage, o kære Jægerpiger — thi lad mig være som Artemis, der i Taygetos' vildtrige Bjergkløfter under en Rast fortæller sine lyttende Nymfer om Jægergarnets og Spydets rette Brug, og den fjerntrammende Bues — saa saa lad mig da nu give eder nogle korte Visdomsraad, hvorledes I med Klogskab bør bruge eders Ynde og Ungdom i den kvindelige Jagt.

Først maa I da kende Hengivelsens Kunst. Taabelige Kvinder kaster sig i Elskerens Arme; de bliver til Latter for Manden; nej lad det være ham som beder og attraar, og le saa du. Og husk at lade ham bede længe, des mere vil han tilsidst takke dig; det er taabeligt at hente Vand langvejsfra til den der ikke er meget tørstende, og uforstandigt at give Føde til den som nylig har rejst sig fra Bordet. — Dog er her Skønsomhed at anbefale, thi saadan er Mandens Natur, at heftig Attraa hos ham brat slaar om til rasende Vrede, om den henholdes for længe.

Dernæst maa I vide, at I ikke — som nogle taabelige Kvinder tror — har endeligt fængslet Manden ved den blotte Hengivelse og det man

kalder Kærlighedsmødet. Tværtimod: saadan er Mandens Natur, at han aldrig er mere betænkt paa Flugt end naar han har opnaaet det han kalder sin Sejr — og som ogsaa bliver det, hvis I ikke netop da anvender al eders Klogskab. At bedaare er let, men at fastholde — deri ligger Kunsten.

Da er det Tid at mindes, at Kharis ikke blot bor i eders Legeme, men ogsaa i eders Sjæl. Thi ogsaa Manden har en Sjæl, og ligesom han med sit Legeme attraaede eders Legemes Kharis, saaledes vil hans Sjæl attraa eders Sjæls Kharis, naar I først har vist ham, at den bor dér i rigeligt Maal.

Hvad er da Sjælens Kharis, dens fastholdende Ynde? Den bestaar af mange Egenskaber eller enkelte Khariter, som ikke er lette at opregne, men jeg fejler ikke meget, naar jeg siger, at den stadige Velvilje og det klare Vid og den glade Munterhed hører til de Khariter, som især fastholder Mandens Sjæl. Og dog, naar jeg betænker ret, saa bør disse vistnok nævnes i den Orden, at Munterhedens Kharis kommer først, thi den staar ligesom den legemlige Kharis nærmest, og det var jo med det legemlige, at Mandens Attraa begyndte; først efterhaanden og trinvis træder Sjælens Khariter frem for ham. Derfor, I Kvinder, sørger for i eders Samkvem med den elskende at være glade og muntre og

spøgende, dette vækker et stort Behag, og stemmer jo ogsaa med Ungdommens Natur.

Men Spøg og Glæde vil alligevel kun være svage Baand til varigt at fastholde Manden, især naar han, som jeg sagde, hører til de bedste, det er, til de evnerige og daadkraftige. Da vil han begynde at spørge efter eders Tankeklarhed og Vid og Viden; og skulde det ske, at han begynder at kalde sin Elskede »Taabe«, da vid, at han allerede har unddraget sig hendes Magt. Derfor I unge Kvinder, ruster eder allerede nu med Viden og Færdigheder, ikke blot med Kitharspil og Dans og kvindeligt Arbejde, men ogsaa med Læsning og Tænkning: læs Homeros og Digterne, hør Sofisterne og Filosoferne, kend eders Bys Love, dens borgerlige Indretninger, dens Øvrighed, dens Forhold til andre Byer, dens Krige og Helte og Statsmænd, og det ikke blot i Nutiden, men ogsaa i de svundne Tider, saaledes som erindrende Mænd fortæller eller har opskrevet; gør eder ogsaa fortrolige med Theatrets Digtninge, som ikke blot Athenerne, men ogsaa Panhellenerne glæder sig over; ligesaa med Kunstens Værker i Bronce og Marmor og Farver, som netop nu blomstrer saa rigeligt i Athen. Men dertil bør I ogsaa kende noget til andre Byer, til Sparta og Korinthos og Miletos, til Ionere og Doriere, ja til Persere og Ægyptiere og barbariske Folk; ogsaa til Floder og Bjerge og Vinde og Have, ja til Verdensbygningen i det

hele, saaledes som Filosofernes Meninger er derom; thi saadanne Ting ligger Mændene paa Hjærte. Gør alt dette, ogsaa fordi det i sig selv er smukt og værdigt, foruden at det fastholder Manden og giver Kvinden Magt.

Dog vil der ofte komme Tider — og mest hvis Manden falder i Sygdom eller Svaghed, eller hvis han af Naturen er blød af Sind —, da ikke heller Kvindens Viden og hendes Tankes Klarhed er ham nok. Da vil han — søgende og næsten bedende — begære hin tredje Kharis i Kvindens Sjæl, som jeg kaldte Velvilje. Og maaske vil det paa saadanne Tidspunkter synes eder, at nu omsider er Manden blevet den svagere og I den stærkere, og at han nu er vundet og sikret for bestandigt; men vogt eder for at tro det! Thi aldrig er Mandens Stolthed større, end naar han mærker at han er svag; og aldrig er han nærmere ved Uvilje, end naar han føler sig tvungen til Bøn. Derfor, I unge Kvinder! beder til Afrodite, at I til saadanne Tider maa forstaa at elske ikke blot med Sødme men ogsaa med Velvilje! Vis ham dette Sindelag i Sygdom og Fare, gør vel imod ham, lad ham se din Glæde, naar det gaar ham godt, og din Sorg, naar han er bedrøvet; staa ved hans Side mod Uvenner; opmuntre ham til Taalmod, vís ogsaa selv Taalmod overfor ham; — og fremfor alt: forlang aldrig noget af ham til Gengæld! Thi saadan er Mandens Natur: hvis du blot minder

ham om det gode, du har gjort mod ham, da vil han fatte Nag til dig, som om du altid havde gjort ham det onde; men hvis du er klog og tier, da vil hans Sjæl blive blød af Taknemlighed, ikke fordi du gjorde godt imod ham, men fordi du tav dermed. — Ja, en taknemlig Mand er en svag Mand, om han end ellers er stærk; og der er ingen Grænser for, hvad en Kvinde vil kunne udføre gennem den Mand, om hun bruger sin Forstand.

»Og nu, mine Jægersker« — sluttede Aspasia med et Smil, idet hun langsomt rejste sig — »jeg har nu vist eder Vildtet, og Vaabnene, og Vaabnenes Brug; eders Sag er det at anvende dem med Kvindevisdom, naar Tiden kommer.«

— De unge Piger forlod Grotten, parvis og gruppevis, idet de hilste Aspasia.

Først var de tavse, men da de kom udenfor i Solen, begyndte en Talen og Gestikuleren. Nogle bar simple og tækkelige Dragter, andre ogsaa mere brogede og udfordrende, den forskellige Smag viste sig især i Haarsætningen. Nogle havde mellem Hænderne et eller andet kvindeligt Haandarbejde, enkelte ogsaa en lille Bogrulle, andre Blomster; et Par morede sig med det kvindelige Legetøj »Kjærlighedshjulet«, som de svirrede rundt med en pibende Lyd; en af disse rettede Hjulet skælmsk paa Sokrates og mumlede den dertil hørende Elskovsformular,

det hun strøg forbi ham — saa lo hun højt til sine Kammerater. Lyden af Selskabet tabte sig mellem Buskene og Træstammerne.

XII.
IDÉER.

Sokrates og Aspasia blev tilbage. Han stod eftertænksom i en ludende Stilling; hun saa' efter de unge Piger, og hint Udtryk fra før af Ringeagt var nu meget fremtrædende i hendes Ansigt. Saa vendte hun sig til Sokrates:

»Og du, Sokrates, hvad mener saa du om min Forelæsning?«

Sokrates skuddede sig, bevægede Kæberne besynderligt og flakkede med Øjnene: »O Aspasia, eftersom din Forelæsning handlede om Jagt, og jeg hverken hører til Jægerne, og ikke heller til Vildtet; saa formaar jeg ikke at mene nogetsomhelst i denne Sag.«

»Jeg mærker, Sokrates, at du vil skjule dig under din sædvanlige Ironi. Men jeg beder dig sige, hvis der er noget du misbilliger i min Tale.«

»Men, Aspasia, eftersom jeg, ved nøje at følge din Tales Kæde, ikke syntes mig at finde noget Led, der ikke var kunstmæssigt hæftet saavel til det foregaaende Led som til det efterfølgende, hvorledes skulde jeg saa andet end beundre din

Tale? Sandelig, vise Aspasia, hvis den Tid skulde komme (men kun ringe er mit Haab derom), da jeg selv tilgavns forstaar at udøve den Kunst, som man kan kalde Dialogkunsten og hvori du er Mester, da vil jeg kalde dig min Lærerinde og ikke ophøre at beundre dig.«

Aspasia svarede med en vis Heftighed: »Det er ikke din Beundring, men din Billigelse, jeg spørger om.«

»Du siger altsaa dermed, at der er Forskel paa Beundring og Billigelse?« sagde han ligesom forundret. »Saaledes synes ikke Athenerne almindeligvis at mene.«

»Meget muligt, Sokrates, men nu vil jeg vide, hvori du laster mig. Eller er det maaske i mine Begreber om Manden, saa vel som om Kvinden? Dette vil jeg da sige, at de er dannede ud af Erfaring. Dog, har du andre Begreber, saa skynd dig at tale, for at ogsaa jeg kan lære af dig.«

»Ved Artemis, Aspasia, du jager mig som om jeg var et stort Vildt og dig værdigt, og det er ikke let at finde en Tykning at skjule sig for dig.«

Atter gjorde Sokrates en Del urolige og paafaldende Fagter, ja det var næsten som om han led. Omsider sagde han, og Ordene kom som ud af en stærk indre Bevægelse:

»Hvor savner jeg dog nu min Moders Kunst, nu og altid!«

Aspasia lo: »Din gode Moder Fainarete, har jeg hørt fortælle, driver den nyttige Næringsvej at være Jordemoder; men hvorledes kan du tiltrænge hendes Virksomhed?«

»Ak Aspasia, min Sjæl er altid i en urolig og bølgende Tilstand, som om den skulde føde og dog ikke kunde. Saaledes ogsaa nu, da du forlangte, at jeg skulde komme frem med de Begreber jeg havde om hvad Manden og hvad Kvinden er. Vid vel, at min Sjæl nu og altid er opfyldt af Begreber eller ligesom Billeder eller Ideer om Tingene; og disse Ideer har Liv og rører sig og vil fødes men kan ikke; og de er tilstede i mangfoldig Fylde, fordi de er om alle Ting, ikke blot om de Ting du nys spurgte mig om, men om alle Ting, og mest om det ved Tingene som er mest værd at tale om, nemlig om deres Væsen og Sandhed og hvad de er at være. Eller forstaar du mig ikke?«

»Du er Sandhedssøger, Sokrates, og tror at Sandhederne bor i dig selv istedenfor i Sansninger og Erfaringer udefra.«

»Ja, thi Erfaringer og Sansninger kan fejle og de kan gendrives, men disse Ideer i Sjælen, de aflader aldrig at give sig Vidnesbyrd for mig, saa jeg ikke véd hvad jeg skal gøre ved dem, Aspasia, ja stundom ikke om jeg skal le eller græde, thi de driver deres latterlige Paatrængenhed saa vidt, at de endog paastaar at være evige og af guddommelig Natur, ja at alt

hvad jeg udenfor dem ser og sanser og erfarer, kun er ligesom matte Afbilleder af dem selv, eller en forvirret Blanding, hvori noget er sandt og noget er usandt, men at Tingenes virkelige Sandhed er at finde alene hos dem selv. Dertil kommer, at idet de siger at være sande og evige og guddommelige, viser de sig tillige for mig i en usigelig Skønhed. Saa at min Sjæl paa den ene Side synes at være højst lykkelig, idet den ligesom er en hel lille Verden, der omfatter saa mange skønne Sandheder; men paa den anden Side højst ulykkelig, fordi den i sin Lidenhed aldeles ikke formaar at rumme dem.«

»Kan du idetmindste ikke lette din Sjæl for blot disse to Ideer, som jeg ønsker af dig, nemlig om hvad Manden i Sandhed er, og hvad Kvinden i Sandhed er?«

Sokrates smaalo paa en egen ru, men alligevel dæmpet Maade: »Men jeg undsér mig virkeligt, Aspasia, ved saaledes at føde i din Nærværelse. — Og desuden vilde du næppe engang kunne kende disse tvende Afkom, i den Grad er de ulige de Mænd og de Kvinder, som du før skildrede efter dine Sansninger og Erfaringer.«

»Da vogt dig,« udbrød Aspasia, idet hun skjulte sin Vrede under Latter, »vogt dig for nogensinde at lade disse dine usanselige Afkom voxe op og træde frem imellem Athens levende Mænd og Kvinder, thi disse taaler ikke ret mange Afvigelser; og jeg forudsér, at det da

vil gaa dine Børn galt, baade dem og selve deres Fader, og I vil blive dømte af vrede Folkedommere og satte i Fængsel og nødte til at tømme Giftbægeret.«

Ogsaa Sokrates lo: »Det er ikke umuligt at du faar Ret. Men jeg vil da til den Tid gøre mig gode Venner med dem blandt Guderne, som mest vil vedkomme mig til den Tid.«

»Og hvilke Guder er det?«

»Just de, hvem du før kaldte »onde«: Thanatos, Døden; og hans Søstre Fysis og Anangke og Nemesis.*) Thi alle disse tror jeg langt snarere er velgørende Guddomme end onde.«

Aspasia vilde svare, men blev afbrudt ved at en høj Kvinde i en statelig fremmedartet Dragt nærmede sig; Kvinden kom frem fra den store Platans Skygge og syntes ligesom at lede eller være uvis om Vejen. Da hun fik Øje paa Aspasia, gik hun hen til hende og sagde i en fremmed Dialekt, men med en egen mild Værdighed:

»Hil dig, kære, kunde du ikke vise mig Vej til den Del af Athen som hedder Kydathenaion?«

»Hil dig igen,« svarede Aspasia venligt. »Visselig kan jeg vise dig Vej til Kydathenaion. Men hvem søger du dér, fremmede?«

»Jeg søger Kong Perikles,« svarede hun.

En let Rødme fo'r over Aspasias Ansigt; derpaa et lille Smil: »Han, som du kalder Kong

*) Naturnødvendighed og retfærdig Gengældelse.

Perikles bor ganske rigtigt i Kydathenaion. Hvis du altsaa, som det lader, ikke frygter de atheniske Kvinders Tunger, men tør færdes paa Athens Gader uden Ledsagelse, saa gaar du denne Vej frem, indtil du er kommet forbi Olympieion — du ser et Par af de hvide Søjler hist mellem Træerne — saa drejer du ad den store Gade tilvenstre, og dér vil ethvert Barn kunne vise dig Perikles' Bolig. Dog er han ikke let at træffe, og mindst paa denne Tid af Dagen, da han vistnok er paa Agorá eller i Bulevtériet eller maaske allerede nede i Peiraievs. Men hvem er du, at du søger Perikles?«

Evnea svarede med rolig Ligefremhed: »Jeg er en minyisk Kvinde fra Lemnos. Athenerne har bemægtiget sig Øen, og jeg er kommet til Athen for at søge Retfærdighed hos den retfærdigste Mand her. Eller er Perikles ikke det?«

»Jo — nej — jo naturligvis,« svarede Aspasia med lidt Forvirring og megen Forundring.

Hun betragtede Evnea tavs en lille Stund, og sagde omsider med nølende Tonefald: »Nu ja — fremmede — saa lad mig da give dig det Raad: om Perikles ikke er hjemme, da spørg efter hans Hustru Kreusa, hun vil sikkert give dig Husly.«

»Det vil jeg gøre,« svarede Evnea, »og hav nu Tak, kære fremmede.«

Hun hilste med skøn Værdighed og gik.

Aspasia vendte sig til Sokrates, der under

Mødet havde trukket sig beskedent nogle Skridt tilbage. — »Nu, Sokrates, du staar jo dér som fortabt! Jeg saa' dig bøje dig for denne besynderlige fremmede, og du syntes mig at bøje dig vel dybt, af en Athener at være. Men har du maaske mødt hende før?«

Sokrates' uskønne Ansigt var bevæget. »Nej, Aspasia, i alt Fald ikke i denne Sansningens og Erfaringens Verden.« Han sagde dette, idet han ligesom med Møje syntes at fastholde et ironisk Smil. »Men,« fortsatte han — og nu brast Smilet, hvorimod en uvant Taare trængte sig frem i hans udvæltende Øjne — »men i Ideernes Verden som er i min Sjæl, dér synes jeg næsten, at jeg har mødt en saadan Kvinde.«

»Underlige Menneske,« svarede Aspasia, »jeg kan ikke blive vred paa dig, hvor gerne jeg end vilde. — Og nu siger vi hinanden Levvel for denne Gang. Du gaar vel hjem til dit Værksted?«

»Ja,« svarede Sokrates, »jeg gaar hjem for at arbejde paa mine tre Khariter. Men de vil aldrig blive fuldkomne for mig — lige saa lidt som noget andet, jeg føder. Han lo med nogle underlige dybe Kluk, og de gik hver til sit.

XIII.
I KYDATHENAION.

Kydathenaion var vel Athens fineste Kvartér, men Perikles' Hus udmærkede sig ellers ikke ved særlig Elegance eller Størrelse. Overhovedet hørte det med til denne kloge Statsmands Politik ikke at udmærke sig paa nogen ydre Maade fremfor andre Athenere; ogsaa de tidligere demokratiske Førere, Mænd som Aristides og Themistokles, havde fundet deres Regning ved at bo jævnt og holde jævn Husførelse; hos den fyrstelige Kimon derimod saa' man, at grandios Flothed ikke i Længden var politisk anbefalelsesværdig.

Allerede udvendigfra maatte Perikles' Hus gøre et godt Indtryk paa atheniske Medborgere. Thi paa hver Side af det beskedne men smagfulde Indgangsportal var der oprejst Smaa-Altre, der tilkendegav Ejerens Sindelag: tilvenstre var der et Alter viet til Guddommen »Aidōs« (Ærbarhed og Respekt), og et til »Eleos« (Barmhjærtighed), saaledes som Indskrifterne viste; og de to Altre tilhøjre var helligede til »Horme« (Daadskraft) og til »Feme« (Det gode Ry); saa at Athenerne kunde ligesom se deres borgerlige Idealer samlede i én Sum foran deres Førsteborgers Hus. Portalets Gitter aabnedes af en Portner, der paa brugelig Vis i Herskabshuse opholdt sig i et Portkammer; der var ogsaa en

stor pragtfuld Molosserhund; men ligesom Portneren var instrueret til at vise enhver besøgende, og navnlig tarveligt klædte Personer, den største Forekommenhed, saaledes var ogsaa Hunden bestandig venlig og logrende. — Indenfor var der en rummelig Gaard, omgiven af en lav Søjlegang; alt viste den største Renlighed og og Nethed, men ingen Pragt; midt i Gaarden var Brønden og et Alter for den husbeskyttende Zevs; saa førte nogle Stentrappetrin op til selve Husets skyggefulde Forhal, hvis Loft blev baaret af slanke rødmalede Træsøjler; ad en høj Dør kom man derfra ind i Modtagelsessalen, en stor halvmørk Hal næsten uden andet Udstyr end et Par Løjbænke og Stole, et Arnested med Bord og de traditionelle »Husguder« ɔ: bemalede Smaafigurer af brændt Ler, samt paa Væggene nogle ret haandværksmæssigt udførte Vægmalerier af politisk-allegorisk Indhold, nemlig den som Guddom fremstillede »Demos« (Folket) og de ti lige saa doktrinært opfundne Heroer for de ti »Fyler«, den nye demokratiske Folke-Inddeling. Lyset faldt ned gennem en Aabning i Loftet, et tilsvarende firkantet Bassin var i Stengulvet derunder. Saa prunkløs var den officielle Modtagelseshal hos den mægtigste Statsmand i Athen og maaske i hele Hellas, en Hal, hvori der ofte blev truffet vigtigere politiske Afgørelser end i selve Athens Raadhus; men rigtignok sagde man, at denne Biedermanns-Tarvelighed kun var den

officielle Side af Perikles's Hjem, men at derimod hans private Bekendtskaber — og navnlig den udsøgte Venne-Kreds af litterære og kunstneriske Berømtheder — fik ganske andre Ting at se i de mindre Værelser, der sagdes at rumme kostelige Sager: Takkegaver for Exempel fra politiske Venner, eller Forsoningsgaver fra Aristokrater der var kommet i demokratisk Klemme, eller ogsaa Sendinger fra »taknemlige« Kommuner af Øer og Stæder under Athens Herredømme; dog modtog Perikles af saadanne Sager aldrig mere end han saa omtrent var nødt til, og han bevarede altid — i Modsætning til f. Ex. Themistokles — sit gode Ry for Ubestikkelighed.

I den bageste Del af Huset fandtes en lille Have — blot nogle Blomsterbede og Buske, og ingenlunde lignende de anselige Peristylier, som vi kender fra det langt senere Pompeji; til denne Have og til de smaa Værelser deromkring var det egentlige Familieliv væsentlig henvist, det vil sige, her færdedes Kreusa, Perikles' Hustru, med de tjenende Piger og sine to Smaadrenge af forrige Ægteskab; her var Køkken og Fadebur og deslige, og her foregik Familiens tarvelige Maaltider, naar Perikles en sjælden Gang spiste hjemme. Kreusa var en Dame af rig Familie, men som Hustru højst ulykkelig stillet, thi da hun hverken var videre smuk eller begavet, ejede hun ikke sin berømte Mands Kærlighed; og foruden de atheniske Hustruers sæd-

vanlige tilbagetrukne Ensomhed led hun under en stadig og velgrundet Skinsyge, thi Perikles var saare kvindekær; og Tyendet samt besøgende Sladdersøstre undlod ikke at holde hende à jour med de verserende Rygter i saa Henseende.

— Kreusa befandt sig just i Fadeburet, da Husets Oikonom-Tjener Evangelos opsøgte hende med den besynderlige Melding, at Portneren havde indladt en ung statelig Kvinde, der uden Ledsagelse var kommet og havde spurgt efter Perikles.

»Spurgt efter Perikles« gentog Kreusa og lod Armene synke. Hendes Stemme var træt, hun talte ensformigt og tonløst. »Hvilken Frækhed« tilføjede hun for sig selv, men Evangelos hørte det og svarede »Ja,« og hans Tonefald var ikke uden Ondskab, thi han var Perikles' betroede Mand, og Kreusa kunde ikke lide ham. »Ja« sagde han igen.

»Du siger »Ja«,« sagde Kreusa med samme enstonende Stemme. »Og Portneren lod hende slippe ind.«

»Ja han gjorde, Herskerinde. For da Portneren havde sagt hende, at Perikles ikke var hjemme, saa spurgte hun efter dig, Herskerinde.«

»Naa« sagde Kreusa. Og hun tilføjede sagtere: »Saa er det da i alt Fald ikke Aspasia eller Theodote.«

»Nej, Herskerinde, det er det ikke,« svarede Evangelos med et Smil.

»Hvad smiler du af,« sagde Kreusa. — »Saa er hun vel nu inde i Hallen, hvem hun saa er.« Og uforsigtigt udbrød hun: »Er hun smuk.«

»Meget, o meget!« svarede Evangelos i forsætlig begejstret Tone.

»Naa« sagde Kreusa igen, men denne Gang med et stramt Udtryk. »Ja — jeg er heller ikke hjemme for unge Kvinder, der gaar paa Gaden uden Ledsagelse, enten de nu er smukke eller ikke, sig hende det, og følg hende ud.«

Men nu kom en af de unge tjenende Kvinder ilende; det var en der stod paa Kreusas Parti i Huset og altsaa var Uven med Evangelos.

»Aa Herskerinde, du har aldrig set nogen saa skøn og god som den Kvinde der venter i Hallen, gaa dog ud til hende, og send denne dumme Evangelos bort.«

»Du kan gaa, Evangelos,« sagde Kreusa. Han smilede og gik.

Kreusa gik strax ud ad Modtagelseshallen til, men hun gik med Vilje langsomt. Og da hun og Evnea befandt sig overfor hinanden, var Evnea den første der talte: hun bad i faa Ord, paa en Gang værdige og beskedne, om Tilladelse for »Kong Thoas' Frænke fra Lemnos« til at maatte vente her paa »Athens Hersker Perikles'« Hjemkomst.

Medens hun talte, gik Kreusas Blik møn-

strende over hendes hele Person: allerførst, hvordan Haarsætningen var, saa, om hendes Himation, Overklædet, var af Byssos, om det var mønstret med Striber, Blomster eller Stjerner; om Understykket eller Khiton havde Bræmme, om dets Uld var milesisk, om dets Ærmer var opsnittede paa milesisk Vis; ogsaa til hendes Øjenbryn gik der et skarpt Øjekast, om disse fine mørke Buer var saa fuldkommengjorte med Sminke . . . .

Men da denne Undersøgelse var endt, da var med det samme ogsaa bortvejret al Kreusas Uvilje; derfor kom de Ord, der var ment som insinuerende Haan, nu snarere med mild Forundring:

»Om Perikles er hjemme. Men hvad kan du have at tale med Perikles om« — og derpaa, pludseligt, ubetænksomt, brød hun frem med et smerteligt Suk: »Ak — han er aldrig hjemme!«

Dette lille Udbrud havde den Virkning, at Evnea hurtigt strakte sin Haand frem — en uvilkaarlig Bevægelse af kvindelig Medfølelse —, og denne lille Bevægelse var igen nok til at Kreusa, i en uvant Sindsrørelse, greb Haanden med begge sine, at hendes Øjne derpaa langsomt fyldtes med Taarer, ja at hun tilsidst, højt grædende, sænkede sit trætte Hoved og lagde det paa den vildfremmede unge Kvindes Skulder.

Oikonom-Tjeneren passerede idetsamme Hal-

len. »Ved Zevs, det maa jeg sige!« udbrød han halvhøjt, og Kreusa rettede sig i Vejret, for undret over sig selv; hun saa' med et næsten sky Blik paa den fremmede, for hvem hun saaledes havde prisgivet sin Stolthed; men Evnea viste ingen paatrængende fortsat Deltagelse, kun en naturlig Takts milde Sympathi, der ligesom gød Glemsel over det nys passerede og tillod Perikles' Hustru, i alt Fald tildels, at bevare sin Værdighed i de Timers Samvær som nu fulgte.

Thi Kreusa fik sin — paa én Gang saa kære — Gæst ind med sig i Kvindeværelserne, viste hende Fadebur og Forraadskamre og de kvindelige Arbejder, lod ogsaa Børnene komme, og da disse hurtigt sluttede sig til Evnea — det var ellers et Par trevne og lidet begavede Drenge, men nu syntes de at vinde i Liv og Elskværdighed —, saa bød hun hende endog det gæstevenlige Bad, og Deltagelse i det stille Familiemaaltid og derefter i Siestaen under Solsejlet oppe paa Husets flade Tag. Alt dette var saare venligt, men faldt dog for Evnea ud som noget tomt og trist, thi saasnart Kreusa mærkede, at Evneas Ærinde paa en Maade var politisk eller dog strejfede det politiske, viste hun den største Ulyst ved alt saadant og Mangel paa Forstaaelse, ja vidste næppe nok hvad Lemnos var.

Det blev under Siestaen meddelt Kreusa ved Bud fra Perikles, at han kunde ventes hjem midt paa Eftermiddagen og vilde være ledsaget

af et Par fornemme Sendebud fra Sparta; disse skulde beværtes passende. Kreusa rejste sig strax til sine Pligter, hun havde nu igen det stramme og trætte Udtryk i Ansigtet; hun bad Evnea foreløbigt blive hvor hun var, og skulde forhaabentlig nok kunne mage det saa, at Perikles skænkede hende nogle Øjeblikkes Opmærksomhed inden Maaltidet.

— Saa sad Evnea da alene paa Hustaget og ventede. Hun havde Lejlighed til at se, hvorledes nede paa Gaden Mænd af alle Stænder hele Tiden kom til Perikles' Port og gik igen; hun hørte Portnerens venlige ensformige Stemme, naar han bad dem komme tilbage en anden Gang; af og til saa' hun ogsaa den store Molosserhund staa og logre, mens Folk klappede den. Der kom Duer flagrende, de satte sig paa Tagets Brystværn og saa' paa hende og kurrede; et Paafuglepar viste sig pludseligt imellem dem; Hannen bredte sin pragtfulde Halevifte ud for hende; og en tam Huskat sprang op paa hendes Skød. Saaledes sad den ukendte lemniske Pige og ventede paa Sammentræffet med Hellas's mægtigste Statsmand, paa et kort tilfældigt Mødes Afgørelse over Liv og Velfærd for alle de Mennesker, hun kendte og holdt af; dog var der i hendes Sjæl kun den klare Ro og trygge Forvisning, som Retfærdighedens Børn — de sjældne faa Retfærdighedens ægte Børn i denne Verden — aldrig ophøre at bære i deres inderste Sjæl,

trods alt hvad de se og høre, trods alt hvad der sker og er sket og vil ske af himmelskrigende Uretfærdighed; men endog mens de lide og de ikke kunne forstaa, saa vedblive de dog at bære inderst inde deres klare Ro og trygge Forvisning — lige til det sidste, ja udover det sidste.

— Omsider saa' hun Perikles komme ned ad Gaden med sine spartanske Gæster. Det kunde ikke være andre: thi skønt hun aldrig havde set en Spartaner, saa havde hun dog ofte hørt om disse de tapreste af alle Mænd, om deres korte Kapper, deres Stave og brede Filthatte og lange Haar. Tavse og alvorlige skred de frem; og Manden ved deres Side, den anselige smukke Skikkelse — det maatte være Perikles; den store Hund sprang højt i Vejret og glammede af Glæde. Gitterporten lukkedes efter dem, saa blev der tyst.

Evnea rejste sig og stod ventende. Noget efter hørte hun Mandstrin paa Trappen op til Taget.

XIV.

PERIKLES.

Hun bøjede sig, saaledes som hun i sin Hjemstavn havde set Mænd og Kvinder bøje sig for »Kongen« Thoas, ikke med Nejen, men med den ogsaa i Østen brugelige Bøjning, kun ikke saa dyb; Hænderne holdt hun et Øjeblik krydsvis over Brystet. Denne Stilling bevirkede, at

hun ikke saa' den uforbeholdne Forbavselse over hendes rene Skønhed, som stod malet i den kvindekyndige Mands Ansigt. Hun tav, indtil han, »Kongen«, havde talt.

»Ved Demos og de ti Fyleheroer,« begyndte Perikles med en frisk energisk Stemme, hvis blotte Klang vakte behagelig Tillid, »Kreusa har gjort vel i at beholde dig hos sig. Og mens mine Lakonere nedenunder tager Middagsbadet — hvis de da ikke foretrækker at beholde deres ærefulde peloponnesiske Tørhed — saa har jeg imens hele Fjerdedelen af en Time til et langt elskværdigere Selskab end lakoniske Politikere plejer at være — idetmindste overfor os Athenere. Men sæt dig, Evnea fra Lemnos — thi Kreusa har allerede sagt mig dit Navn — og kom frem med dit Ærinde.«

Han satte sig, Evnea blev endnu en kort Stund staaende:

»O Konge!« begyndte hun, men Perikles afbrød hende: »Zevs forbyde at jeg skulde tiltage mig en saadan Benævnelse. Athenerne er et frit Folk, og jeg kun en athenisk Borger, Xanthippos' Søn fra Kholargos.« Dette sagde han med temmelig høj Røst, og af gammel Talervane saa' han sig om, som om selve det atheniske Folk hørte ham.

»O Perikles Xanthippos' Søn,« sagde Evnea. »Mit Ærinde er kort, jeg er kommet for at begære Retfærdighed. Min Farfars Fader, Basiles

Thoas, staar Fare for at blive berøvet sin Borg og sit Land, ligesom Øen Lemnos' Beboere ogsaa andetsteds er fortrængte af atheniske Klerukher. Men Thoas' Borg og Land tilhører vor Slægt fra umindelige Tider, og den Mand, som uretfærdigt vil berøve os vort Eje, er en athenisk Mand ved Navn Palaifron Menons Søn, o Perikles. Men Basiles Thoas er en Olding, over den menneskelige Krafts Aar, saa at jeg, hans Barn, er kommet til dig i hans Sted.«

»Du?« sagde Perikles. »Du, en ung Kvinde? og alene?« Evnea bøjede Hovedet.

Perikles tav. Han havde for Vane, naar han overvejede, at lægge sin venstre Haand paa sit Baghoved, dette berømte, noget for store Baghovede, som Athens Komediedigtere havde saa travlt med at sige Vittigheder om. — Hvad Evnea her havde fortalt, var ham jo i Hovedtrækkene vel bekendt; kun havde han naturligvis ikke ventet at høre det paa denne Maade af en ung Pige, og i Virkeligheden var han yderst forbavset; hans nuværende Overvejelse gjaldt aldeles ikke de lemniske Sager, eftersom disse paa ingen Maade kunde behandles anderledes end de andre erobrede Øers Sager, nemlig ved atheniske Klerukher — han smilede ved Tanken om at en ung Pige kom her og krævede Forandring i den demokratiske Storpolitiks allernyttigste Opfindelse —; det han overvejede, var egentlig blot, hvorledes han nu i Øjeblikket

skulde stille sig overfor denne skønne og mærkelige unge Pige.

Hans første Impuls, at behandle hende med legende Skemt eller elskværdig Smiger og saaledes paa en god Maade blive færdig med hendes Anliggende, den forekom ham, jo længere han betragtede hende, som uanvendelig. Et Øjeblik tænkte han dernæst paa en kort Afvisning, som naar man afviser næsvis Indblanding af en inkompetent; denne Maade var maaske den mest værdige — —, men atter, jo længere han saa' paa hende, des mere blev det ham imod at lade denne Kvinde gaa bort fra ham i Vrede. Saa, for det tredje, var der jo det at indlade sig paa Retfærdiggørelser og Forsvar for Klerukhsystemet — der kunde jo siges en Mængde Ting om gamle Pelasgere og deres Forurettelser, om gammel Hævn og gamle Løfter og Oraklet i Delfi og Gudernes Tilkendegivelser (her smilede Perikles) —, men, se! dette Kvindeaasyn vendt mod ham, det syntes saa dømmende, saa gennemskuende, at han ikke bekvemmede sig til at komme frem med Vaabnene fra det gamle mythologiske Arsenal, som plejede at tages i Brug hvergang Athenerne gjorde en ny Erobring.

Og Perikles holdt sig om Baghovedet og betragtede Evnea med sit paa en Gang venlige og majestætiske Blik, dette Blik hvormed han i mild Faderlighed beherskede saavel Folkeforsamling som Menneskene enkeltvis — —, og

som nu han overvejede, opsteg pludselig en Tanke i ham, en i Sandhed politisk Tanke, og Perikles tog Haanden fra Baghovedet, det lysnede med et klogt maadeholdent Smil i hans udtrysfulde Ansigt, da han vilde til at tale —

Men Evnea havde forinden taget Ordet:

»O Perikles! du havde en Forgænger i Herredømmet over Athen. Jeg mindes, at hele Hellas hædrede Aristides med Tilnavnet »den Retfærdige«. Ogsaa dig har jeg hørt prise for Retfærdighed; i Sandhed, den rette Dyd for et Folks Hersker.«

Perikles strøg sig med Haanden over Ansigtet, det var for at skjule et Træk af Uvilje: altid dette med Aristides og hans »Retfærdighed« — — — han tog Haanden bort og fremviste nu et smukt Udtryk af rolig Begejstring, dette Udtryk, som han havde i sine ophøjede Momenter paa Talerstolen, og som Athenerne elskede:

»Ved Olympieren, Kvinde, du taler skønt; visselig er Retfærdighed den første blandt Dyderne! Dog husk, at det her i Athen er Folket selv, og ikke dets »Herskere« — et Navn du med Urette bruger —, men Folket selv, som er retfærdigt og Retfærdighedens Udøver, altid ædelt og frit og ubestikkeligt!«

Saaledes talte Perikles om det atheniske Folk, som netop i disse Aar, og mest under hans egen Anvisning, sendte Voldsmænd rundt til svagere Byer og Øer, og, til bekvem Fattigforsørgelse for

sine egne, bemægtigede han sig andre Folks Jord og Huse, jog Ejerne ud eller undertvang dem, sendte tusind Klerukher til Khersonnesos og tusind til Evboia og til Naxos og saa fremdeles; Aigineterne mishandledes allerede nu, og hvad der siden gjordes ved Lesbierne, hører til Verdenshistoriens store Afskyeligheder; Voldshandlingernes Række udadtil og indadtil var begyndt, Athenernes Folkedomstole tyranniserede allerede egne og andre Stæders Borgere; og var end endnu ikke deres folkevalgte Feltherrer kommet i Vane med at gaa i Land hist og her for at »samle Sølv« hos de saakaldte Forbundsfæller, saa havde de dog allerede begyndt vilkaarligt at forhøje Forbundsbidragene, og allerede fuldbyrdet det grandiose Røveri, den Gang de flyttede Forbundsskatten — Fælles-Ejet altsaa — fra Delos til Athen for at bruge den til Athens Udsmykning og Befæstning; og det var Perikles, som under Athenernes Bifald erklærede, at »Athenerne skyldte ikke andre Regnskab for Pengene«. Let forstaaeligt altsaa, at samme Perikles fandt saa mægtig Tilslutning hos det menige atheniske Folk, og at der var saa ypperlig Raad til at fodre Herr »Demos« med Bespisninger og Penge til Forlystelserne og Penge til Borgerfunktionerne og Penge til alting, og Skattefrihed ovenikøbet, og Penge endog til at sidde og dominere og dømme og konfiskere de ikke-folkeliges Ejendom — saa at Plato et Sted lader »Folk

sige, at Perikles paa den Maade har gjort Athenerne dovne og fejge og snakkesalige og pengegridske«, og lader derpaa Sokrates selv sige om Perikles, at han »gjorde Athenerne brutalere, uretfærdigere og i det hele til daarligere Mennesker.« Saaledes dømte altsaa Sokrates og Plato, dertil Xenofon og næsten alle Samtidens Store om det atheniske Folk, og saaledes dømte ogsaa det meste af Hellas dengang. Men alt det har Eftertiden tilgivet og ovenikøbet sat dette atheniske Folk i en Slags ideal Belysning — fordi det nemlig har fostret selve hine Brave, og saa fordi vor Sans for Retfærdighed blændes ved Synet af Akropolis' Marmor.

— Men til Evnea talte Perikles altsaa med Begejstring om Athenerfolkets Retfærdighed, og Begejstringen var ikke helt uægte, fordi den ved Talerstolens Vane var blevet ham en anden Natur. Og den ædeltformede Pande og Øjnenes klare lysende Blik og Stemmens majestætiske Velklang var rettet mod Evnea og støttede hans Retfærdighedstale, saa hun selv blev glad og tryg og syntes en anden end før og jublede i sit Sind og begyndte at takke Perikles og det atheniske Folk, at hun nu altsaa kunde rejse hjem til den gamle Kong Thoas og melde, at ingen vilde krænke hans Ejendom, og at den uretfærdige Palaifron vilde blive holdt borte fra Lemnos!

»Min skønne og gode Evnea« — afbrød

Perikles med det smukke Smil fra før, thi nu kom han frem med den Tanke, der var opskudt hos ham — »hør nu roligt paa mig, mens vi et Øjeblik endnu lader disse Spartiatere hungre dernede. Vor Palaifron er — — dog sig mig først, har jeg Ret i Formodningen om at du er den gamle Thoas' Hovedarving?«

»Nej. Min lille Broder Iason vil blive Basiles, naar vor Oldefader dør. Men hvorfor spørger du derom, o Perikles?«

»Hvorfor jeg spørger? — Nu — jeg tænkte, at siden du paatog dig denne dristige Færd til Athen — som jeg forøvrigt højligt beundrer —, saa — — naa men din Broder er altsaa Arvingen?« Han tog sig til Baghovedet og syntes en Smule misfornøjet; saa tilføjede han (saadan mere hen for sig selv): »Nu, denne Broder, vi maa se at tilfredsstille ham paa en eller anden Maade.« Han vedblev med Liv:

»Men nu om Palaifron. Vor Palaifron er ikke, som du synes at mene, en uretfærdig Mand, han er tværtimod Athenerfolkets og min gode Ven. Dertil er han ung og smuk og af anset Slægt og vilde være rig — ja og er rig« — afbrød han sig — »det har Folket og jeg jo nu sørget for. — Evnea!« — tilføjede han med et vindende og aabent Udtryk — »sig mig din Mening om et Forslag som vil fjerne alle Vanskeligheder og blive til Gavn for eder begge.«

»»Eder begge«? hvem?«

»Dig, naturligvis, og Palaifron. De to Fordringshavere. Saa at begges Krav bliver forenede paa den smukkeste Maade. Du forstaar mig?«

Evnea svarede ikke, og Perikles kunde ikke blive klog paa hendes Ansigts Udtryk.

Han fortsatte: »Det er ikke min Mening nu her paa Stedet at afkræve dig din Tilslutning, men kun at forsikre dig, at dette er den eneste Udvej for dig; den forekommer mig desuden lykkelig. Jeg mener kortsagt — siden du ikke synes at ville gætte det selv — at du og Palaifron ægter hinanden.«

Efter at have ventet en Stund paa Svar, fortsatte han:

»Maaske burde jeg have begyndt med at forsikre — men i Sager, der angaar kvindelige Følelser, er vi Politikere kun lidet bevandrede — imidlertid, for Palaifrons glade Samtykke tror jeg at kunne indestaa . . . . . jeg tænker selv at optræde som Brudefører . . . . .«

Og et Øjeblik efter, nu lidt utaalmodig:

»Eller maaske du tænker paa den gamle Thoas' Samtykke? Nu — denne Formsag skal heller ikke blive forsømt. Dog troede jeg næsten« — tilføjede han med en Spøg der skulde tjene til at besværge det besynderlige og ligesom gærende Udtryk i Evneas Ansigt — »jeg tænkte næsten, at I lemniske Kvinder var vante til fra

Oldtiden af selv at raade for eders Ægteskab, ja endog for eders Ægtemænd.«

Evnea stod rank op, Farven var veget fra Kinderne, Øjenbrynene trukne sammen som i Smerte eller Vrede; hun talte, og Stemmen havde en dybere Klang end før:

»Inden jeg gaar, o Perikles, ønsker jeg kun at vide dette ene: Faar vi Lov at beholde i Fred, hvad vort er? Eller vil du sende Røveren Palaifron til Lemnos?«

»Visselig kommer Palaifron til Lemnos, men —«

Han blev afbrudt af Hustruen Kreusa, hvis Hoved viste sig over Taglugen; hendes tørre udtryksløse Stemme lød:

»Perikles, dine spartiatiske Gæster begynder at blive forundrede . . . . .« — hun tav pludseligt, og Ansigtstrækkene stivnede paa en komisk Maade ved Synet af Evneas Holdning; Perikles vinkede hende utaalmodigt ned og vendte sig til Evnea. »Du ser« — begyndte han med let Uvilje, men Evnea afbrød og sagde med en Pathos, der virkede saare mægtigt:

»Jeg ser, Perikles! at du er en uretfærdig Mand, og dit Folk et uretfærdigt Folk. Kun Guderne er retfærdige. Men Dig, altskuende Helios deroppe, Dig paakalder jeg, thi Dit Øje ser al Ret og Uret paa Jorden; og Dig Hefaistos, mit Hjemlands kære Gud, og Dig Zevs, og alle Guder, at I ville skue ned til denne Stad

og se dens Ondskab og slaa den med Sot og sende de stærke Spartiatere op omkring den og bryde dens Mure ned . . . . .«

»Tys, tys, tys . . . . .« udbrød Perikles næsten forskrækket. Men Evnea steg hurtigt ned ad Trappen og kom forbi Kreusa og de undrende Husfolk og de alvorlige fremmede i Hallen og den altid bukkende Portner og den altid logrende Molosserhund.

XV.

»HAN MAA DØ«.

Saaledes var Evneas Hverv i Athen mislykket. Der var ikke andet for end at søge ned til Fartøjet og sejle hjem snarest muligt. Og hjemme maatte saa alle Thoas' Folk væbnes til rasende Modstand . . . . .

Nu altsaa ned til Faleron. Hun forsmaaede at spørge nogen Athener om den nærmeste Vej, men hun havde lagt godt Mærke til den Vej, hun havde gaaet om Formiddagen, altsaa gik hun ad den samme tilbage, gennem Haverne, ad Ilissos-Stien, forbi Nispringstemplet — Folk saa' efter hende, hun ænsede dem ikke —, men da hun kom til Ilissosbroen, da sank hun sammen.

Det var ikke legemlig Træthed, heller ikke egentlig Fortvivlelse. Hun kunde ikke selv for-

klare sig, hvad det var, der just her pludseligt overvældede hende, saa hun maatte sætte sig paa Flodskrænten, læne sig til Broens Pille og give sig til at hulke højt. Hun kunde ikke forstaa, hvorfor et ubetydeligt Minde fra dette Sted, et ubetydeligt Møde her imorges . . . . . nej ikke det, men hvorfor Perikles' uværdige Tilbud og Palaifrons forhadte Navn just her pludseligt paa dette Sted skulde gribe hende med saa voldsom Bitterhed, at det gik som Sting gennem hendes Hjærte. Eller forstaa, hvorfor et mildt og venligt lille Minde og den unge Athener Neofrons Skikkelse skulde med saadan vild Smerte genkalde Perikles' Tilbud til hende og gøre det tifold mere krænkende, saa hun nu sad her med sammenbidte Tænder og led . . . . .

Hun vaktes ved en ru men kærkommen Stemme:

»Basilinna!« — og hun saa' sin Tjener Kedalion, i Sivdragten, med Bue og Øxe, ligge paa Knæ foran hende og stirre hende i Ansigtet.

»Basilinna! Jeg fandt dig. Basilinna græder«.

»Gør jeg? — Men Kedalion, hvordan er du kommet her? Og hvem passer Baaden?«

Den sintiske Mand lo. »Tampede ham til det. Tog en af disse Knøse dér, som staar og griner.«

»Men hvor kan du være sikker paa ham?«

»Bandt ham i Baaden. Meget tykt Tov. Ingen løse ham! nej.«

»Saa kan andre jo komme og stjæle?«

Sintieren lo. »Lovede ham større Tamp endnu, hvis. Nej Basilinna, Kisterne sikker.«

»Men hvorfor forlod du Baaden?«

Han pegede paa en Sæk, han bar. »Købe Mad i Byen. Mere Mad til hjem.«

»Men det var jo Aftalen at vente med det, til jeg selv kom tilbage?«

Han tav og stirrede hende i Ansigtet.

»Gode Kedalion,« sagde hun og klappede ham paa det sortkrusede Haar. »Du var bange for at jeg skulde komme noget til i denne fremmede By? — Men hvorledes vilde du finde Vej?«

»Finde Vej let. By her til venstre.« — Han tav lidt, saa sagde han: »Véd Basilinna, hvad du sagde mange Gange før, mens du saa' ned og græd?«

»Saa' ned og græd? . . . . . Hvad sagde jeg da?«

»Du sagde: »Han maa dø.« Og igen talte Basilinna: »Han maa dø.« Og tilsidst: »Han maa dø.« Men Basilinna sagde ikke h v e m dø.«

Hendes Øjne syntes at lyne, da hun svarede: »Palaifron Menons Søn.«

»Basilinna siger det endnu en Gang?« Han rejste sig langsomt.

»Palaifron Menons Søn.«

»Her af denne By?«

»Her af Athen, ja.«

»Palaifron Menons Søn her af Athen« gen-Kedalion langsomt. Og der lød fra hans Strube noget som lignede et vildt Dyrs Hyl, og i det samme drejede han sig om og løb ad Athen til saa stærkt han kunde, idet Pilekoggeret slog mod hans mørke Skuldre og raslede mod Sivdragten derunder.

Evnea rejste sig overrasket. Hun stod lidt og overvejede, saa gik hun langsomt ad Faleron til. — Hun fandt Baaden og den bundne Mand og nogle andre, som snakkede med ham; løses vilde han ikke, han turde ikke før Djævelen selv kom, sagde han. Evnea gav ham venligt Mad og Drikke og lovede ham Penge; han blev hendes tro Vogter, da hun den Nat hvilede i Baaden, hvor hun plejede.

Det blev Morgen, Evnea ventede paa Kedalion. Solen bestraalede det saroniske Hav og Øerne og Megaras Skrænter og Peloponnesos' fjerne Højder: hun ventede endnu. Saa blev hun bekymret for sin tro Tjener og bebrejdede sig, at hun ligesom havde ladet ham i Stikken; hun overvejede, og begav sig atter paa Vejen til Staden.

XVI.

DEN SINTISKE MAND.

Højt op ad Formiddagen paa denne samme Dag begav det sig, at de to Ynglinge Palaifron

og hans Gæsteven Alethippos slentrede sammen op ad den Hovedgade i Athen, som vestfra førte op til Akropolis. Palaifron havde sin ene Arm i Bind, Vennen gjorde Spøg dermed og talte med ionisk Lethed om det ubegribelige Overfald, som den foregaaende Aften nær havde gjort det af med Palaifrons Liv i dennes eget Hus.

»Du havde altsaa ikke det fjerneste Kendskab til ham, din Sivmaatte-Mand?« spurgte Ioneren.

»Hvorledes skulde jeg det?«

»Heller ikke for Exempel i Anledning af et af dine Kvindebekendtskaber?«

»Nej« svarede Palaifron kort.

»Besynderligt. — Jeg kommer hjem igaar Aftes fra min Spadseretur, og udenfor din Dør hører jeg høje Skrig og ser denne Siv-Kæmpe i Slagsmaal med alle dine Husfolk, han vælter dem til højre og venstre og slipper løs fra dem — at sligt kan passere i Athen! — mig huggede han ogsaa efter i Forbifarten.«

»Du har fortalt mig det flere Gange.«

»En Ting gjorde mig især ondt paa dine Vegne . . . . . næst efter dine Husfolks Svaghed . . . . .«

»Vil du krænke mig?«

»Aldeles ikke, men hvad der smertede mig paa dine Vegne, det var, at jeg ikke saa' din Evryope iaftes mellem Kvinderne der stod og forbandt dig.«

»Evryope bor ikke længer hos mig, du véd det jo.«

»*Thavmastōs*, forunderligt. Endnu iforgaars var hun jo din Yndling . . . . . Og den smukke Myrto, hvis Stævnemøde igaar du opgav, fortalte din Oikonom . . . . . Forunderligt.«

»Vil du saa ikke tale om noget andet da.«

»Nødigt, men du er Athener, du har at befale. — Altsaa: Traf du Mester Feidias igaar Eftermiddags? Har han saa begyndt paa eders lemniske Athene?«

Palaifron tav lidt, saa begyndte han at smaalé. »Mester Feidias siger, at hans Hjernekasse er tom, ligesom paa Zeus, efter det sidste Barsel med den store Athene. Han mangler Forbillede og Idé, siger han. Han har ridset mange Udkast op, har ogsaa udført nogle i Ler, men han har brudt dem itu allesammen. Han var rasende, da jeg var hos ham, og udstødte frygtelige Forbandelser mod Lemnos og alle Øerne og mig og Perikles og Mnesikles og hele Akropolis og den store Broncestatue med.«

»Giv ham flere Penge, saa kommer der nok Idéer.«

»Penge? — han smed mig dem i Ansigtet, han havde faaet. Du kender ikke Feidias.«

»— Du nævnede Lemnos,« sagde Ioneren efter en Pavse, med et Sideblik. »Naar rejser du saa til Lemnos?«

Palaifrons Ansigt formørkedes. »Du véd jo,

at jeg har været hos Perikles for at melde mig fra det Tog.«

»Men jeg véd ogsaa, at du blev afvist; han beværtede Lakedaimoniere.«

»Da véd du ogsaa,« svarede Palaifron utaalmodigt, »at jeg gaar til Akropolis nu for at træffe ham dér.«

Ioneren tav, men rømmede sig demonstrativt.

»Alethippos! du gør mig vred. Og tror du virkeligt, at du kan faa mig fra mit Forsæt?«

»Jeg tror,« svarede Ioneren langsomt, »at hvis ikke du vil tage Klerukhíen paa Lemnos, saa er din Perikles i Stand til at gøre det i Stedet for dig.«

»Hold op at tale i Gaader.«

»Det skal jeg; du er jo Athener, og jeg kun Ioner; vi Ionere har lært at lyde.« Hans Smil antog en Tilsætning af Ondskab: »Uden Gaader altsaa: som jeg hører om din minyiske Skønhed, Pigen fra Kefisosbroen, Evnea kort sagt . . . . .«

Det gav et Sæt i Palaifron.

. . . . . »saa var hun i Aftes hos Perikles, og hun blev ikke afvist — — skønt han beværtede Lakedaimoniere.«

Ordene forfejlede imidlertid deres Virkning paa Palaifron: han svarede med et Smil, der vel var sørgmodigt, men dog rolig-trygt: »Aa, jeg tænker at hverken Perikles eller jeg tager Klerukhí paa Lemnos.«

Alethippos udskød sin anden Pil: »Og i

Morges har jeg set Evnea paa Athens Gader, i Staddelen Kydathenaion.«

»Højst naturligt,« svarede Palaifron roligt som før.

»Ja højst naturligt,« gentog Ioneren, og i dette Smil og i denne Tone laa Gift nok til den tredje Pil — dog Palaifron blev det ikke vár, thi i samme Øjeblik lød Hyl og forvirret Larm af mange Stemmer over til dem fra den anden Side af den aabne Plads, hvor de gik. Det var Gadespektakel, en Mand slog om sig mellem en hel Afdeling af Stadens »Skyther« eller Politimandskab.

»Hallo,« sagde Alethippos, »dér har vi ved Hera din Siv-Djævel igen. Han maa altsaa være brudt ud paany. De satte ham iaftes fast i Skytherhullet; jeg hører der stod et regulært Slag midt paa Torvet, med meget vexlende Udfald, inden de fik ham i deres Magt. Men nu altsaa — se hvor han spejder! og hvor de andre er bange for ham! — Hallo! vær vis paa, det er dig, Palaifron, han er ude efter igen, hvad saa Grunden end er — — At sligt kan passere i Athen — — Men saa kom dog, Mand, lad os hurtigt komme om Hjørnet . . . . .«

Men Palaifron blev staaende roligt og betragtede Scenen med et underligt ligegyldigt Blik. »Véd du,« sagde han ligesom aandsfraværende, at dette forrykte Menneske endnu i Morges tidligt var ved at myrde mig i min Seng? Zevs

véd, hvad han har imod mig, og hvordan han slap ind. Skytherne kom i sidste Øjeblik og fik ham omsider overmandet. — Saa, nu lader det til, at de har faaet Bugt med ham derhenne. Lad os saa gaa op paa Akropolis og finde Perikles.«

XVII.
OPGANGEN TIL AKROPOLIS.

Denne Fortællings Begivenheder foregaar i de Dage, da Feidias' »den store Kobber-Athenaia« oppe paa Akropolis endelig var blevet færdig, den som ud af Krigsbyttet fra Plataiai var viet til Stadens guddommelige Beskytterinde; syv Meter høj ragede den op over alle Statuer og Altre og Bygninger deroppe; et saa vældigt Pragtstykke ejede ingen anden hellenisk Stad, Athenerne var opfyldte af Glæde og Stolthed, og der gik en Strøm af besøgende op og ned ad den bugtede Vej der førte fra Lavstaden op til »Niporten« og Borgklippens Flade.

Dog var det før de stolte Propylæers Tid, der var endnu intet Niketempel, Parthenons senere Plads var kun betegnet ved nogle Fundamenter og Søjlestumper af en paabegyndt og atter opgivet Bygning; men Peisistratos' Borgtempel »Hundredfodhuset« laa der, om end sørgeligt medtaget af Persernes Ødelæggelse; og bag det, tildels sammenbygget dermed, laa

Erekhthevs' gamle Hus — ikke det senere skønne Erekhtheion, men et af Perserne skammelig molesteret Tempel; dog var dér i Behold Athenernes dyrebare Helligdomme: Kekrops' Grav, Posejdons Saltkilde, Pallas' mirakelgørende Træbillede, sort af Ælde; ogsaa en levende Borgslange var funden igen, den laa som forhen og slikkede af sin Honningkage; og det hellige Oliventræ, som selve Athenaia havde plantet og som saa vidunderligt var fornyet efter at Perserne havde brændt alt heroppe, det grønnedes og bar Frugt paany. — Og nu var altsaa den vældige nye Athene af Bronce stillet op; med Hjælm, Skjold og Landse stod hun rolig ophøjet midt paa Borgfladen, beskuende og vogtende sin Stad.

— Folk steg op og ned.

Opgangen var dengang endnu ikke lige paa Akropolis' Vestfront; man kom op ved Sydvesthjørnet ad en bugtet, ikke meget bred Vejskraaning.

Saasnart Palaifron og hans Gæsteven befandt sig under Skyggen af denne ærværdige og højberømte Borg, saa undergik deres Stemning og Tale umærkeligt en Ændring; Palaifron vilde ikke have været Athener, om ikke patriotisk Stolthed havde fyldt ham; og de vilde ikke begge have været Hellenere, om ikke Ærefrygt havde sænket sig over deres Sjæle og afløst deres tidligere Stem-

ning; samme Følelse prægede sig ogsaa i alle de andre besøgendes Ansigter og Holdning.

Atheneren talte med en vis dæmpet Stolthed til sin Gæst om den nye attiske Kunstretning, som saa glimrende var indledet ved Feidias' Ungdomsarbejder: den forgyldte Athene-Kolos i Plataiai og den store Gruppe af Bronce i Delfoi der forestillede de attiske Stammeheroer, men alt det var for intet at regne imod den vældige Bronce-Athene, som de om et Øjeblik vilde staa overfor.

»Man siger,« vedblev han, »at man allerede paa Havet ud for Sunion faar Øje paa hendes forgyldte Hjælmbusk, og at Landsespidsen dér ses at funkle i Solen? Saa at ogsaa du har nydt dette Syn paa din Rejse til Athen?«

»Det var Nat den Gang,« sagde Ioneren forsigtigt.

— De befandt sig nu under det Klippefremspring, hvor senere Niketemplet blev anlagt. »Er det sandt,« sagde Alethippos og standsede, »er det sandt, at paa denne Klippe sad engang eders gamle Konge Aigevs og skuede ud over Havet efter Sønnen Thesevs, og det var herfra at den gamle i sin Sorg styrtede sig ned og knustes? Var det her?«

Atheneren kastede et Blik op paa Klippen. »I Ionere lader til at være godt bevandrede i Athenernes gamle Historie. Intet Under forresten« — tilføjede han, idet han med noget af sit gamle

Lapseri gjorde et flot Sving med Kappefligen — »Intet Under, thi vi var allerede den Gang Hellas' Befriere.«

»Allerede den Gang?« spurgte Ioneren med skjult Spydighed.

»Naturligvis — Thesevs som befriede Verden for de isthmiske Røvere, og saa fremdeles. Men det er gamle Sager — forøvrigt, hvis du kender noget til vor store Skuespildigters Stykker, saa vil du se, at vi Athenere overalt har været Hellas' Velgørere.«

»Jeg har hørt Dramaer af Aiskhylos oplæse, og beundrer ham.«

»Aa, Aiskhylos, den gamle Tempel-Basun. Nej jeg mener Sofokles — naturligvis.«

»Sofokles? Ja det er jo Perikles' Ven. Jeg har nok hørt, at Aiskhylos maatte drage bort til Sikelien. Dog, Ven Athener, jeg har hørt berette en Ytring af Aiskhylos, dengang I paa eders Dionysostheater kasserede et Drama af ham, saa udraabte han: »Maa ikke Dionysos eje mit Drama, saa vier jeg det til Khronos, til Tiden!« Hvad mener du om denne Ytring?«

»Aa, »Tiden«, »Tiden«. Den har allerede dømt, den holder med Dionysos og Sofokles.«

— De forlod nu Aigevsklippen og steg videre opad.

Ioneren kom til at snuble paa Stenlægningen, der var højst ujævn. Idet han rejste sig, sagde

han smilende: »Det forekommer mig, at eders Borg-Opgang ikke er eder fuldt værdig.«

»Du har Ret,« svarede Palaifron. »Denne Opgang er en Skændsel for vor By. Men bi, det skal blive anderledes, om jeg da kender vor Perikles ret, og den unge Bygmester Mnesikles!«

Han standsede og saa' sig om:

»Alt dette her skal raseres, mægtige Propylaier skal opføres af Marmor, af vort eget penteliske, og . . . . . aa I skal se, I fremmede . . . . .«

»Jeg undrer mig stundom,« afbrød Alethippos, og hans bløde syngende Øbo-Dialekt fremtraadte her stærkt — »jeg undrer mig over, at I Athenere i den senere Tid bestandig foretrækker denne Perikles for eders store Kimon, en Mand med et i Sandhed fælles-hellenisk Hjærte — men ham har I ogsaa jaget i Landflygtighed.«

»Aa, Kimon,« sagde Atheneren. Vi nægter ham ikke visse Fortjenester af vor By. Men han tilhører den gamle Tid. — Forresten har vi jo kaldet Kimon tilbage fra Landflygtigheden igen.«

»Ja for strax at sende ham til Ægypten, hører jeg. »Det forekommer mig« — vedblev Ioneren, idet Ordene stadig formildedes af hans Tone — »det forekommer mig, at I Athenere stundom er en Smule utaknemlige mod eders store Mænd — Miltiades — Themistokles — Aristides —«

»Hvorfor tale mere om disse Fortidens Mennesker. — Nej se her, heroppe tilhøjre, paa

Klippens Højde, her har vi tænkt at anlægge et Tempel af Marmor, et Parthenon, et Hus for vor jomfruelige Gudinde, saa straalende, saa mageløst, saa enestaaende i hele Verden, at Menneskene skal tale derom til evige Tider. Og indeni Templet . . . . .«

»Det vil koste mange Penge,« indskød Ioneren tørt. »Hvorfra vil I tage de Penge?«

Atheneren følte Brodden. Thi i disse sidste Aar havde Øerne og alle de med Athen forbundne Stæder maattet finde sig i, at deres fælles Forbundsskat flyttedes fra Delos til Athen, og ligesaa at de forbundnes Aarskontingenter, ovenikøbet i ublu voxende Maal, afleveredes i Athen. Denne Masse Penge bestyredes nu af Athenere og brugtes mere og mere til atheniske Formaal. Perikles og hans Venner lagde ikke Skjul paa, at de blandt andet passende kunde bruges til Akropolis' Befæstning og kunstneriske Udsmykning. Man dækkede denne Handlemaade med at det skete altsammen til Forbundets Værn og Ære, og den store Skat deponerede man ganske rigtigt i Forbundsgudinden Athenes Hus paa Akropolis. — Men i denne Tid lagdes ogsaa Grunden til det udbredte og voxende Had mod Athen omkring i Hellas; og naar Athenerne forlangte »de befriede«s Taknemlighed formedelst Salamis, Plataiai og Mykale, saa kunde de fleste daarligt forstaa en »Befrielse«, der betød en Udplyndring langt

grundigere end den, de persiske Skattekrævere fordum havde anvendt. Og Hadet betingede den kommende Ødelæggelseskrig og Athens Nederlag mod Spartanerne, et Nederlag som hin stolte Broncegudinde ikke formaaede at afværge.

»Hvorfra vil I dog tage alle de Penge?« spurgte Alethippos igen med sit uforandret elskværdige Tonefald. Atheneren kastede Kappens Folder plastisk om sine Skuldre, og tav.

XVIII.
VED RETFÆRDIGHEDENS ALTER.

De befandt sig nu ved et gammelt Alter af Poros-Sten, der sagdes en Gang at have været viet til Dike, Retfærdigheden; nu var det forladt og laa hen uden Offer og Blomster. Fra dette Alter gjorde Vejen en brat Drejning opad til højre, men lige ud var der en Grube eller Hule i Klippen, hvor en smuldrende Trappe førte brat og dybt ned i Mørket til Gange og ældgamle Grottehelligdomme, som paa den Tid næppe mere var i Brug: Pansgrotten, Apollogrotten, Aglavros' Hule.

Oppe fra Akropolis-Højden kom en Gruppe Mænd ned, mest yngre, men i Midten gik en midaldrende Mand, til hvem de andre lyttede og saa' hen, en Mand med et højst karakteristisk Hoved, ligesom kantet eller knudet, fortil skaldet,

smaa muntert-stikkende Øjne, meget stor Næse, fremstaaende Kindben, kort Fuldskæg. Han talte hele Tiden, ivrigt, gestikulerende, i Affekt — ingen skulde tænke, at denne Mand var Skaberen af Oldtidens mest plastisk-rolige og majestætiske Billedværker — —

»Feidias!« hviskede Palaifron til Ioneren. »Feidias«, hviskedes der ogsaa omkring dem, og Folk standsede for at se paa ham. Ogsaa andre Navne hørtes, thi mellem Feidias' unge Ledsagere befandt sig begyndende Kunstner-Berømtheder.

Saasnart Feidias fik Øje paa Palaifron, gik han lige løs paa ham:

»Som jeg siger, min unge Plageaand: Umuligt! Ogsaa Perikles deroppe har haft fat i mig igen: Umuligt! Min Sjæl er træt af at føde. En ny Athene nu lige efter den Malmkolos! Er jeg maaske Moder Gaia? I forlanger for meget. — Gaa til min unge Ven Agorakritos her — skønt saa bliver hun formodentlig stiv og kedelig. Eller maaske Alkamenes her kan hitte paa noget nyt — skønt det bliver vist noget affekteret noget — — Men hvorfor har du den Arm i Bind? det klæder ikke. Saaret? hvad? Igen et Elskovseventyr? hvad? Naa ikke, men hvem er saa den anden unge Nar derhenne, ham du talte med, hvor blødagtig flov er dog denne ioniske Dragt — men Ionerne har aldrig været Mænd . . . . .«

Palaifron forestillede sin Gæsteven Alethippos,

der strax forsikrede, at han var rejst fra Samos til Athen, alene for at beundre den store Malm-Athene.

»Kan I Ionere da aldrig smigre uden tillige at lyve?« sagde Feidias barsk. »En Samier rejser ikke til Athen uden for at gøre Forretninger.«

Alethippos vendte sig med Smil til sin Gæsteven: »En Kunstner maa være stor som Feidias, for at man skal finde endog hans Uartigheder elskværdige,« — hvortil Feidias lo tørt.

»Forresten,« vedblev han, »er det latterligt at Hellenerne absolut vil beundre min sidste Athene, Kolossen deroppe. I Virkeligheden er hun dum og klodset og fedkindet og uinteressant. Jeg skulde gøre noget bedre, hvis Athenerne ikke havde svækket min Aand ved at smigre mig og gøre Festligheder for mig. Hun deroppe er bare omfangsrig. Men, naturligvis, naar Kvinderne blot er omfangsrige og sværlemmede, saa forlanger de helleniske Mænd ikke mere.« Han lo igen. — Saa pludselig vendte han sig til Alethippos:

»I Ionere med jeres sødladne Kunst. Hvornaar bliver I dog trætte af al denne Zirlighed og jeres Gudehoveders evindelige vamle Smil?«

»Vore Billedhuggere,« svarede Alethippos, »har maaske ment, at naar Guderne se venligt ned til os, saa forskønnes vort Liv og forøges vort Haab. — Men maaske vil du yde os Ionere større Anerkendelse i andre Grene af Kunsten.

Bygmesteren Hippodamos fra Miletos for Exempel . . . . .«

»Ja han er dygtig,« indrømmede Feidias med et Nik. »Og Byggefaget er respektabel Kunst.«

»Ogsaa af vore Malere plejer en hel Række at nævnes med Ros . . . . .«

»Aa — Malere!« vrissede Feidias. »Fladkunst.«

»Da har vi dog i alt Fald Polygnotos; jeg har lige set hans »Troja« i »Den brogede Hal« paa Torvet — hvor jeg ogsaa havde Lejlighed til at beundre din Broder Panainos,« tilføjede han vindende, men fik liden Glæde deraf, thi Feidias rynkede Panden:

»Min Broder Panainos er igrunden en Klodrian, det har jeg sagt ham mange Gange, men Polygnotos og Mikon, de er unægtelig Kunstnere — i deres Fag naturligvis. — Du er vel ogsaa Maler?« kom det pludseligt. »Fra hvilken By, sagde du?«

»Fra Samos. Men ikke Maler.«

»Samos, Samos. Det er dér, de sidder og maler Striber paa Lerkrukker og kalder det »Kunst« — — Men hvad er det for en Alarm? Og hvem er den ukunstneriske Djævel, som styrter herop?«

»Ved den samiske Here!« udraabte Ioneren. »Sivmaatte-Giganten — og denne Gang alene!«

Kedalion saa' skrækkelig ud. Han stønnede efter Løbet, Ansigtet var fuldt af blodige Skrammer,

ligesaa de vældige Arme og den nøgne mørke Krop, Sivdragten var næsten flænget af ham. Sine Vaaben havde han mistet: Øxen, Buen og Kniven, men han rystede de knyttede Næver i Luften og brølede: »Hvor? Hvor?« og søgte med vilde Øjne.

Ioneren sagde — med en meget tydelig og høj Stemme: »Vogt dig nu, Palaifron.« Og strax kom det med Hyl fra Kedalion: »Hvor? Hvor? Palaifron Menons Søn maa dø!«

Og i det samme faldt hans vilde Blik paa ham — —

Men Palaifron, som stod just paa det Sted, hvor Gruben aabnede sig, og den smuldrende Trappe førte ned i Mørket, havde sine Øjne mindre rettet paa Kedalion end paa en anden, som netop nu skimtedes bag Kedalion, en høj skøn Kvinde, der ilsomt kom frem ad Borg-Opgangen — —

Og Palaifron modtog et Stød, der drejede ham om og kastede ham sidelængs op mod Muren og tog Fodfæstet fra ham, saa han gled tomt ned og stødte mod det andet Trin, og han hørte over sig en Kvindes Stemme som befalede: »Kedalion, afsindige, rør dig ikke!« — — han saa' ned i Afgrunden og mærkede det andet Trins Stene løsne sig, og han arbejdede smertefuldt med den saarede Arm, og det sortnede dybt for hans Øjne — —

Da blev han greben ved Haanden af Kvindens

Haand, og han aabnede sine Øjne og saa' hende staa rank og let og stærk, med venstre udstrakte Arms Haand gribende om Murens Rand, men fastholdende ham med sin frelsende Højre; Hovedet svagt bøjet ned imod ham; Blikket, dybt og rent og trygt, sænket i hans.

»Tak — Evnea« fik han udtalt; men der gik i dette Øjeblik gennem hans Sjæl en Følelse af Dybde og Hellighed, som skyede Ord. Hendes Blik forekom ham at meddele hans Væsen en Renselse, men ogsaa at gennemtrænge det med Prøvelse og Dom og derfor med en Smerte, som han ikke kunde bære. Og han unddrog sig hendes Blik.

Og som fra et fjernt Sted hører han en Stemme, den er ru og barbarisk:

»Basilinna siger Palaifron maa dø; denne Mand er Palaifron, Palaifron Menons Søn; hvorfor ikke dø?«

»Nej« siger Evnea. »Denne Mand hedder Neofron.« Og, som En der spørger, og dog véd det hun spørger om, tilføjer hun: »Er du ikke Neofron?«

Han bøjer Hovedet: »Tilgiv. Tilgiv. Jeg er Palaifron Menons Søn.«

»Jeg tror dig ikke« siger Evnea og bliver ligbleg. Hun drager hurtigt sin Haand til sig.

»Jeg er Palaifron. Men ikke din Fjende — aldrig din Fjende, Evnea — tro mig.«

»Jeg tror dig ikke, hvem du saa er. Da

Neofron viste sig som Løgner, tror jeg ingen Mennesker mere i denne Stad.«

Ioneren Alethippos siger: »Unægteligt er denne Mand Palaifron og ikke Neofron.« Og fra Kedalion lyder Brølet: »Basilinna? Palaifron her dø?«

Det blusser op i hendes Øjne med lemnisk og farlig Ild, allerede løfter hun sin Arm til Tegnet for Kedalion — men kun et Øjeblik: hendes Blik har strejfet den hun troede var Neofron, Øjets Ild dæmper sig fra Vildskab til Smerte, Armbevægelsen bliver fra truende til afværgende og beskyttende, og i Stemmen er der uendelig Vemod, da hun siger:

»Nej Kedalion — lad os gaa bort fra Athen, du og jeg.«

Og hun gaar; det skønne Hoved er sænket. Sintieren bagefter hende, han skærer Tænder ad Palaifron og alle de tilstedeværende.

Ingen hindrede deres Gang. Og mens alle tav — Forundring havde grebet dem under hele denne Scene —, lød pludselig Kunstneren Feidias' Røst:

»Endelig! *Heureka!* Herligt! Ideen er fundet, Palaifron! Se, jeg ridsede hendes Linier op mens hun stod der og holdt dig. — Min lemniske Athene, se her, se! — — Men hvad er nu det? Hører ikke? besvimet? Blodtabet hvad? — Aa disse unge Svæklinge . . . .«

Man lagde Palaifron ned paa det gamle Dike-Alter, indtil han var kommet lidt til Kræfter.

XIX.

PAA ÆGÆERHAVET.

Men ud paa Aftenen lyder der Aareslag i Falerons stille Havn, en lemnisk Halvdæksbaad lægger ud.

I den saroniske Bugt gaar der smaa krappe Bølger, Sejlet hejses, Evnea sidder ved Roret; ved hendes Fødder ligger den sintiske Mand og sover.

Og Maanen hæver sig; i blegt Lys ligger Aiginas Skrænter og Methanas fjernere Klippekastel, et flimrende Sølvbælte lægger sig over Havet, Himlens tusinde Smaalys tændes, her er ensomt, stort og stille. Timerne glide. Vandet bruser mod Forstavnen med samme ensformige Lyd. Timerne glide, Vindpust fra det bredere Hav mærkes: da strammer Evnea Skødet og drejer paa Roret, stærkere lyder Bølgesuset forude, stærkere hugger Baaden i Vandet, Sølvbæltet over Havet brydes i Stykker. Mangehaande urolige Lyde høres rundt om i Ensomheden, ligesom Skrig fra Luften og Sukke over Havet og Klynken nede fra det sorte Dyb. Evnea strammer Skødet: det glæder hende at høre disse Lyde, og hun higer frem gennem det susende Vand. Hun ser mod Stjernerne, og Stjernerne spejle sig i Øjne der er vilde og tunge af Længsel efter at komme bort og frem . . . .

Baaden krydser mod Vinden op omkring

Sunion, den trodser sig frem mod Bølger og Skumsprøjt, Evnea knuger Haanden om Roret, hun higer og stirrer fremad, længes efter Kamp og Hævn over Uretten og Forsvar for sine kære derhjemme, Thoas og lille Broder Iason, og Maanen ser paa hendes hvide stirrende Ansigt.

Mellem Andros og Forbjerget Geraistos møder hele Ægæerhavets Vælde, Vinden hyler vildt og Baaden stejler mod Vandmasserne; Evnea knuger Roret haardere, og hendes Blik er fuldt af Trods og Mandskraft, hun længes efter lemniske Gerninger og spotter sig selv, fordi hun ikke dræbte den uretfærdige Mand dengang hun kunde .... den uretfærdige Mand .... og der kommer Suk fra hendes Bryst og sagte Ord fra hendes Læber, men hun spotter sig selv for Suk og Ord og ler vildt mod Skumfraaden forude ....

Kedalion rejser sig fra sin Søvn, ler og ryster sig og ser mod Vejret og siger »Hu«; saa fatter han Ror og Skøde, og Evnea lægger sig til Hvile henne i Forstavnen.

Timerne glide. Maanen blegner, Stjernerne slukkes, Dagen hvidner mod Øst.

Stormen har lagt sig; hen over Ægæerhavet danse smaa lette Bølger i Morgenbrisen. Den sintiske Mand har fastgjort Skødet og taget Aarerne; Timerne glide.

Luft og Hav bliver rødmende Lys, Dagens Konge stiger vældig op over Vandene og skuer

over sin Verden. — Den sintiske Mand gaar hen i Forstavnen. »Basilinna sover,« hvisker han og lægger et Stykke Tøj over hende. Han ser paa hendes Ansigt og hvisker: »Basilinna drømmer, Basilinna er glad,« og hans eget Ansigt antager et lykkeligt Udtryk. Han bøjer sig og lytter: »Basilinna siger Ord i Drømmene,« og lidt efter: »Hun siger Ord jeg ikke véd, »Neofron« siger hun, og er glad.«

Saa sætter han sig glad til Aarerne igen.

— Og Dagens Timer glide, en ny Nat kommer, og derpaa en ny Dag. Vinden slaar om, det blæser nu fra Nord, der maa krydses, der maa ros, en Dag og en Nat, og atter en Dag og en Nat. De kommer til Skyros, dér bor en gammel Gæsteven af Thoas, de gaar i Land og nyder Vederkvægelse og Hvile en hel Dag og en hel Nat. Da vil Evnea af Sted, men Gæstevennen siger: »Jeg ser at Notos vil afløse Boreas i at blæse, bliv her saalænge.« Og Evnea bliver endnu et Døgn, og da det begynder at blæse fra Sønden, saa gaar Evnea ned til Baaden. Men den gamle Gæsteven tager hende ved Haanden og siger: »Min Datter, hvorfor vil du dog fare, jeg ser at Zefyros vil til at blæse, og dette er en endnu bedre Vind herfra til Lemnos.« Men Evnea siger: »Lad mig fare.« Men den gamle tager hende igen ved Haanden og siger: »Nej bliv dog hellere bestandigt hos mig, og jeg vil være dig i Faders Sted, og alt mit skal være

dit.« Evnea siger: »Hvorfor skulde jeg blive hos dig og tage Del i hvad dit er, naar gamle Kong Thoas lever og min Broder Iason, og vi selv har Bo og Borg og Gods paa Lemnos? Men lad mig fare og værge vor Ejendom, thi Fjenderne kommer over os.«

Da vendte den gamle Gæsteven sig om og græd. »Hvorfor græder du?« spørger Evnea. »Ak min Datter. Vid da, at for ti Dage siden kom et lemnisk Skib hid fra Myrina, og Folkene berettede overensstemmende, at gamle Kong Thoas og alle hans Mænd er ihjelslagne og eders Borg plyndret og besat af de atheniske Klerukher . . .« Han saa sig ængsteligt om, thi ogsaa Skyros var fuld af atheniske Klerukher.

Da udstødte Evnea et højt Skrig. Og der kom Mænd og Kvinder frem fra Husene i Staden Skyros, og de standsede og saa' paa Evnea. Men hun spurgte: »Hvor er da min Broder Iason?« Og den gamle Gæsteven rystede paa Hovedet og mente, at Drengen Iason sandsynligvis var solgt som Træl, men ingen vidste hvorhen.

Da skreg Evnea paa ny, og de skyriske Mænd og Kvinder stode tavse i Kreds og saa' alvorlige paa hende. Men hun fattede sig for anden Gang og bad Gæstevennen, om han maaske vilde medgive hende nogle Mænd i Baaden, og Vaaben og Kost til Mandskabet? Men den gamle rystede paa Hovedet.

Da sagde Evnea ikke mere, men gik lige ned til Baaden med Kedalion. Sejlet blev hejst, og for god Søndenvind naaede de Myrina paa Lemnos, og det var Nat da de kom, og Evnea vækkede en af Byens Kvinder og var hos hende den Nat; men Kedalion sov i Baaden.

XX.
LEMNISKE GERNINGER.

Strax den næste Morgen tidlig var det, at den atheniske Befalingsmand i Myrinas Fæstning lod vække og sammenkalde alle de Klerukher der laa i Fæstningen; og da de var samlede, holdt han Tale til dem og bad dem vogte sig for Lemnierne i Staden og navnlig for Kvinderne, thi der var visselig noget i Gære: hele Natten igennem havde Vagtposten fra Udkigstaarnet set Kvinder liste sig fra Hus til Hus, og Kvinder havde staaet sammen i Grupper paa Torvet, og der var blevet ofret til Myrinas gyldne Ko.

Saaledes talede Befalingsmanden, men Klerukherne vrededes, fordi han havde vækket dem saa tidligt af deres gode Søvn, og da Dagen gik uden at der skete nogetsomhelst, da begyndte de at spotte Befalingsmanden og den Vagtpost der havde set Syner, og om Aftenen holdt de Gilde, efter Sædvane, sammen med de lemniske

Kvinder, som de havde hos sig paa Fæstningen som deres Friller. Men da Mændene havde drukket og var gaaet til Sengs, se, da listede de lemniske Kvinder sig fra dem, hver og en, og de fandt Vej ud af Fæstningen og samledes med deres Søstre paa Myrinas Torv.

— Befalingsmanden stod den Nat selv paa Udkigstaarnet sammen med Vagtposten, og han kunde se helt hen paa Torvet, og han saa' Kvindernes smaa Dolke blinke i Maaneskinnet. Og han turde ikke vække Klerukherne, for at de ikke skulde vredes paa ham, men han bad Vagtposten blot gaa ned og se, om Kastelsporten var vel aflukket. Men da Vagtposten var kommet tilbage til Udkigstaarnet, da var der ikke en eneste Kvinde at se paa Torvet. Og Befalingsmanden og Vagtposten saa' paa hinanden, og de blev enige om intet at fortælle til Klerukherne, for ikke atter at blive til Spot som Mænd der havde set Syner.

— I denne Nat gik alt hvad der i Myrina var af unge stærke Kvinder — minyiske og pelasgiske — i én Flok op i Landet til Kong Thoas' Borg, og der er ikke mere end en lille Mil fra Myrina til Borgen. Mændene havde undslaaet sig fra at være med, thi de sagde, at det var et uforstandigt Foretagende, som vilde falde tilbage paa Byen selv, og at man ikke burde ophidse Athenerne. Da brød Kvinderne sig ikke mere om Mændene, men samledes om Evnea,

og de toge Mændenes Sværd og Spyd, og mange bare ogsaa Fakler. De droge tavse afsted, og da Natten var mørkest, kom de til Borgskraaningen og Stenmuren og gik gennem den første Port og dræbte den Athener som sad dér og sov — han sank uden en Lyd —, og de kom over Borgpladsen og fordelte sig tavse om Hovedbygningen og Sidebygningerne og begyndte at stikke Ild paa Træsøjlerne og Træværket overalt. Men Evnea traadte op ad Stentrappen til Storsalen, og hun løftede paa det tunge Tæppe og saa' ind i sine Fædres Hal.

Det var, som hun formodede, og som Spejdere igaar havde forebragt hende om de nye Herrers Færd: den store luftige Hal var blevet fælles Soverum for de fleste af Klerukherne, ja de mest skamløse havde endog deres Kvinder hos sig; ogsaa var der holdt stort Drikkelag om Aftenen, hvad man kunde se af de gamle minyiske Kar og Bægre af ædelt Metal, Husets Klenodier — og af Vinen som flød over Gulv og Borde.

Evnea stod et Øjeblik og saa', derpaa greb hun en Fakkel og antændte det tunge Tæppes Hjørner, saa lod hun det falde bag sig og gik i Mørket midt igennem de snorkende Mænds Rækker, hun holdt et blottet Sværd i Haanden; Kedalion gik tæt efter hende med en jærnbeslaaet Kølle. En af de liggende Mænd løftede Hovedet og saa' forstyrret efter dem med op-

spilede Øjne, men mælede ikke et Ord; Ildskæret henne fra Indgangen gav glimtvis Lys.

Evnea gik hen til Højsædet under den Søjle hvor hendes Oldefader plejede at sidde; hun kendte det store gyldne Drikkekar, som den gamle havde brugt ved de allerhøjtideligste Lejligheder; hun ærede dette Klenodie som helligt og hæderværdigt; nu laa det paa Gulvet . . . .

Og ved Foden af den Søjle, hvortil gamle Kong Thoas havde plejet at læne sit ærværdige Hoved, dér laa nu en drukken sovende Mand og en Kvinde, og deres Stilling var ublu . . . .

Evnea traadte med sin Fod paa Mandens Bryst, og hun stødte sit Sværd dybt igennem ham, og hun raabte højt, saa det skingrede i Hallen:

»Vaagn op, I atheniske Klerukher! Jeg er Husets Basilinna, Evnea, Minyeren Thoas' Ætling; vaagn op mine Gæster, jeg beværter eder alle i denne Nat med Døden!«

Dette raabte hun, og Dødens Rallen lød under hendes Fod, og Kvindeskrig, og Mænds Brøl rundt om; og der var andre Mænd som raabte at Salen var fuld af Røg, og der var Ildskær udefra, og Luer der slikkede ind, og et Bulder af en Jærnkølle der knuste Kød og Knogler . . . .

»Jeg er Evnea, I Røvere og Klerukher; jeg er kommet for at dø i min Hal, men eder alle har jeg kaaret til at være mit Følge med ned til Hades!«

Midt igennem Mændenes Brøl og Bulderet hørtes en Drengestemme, et højt Skrig af Glæde; og en lille Knøs, mager og pjaltet, kom løbende frem til Evnea — et itubrudt Reb var snøret fast om hans Haandled:

»Søster! det er mig! det er Iasonlille! de har gjort mig til Træl og bundet og sultet og slaaet mig! slaaet mig, mig, Iason!«

De styrtede sig over hende og Drengen, men den sintiske Mand svang sin Kølle mod deres Hoveder; andre løb mod Udgangen, igennem Luerne, men Kvinderne fra Myrina modtog dem udenfor med Dolke og Sværd.

Der lød et Brag henne fra Indgangen; bag det brændende Tæppe styrtede en af Forhallens bærende Træsøjler ned, omgivet af Ild; det lange brede Tag fulgte efter; det faldt knusende ned over Mænd og Kvinder; en svidende Røg bredte sig over hele Salen, Luer slikkede langs Loftets Bjælker, Mænd segnede kvalte om.

»Basilinna,« hviskede Kedalion, »jeg bære dig ud, hvorfor dø med disse?«

»Jeg vil blive og dø,« svarede Evnea, »men frels Drengen her.«

»Sintisk Mand aldrig skilles fra sin Basilinna.«

»Kedalion, du har ikke før været mig ulydig. Frels Drengen her.«

Han saa' paa hende med blodskudte Øjne, saa løftede han Drengen Iason op med sin venstre Arm og bar ham ud gennem Ilden, idet

han med højre Arm huggede om sig med Jærnkøllen. Athenerne vilde bane sig Vej i hans Spor, men de lemniske Kvinders Kæde lukkede sig efter ham og drev de udtrængende tilbage.

Da begyndte selve Stor-Hallens mægtige Trætag at styrte ned, disse gamle Kæmpebjælker, den ene efter den anden, og Luerne slog op mod alle Vægge, og Stenmurene sortnede ude og inde. — Og da Natten var forbi, fandtes der intet levende længer i Thoas' gamle Hal.

Og som det gik med det store Mandshus, saaledes gik det ogsaa med alle de mindre Bygninger. Overalt spærrede Kvinderne alle Udgange, overalt brændte alt levende inde.

Saaledes øvedes den lemniske Gerning, den var fuldendt paa én Nat, Solen lyste over den rygende Borg.

— Og Kvinderne hvilede sig ved Brønden i Borggaarden, og i det hvide skønne Dagskær saa' de paa hinanden og undrede sig, thi det var som om den ene ikke kendte den anden; og Dagen blev hvidere og skønnere, og Kvinderne begyndte at skjule Ansigterne i Hænderne. Og nogle græd sagte.

Men nede i Myrina, denne selvsamme Morgen, blev der af Fæstningens Befalingsmand,

som slet ikke havde sovet om Natten, udsendt en stærk Afdeling bevæbnede Klerukher, og de tog Myrinas ældste Borger og førte ham for Befalingsmanden og pinte ham med stærke Pinsler til at bekende, hvad hans Bys Kvinder vel havde haft for om Natten, og hvorfor de ikke var vendt hjem endnu. Men den gamle sagde, at det var en natlig Fest der fejredes af Kvinder til Ære for en lemnisk Gudinde ved et Tempel oppe i Landet. Og da de havde pint ham længe, og han blev ved at sige det samme, saa sendte de ham hjem, hvor den gamle Mand kort efter udaandede som Følge af Pinslerne.

Derpaa tog man nogle andre af Byens Borgere og pinte dem til at bekende, og En sagde ét, en anden et andet, men ingen Sandheden. Man tog ogsaa nogle af de gamle Kvinder og pinte dem, og de sagde intet; og tilsidst forgreb man sig ogsaa paa Børnene. Da omsider talte de gamle Sandheden, at Kvinderne var draget med Basilinna op til Thoas' Borg.

Og Befalingsmanden væbnede Fæstningens Garnison, og han drog ud med den halve Styrke op ad Thoas' Borg til, og man traf de myriniske Kvinder samlede ved Brønden i Borggaarden, og man dræbte eller fangede de fleste af dem, og nogle blev voldtagne paa selve Stedet, men enkelte af Kvinderne lykkedes det at undkomme til Klippedalene i Øens Indre.

Og da Befalingsmanden saa', at Borgen var

ganske ubeboelig, saa rykkede han med sin Styrke tilbage til Myrina. Og han samlede hele Fæstningens Garnison og holdt en Tale til dem om hvad man nu burde gøre ved Staden Myrina til Hævn for de indebrændte Kammerater. Om denne Sag holdt man saa Afstemning under megen Tumult og Modsigelse, og foreløbig sendte man Bud til Hefaistias Kastel efter flere væbnede Klerukher. Og da disse var kommet den anden Dag derefter, holdt man paa ny Afstemning og tog Beslutning om Myrinas Skæbne.

XXI.

PALAIFRON DRAGER TIL LEMNOS.

Det er en Uges Tid efter de sidst fortalte Begivenheder. Statsskibet »Aithra« pløjer atter Ægæerhavets Bølger, atter er det fattige atheniske Borgere, som Perikles' landsfaderlige Omsorg vil gøre til velhavende Klerukher; denne Gang gælder Toget et Sted paa Thrakiens Kyst, hvor der er gode Jorder at dyrke, og ildesindede indfødte at jage væk.

Hør! Fædrelandssange lyder fra Dækket, Paianen fra Marathon, og nu en ny herlig Khorsang af Sofokles til Athens Pris — og naar Sangen standser, lyder Aare-Taktgiverens Brøl nede fra Rummene, og den trilrende Fløjte, og Stønnen fra Trællene, som slider med de 170 Aarer . . .

Det er Meningen at anløbe Lemnos. Thi man har Palaifron Perikles' Ven ombord, Palaifron, som nu efter at være helbredet fra sit Saar omsider har besluttet sig til at følge Perikles' og alle Vennernes Raad og tage sin Klerukhí i Besiddelse.

»Tage sin Klerukhí i Besiddelse« — saadan hedder det overfor Omverdenen. Men i sit Sind har han kun én Tanke: at gense Evnea. Hvad der videre skal ske, ligger i Taage. Man har ladet ham forstaa — den ioniske Ven har hvisket ham det i Øret — at en attisk Klerukh, især en som er Ven af Perikles, kan gøre med sine undergivne i det nye Land hvad han vil; han har vendt sig med Forbitrelse fra Ioneren. Men Perikles, der overvejer lokale Magtforhold og Omstændigheder, har raadet ham til efter alle Kunstens Regler at bejle til den ansete gamle Thoas' Frænke; det er ganske vist en Naadeshandling at gøre det, mener Perikles, men dog politisk klogt, tilføjer han; Palaifron derimod, som ved Tanken paa Evnea altid glemmer sit attiske Hovmod, finder at Naadeshandlingen vil være paa hendes Side, og han fortvivler ved Tanken om et Afslag. Og en Stemme i ham, som forhen aldrig talte men som ligner Evneas, hvisker uafladeligt om en Retfærdighed, som overhovedet ikke kan bestaa med at besidde hvad man har med Urette, selv om man er Athener; og Stemmens Hvisken bliver

mere indtrængende: den forlanger at vide, hvad han overhovedet har at gøre med denne Klerukhí paa Lemnos«? Hvorfor han overhovedet er ombord her paa dette Klerukhskib? Om en Mand er retfærdig, naar han kun gør halv Retfærdighed? Om det er en Mands Retfærdighed at komme til fremmed Ejendom som dens Herre, og saa derefter, med denne Baggrund, som bedende Bejler? Om han overhovedet har nogetsomhelst andet at gøre end dette ene: Give tilbage, og det strax, og det uden Bagtanker og Betingelser og navnlig uden denne mistankevækkende Bejlen?

Og den hviskende Retfærdighedsstemme i hans Indre, den synes i den sidste Tid at hæve sig og aldrig at ville tie, og skønt den ligner Evneas Stemme, saa bliver den ham dog til Pine: den bliver en Anklagers Røst, og Anklagen rettes ikke blot mod ham selv alene, men — hvad der volder ham en ny og ukendt Pine — mod hele hans Fædreby og Land og Folk, mod Athen, det herlige, skønne, besungne Athen . . . .

Der kommer en Mand hen til ham hvor han staar i Forstavnen, en Smaakaarsmand, Klerukh af den almindelige Type. Manden betænker sig lidt, inden han tiltaler Palaifron (som er Perikles' Ven), men derefter lægger han des større Kammeratskab i Tonefaldet: »Palaifron,« siger han, »jeg hører at det er Lemnos, det dér forude?« — og atter: »Palaifron, du maa da være

kisteglad, du har faaet en ti Gange saa stor Klerukhí, siger de, som nogen af os andre; saadan er det at være Perikles' Ven, hi.«

Palaifron vender sig brat mod Manden, og, som en pludselig Udladning af længe indespærrede Ord, støder han frem: »Min gode Mand, véd du, at hele dette Klerukh-Væsen er Vold og skammelig Uret?«

»Hvad siger du?« svarer Manden bestyrtet. »At Smaafolk faar det godt, og Athenernes Folkeforsamling gør vel mod os, det kalder du Vold og Uret?«

»Véd du da ikke,« fortsætter Palaifron, givende efter for samme voldsomme Udbrudstrang, skønt Stemmen er behersket og skærende distinkt, »véd du da ikke, at Athenernes Folkeforsamling er svingende fuld af Vold og Uret?«

Manden viger lidt tilbage og ser sig ængsteligt om, for om nogen god Demokrat skulde have hørt en saa gruelig Blasfemi; saa skuler han til Palaifron med et Øjekast, hvori denne tydeligt læser: »Tag dig i Agt min Ven, du hører nok til dem som vi engang kommer til at se for Folkedomstolen anklaget for Spartanervenskab, hvor meget du end bygger paa din Perikles' Beskyttelse.«

Manden fjerner sig, men Palaifron ser ham siden staa og pege paa sig, mens han taler til nogle andre Klerukher.

— Palaifron smiler og føler sig en Smule

lettet ved hvad han har vovet at udtale, men tillige forundret over sig selv. »Hvad er dog dette,« mumler han og gnider sig over Panden, »er jeg da ganske forvandlet? Elsker jeg da ikke længer mit Folk og min By?«

Og i det samme lyder hen over Dækket den begejstrede Fædrelandssang til Athens Pris, og uvilkaarligt stemmer han i med, han er igen fuldt ud Athener. — Men han føler sig med en Dobbeltsjæl og er saare utilfreds med sig selv — — han skuer mod Lemnos og længes — og har dog intet rigtigt at gøre heller dér . . . .

— Man nærmer sig Landet.

»Hvad er det for en Lugt og Røg?« siger En. Det kan da ikke være Vulkanen Mosykhlos? Det lugter ligesom Brand.«

En, der længe har staaet forude og er kendt i disse Farvande, siger: »Det er underligt, jeg ikke kan se Staden Myrina.«

Og en anden, der er særligt langsynet, træder frem og stirrer længe og erklærer omsider: »Staden Myrina er forsvundet, det ryger fra dens Tomter.«

Palaifron gaar i Land, med Tjenerskab og Bagage, i Myrinas Havn; der findes ingen By dér, kun Fæstningen. Dennes Befalingsmand modtager ham (thi han er Perikles' Ven og ingen almindelig Klerukh).

»Hvem har afbrændt og ganske udslettet

denne Stad?« siger Palaifron, og han taler med Strenghed.

Befalingsmanden erklærer med et undskyldende Skuldertræk, at denne By var en oprørsk By, og dens Ødelæggelse en strategisk Nødvendighed.

»Strategisk Nødvendighed?« gentager Palaifron. »Du har en Fæstning, og den er propfuld af væbnede Mænd; denne lillebitte By kan ikke have været dig farlig.«

»Du kender ikke de lemniske Kvinder,« siger Befalingsmanden, men skynder sig at rette: . . . »de lemniske Mænd.«

»Myrina var jo en hellenisk By?«

»Hellenisk — ja, af Minyere og Pelasgere og den Slags . . . .«

»Ingen hellenisk By kan ødelægges af nogen Athener uden i Kraft af en Folkebeslutning i Athen. Men derom mere, naar jeg faar skrevet til Perikles. — Det er endnu ikke Aften; vís mig og mine Vejen op til min Klerukhí — til Thoas' Borg, at jeg kan tale med ham.«

»O Palaifron Menons Søn,« siger Befalingsmanden. »Din Klerukhí ligger rede til dig, vi har holdt Borg og Gods til din Haand; men tale med Thoas kan du ikke. Han er død.«

»Thoas død?«

»Det var en strategisk Nødvendighed . . . .«

»O Athen, o Fædreland! Idel Vold og Uret!«

»Hvorledes mener du? Thoas var en Oprører . . . .«

»Ti Menneske!! Med dig skal jeg siden tale. Vis mig Vejen op til . . . op til . . . hans Frænke, som har Borgen.«

»Hvis du mener Kvinden Evnea — hun hvis Navn næppe bør nævnes uden Forbandelse — hun som med Myrinerinderne her har gjort uhørte Gerninger — o mine arme Athenere — — men hvad gaar der af dig, Palaifron?«

»Intet — vis mig op til Borgen.«

»Det skal da ske, og vær glad ved at Kvinden deroppe er død — tog lykkeligvis sig selv af Dage med de andre — o mine stakkels —«

»Selv af Dage — — selv af Dage — — hvem?«

»Hvem andre end Evnea — hun hvis Navn« . . .

Palaifron gjorde her saa voldsom en Bevægelse, at Befalingsmanden sprang tilbage og saa' sig om efter Vagten —

»Du behøver ikke at frygte,« sagde Palaifron med tilkæmpet Fatning, »hvis Evnea selv tog sig af Dage, som du siger. Send en Vejviser med mig.«

»Jah — Ligene er bragt bort — og der er renset efter dem — for saa vidt er alt i Orden deroppe — men bo der kan du ikke endnu, alt er brændt. Du vil gaa alligevel? Godt, det er din Vilje.«

Da Palaifron var gaaet, samlede Befalings-

manden Fæstningens Folk og holdt en Tale om, at den nye Herre paa Thoas' Borg var en vanvittig Mand, som Perikles havde sendt dem paa Halsen, rimeligvis for selv at blive af med ham. Ikke des mindre, saa længe han gjaldt for Perikles' Ven, vilde det være tilraadeligt at stille sig overfor ham med venlig Forsigtighed, og navnlig afholde sig fra Spot og Drilleri . . . . .

XXII.

I DEN SINTISKE LANDSBY.

Den Mening om Palaifrons Sindstilstand, som Myrinas Befalingsmand var kommet til, fik i den følgende Tid en vis Bekræftelse rundt om paa Lemnos.

Da han i de nærmeste Dage havde sat Folk til den allernødvendigste Varetagelse af Ejendommens Drift — Thoas' gamle Tyende og Fæstere var villige nok —, saa begyndte han dernæst et for alle uforklarligt Vandringsliv omkring paa Øen. — Paa disse Strejfture var han altid ene, han tog Natteleje hos fattige Hyrder eller Fiskere, eller ogsaa kunde han sove i det frie, naar det traf sig at Natten overrumplede ham. Atheniske Klerukhfamilier undgik han, men holdt sig til de indfødte, og snart var han kendt over hele Øen; ingen anden Athener vilde have kunnet færdes i Sikkerhed

paa denne Maade. Man undredes højligt over »den fornemme Athener«, »Perikles' Ven«, som lærte lemnisk Dialekt og levede som den ringeste Almuesmand; men man holdt af ham derfor. Kun paa ét Punkt syntes han ikke at møde Aabenhed: naar han — som han i Begyndelsen plejede — spurgte, om der slet ikke af Thoas' Slægt fandtes nogen tilbage, saa kunde han møde mørke Blikke og undvigende Svar.

Engang paa disse Farter kom han om Aftenen til en lille ussel Landsby gemt hen i en af Øens mest afsides Bjergdale. Beboerne var af mørkere Lød end vanligt, havde sort krøllet Haar og talte en Dialekt, han ikke kunde forstaa. Det var til en sintinsk Landsby, han var kommet. Man modtog ham venligt, men lod ham forstaa at Landsbyen var i Sorg, eftersom en af deres egne laa for Døden; de pegede paa en af Hytterne og bad ham gaa ind til den syge, om han maaske som den klogere fremmede kunde hjælpe.

Der fandtes to Personer derinde. Paa et usselt Leje af Siv laa en kæmpestor sintinsk Mand, ilde tilredt paa Hoved og Lemmer af Magerhed og gamle Saar og alskens Lidelse; han mumlede ustandseligt som i Feber og havde de forvildede Øjne ufravendt rettede mod Ansigtet af en smuk Dreng der stod ved Lejet og holdt sin Haand paa den syges Pande.

Palaifrons Indtræden bevirkede ingen Forandring i de To's Holdning, andet end at Drengen

vendte Ansigtet mod den kommende, mønstrede ham med Øjnene og sagde paa et velklingende minyisk-hellenisk Sprog: »Fremmede, kan du hjælpe?« — saa vendte han sig igen til den syge.

Det gav et Sæt i Palaifron, thi dette ædle Drengeansigt, det var Evneas saa ligt, som Broders kan være Søsters!

Palaifron havde Vin i sin Læderflaske, han holdt Flasken for Munden af den liggende Mand, men Drikken flød ned over Mundvigene, mens Øjnene ikke forlod deres Retning. »Basilinna,« mumlede han, og et svagt Skær af Mildhed gik hen over hans Ansigt.

»Dreng, dit Navn?« spurgte Palaifron sagte, hans Stemme skælvede.

»Tys. Jeg er Iason, Evneas Broder.« Men Drengen saa' kun paa den syge og holdt sin Haand paa hans Pande.

Heller ikke Palaifron rørte sig, og der var længe Tavshed.

Omsider sagde Drengen: »Jeg tror han er død.« Han flyttede Haanden ned til den liggendes Hjærte, og lidt efter sagde han igen: »Nu tror jeg han er død.« Han vendte sig til Palaifron: »Fremmede, prøv om han er død.«

Palaifron holdt Haanden længe til hans Hjærte, og Øret til hans Mund: »Ja, han er død.«

Drengen lukkede hans Øjne og sagde: »Lev vel i Hades, Kedalion!«

Og der kom Mænd og Kvinder ind, de lyttede alle til Kedalions Mund og rørte ved hans Hjærte, og Mændene sagde: »Lev vel hos de sintiske Guder, Kedalion!«, og Kvinderne opløftede det sintiske Dødshyl.

Og da de var gaaet, saa' Drengen Iason paa Palaifron og spurgte: »Hvem er du, fremmede?« Og der var store Taarer i Drengens Øjne, men ingen ned over Kinderne. Og han spurgte igen: »Hvem er dog du, fremmede?«

Da tog Palaifron Drengen i sin Favn og sagde: »Jeg er Evneas Ven, din Søsters.«

— Og Palaifron blev i den sintiske Landsby den Nat og den følgende, og de begyndte at grave en Grube under Gulvet i den Hytte hvor Kedalion var død, for at lægge ham derned.

Men der kom en gammel sintisk Mand til Palaifron og talte mange utydelige Ord til ham. Og Drengen Iason stod hos og sagde til Palaifron: »Denne Sintier siger, at hvis Kedalion kunde tale, da vilde han hellere ønske at begraves ved Kong Thoas' Borg, i den Høj ved Siden af Herskergraven, hvor alle Kong Thoas' Tyende plejede at blive indsatte. »Og dette sømmer sig ogsaa,« vedblev Iason. »Men maaske lader det sig ikke gøre, siden Athenerne og den uretfærdige Mand, som hedder Palaifron, har bemægtiget sig Borgen.«

»Jo, det lader sig gøre,« svarede Palaifron, »eftersom Palaifron er død, og ingen bebor Borgen for Øjeblikket.«

»Værre er det,« sagde Iason, »at jeg ikke en Gang véd, hvor min Oldefaders Legeme er at finde, og heller ikke min Søsters,« og han saa' op med vrede Taarer i Øjnene.

»Vi vil lede,« sagde Palaifron.

Saa lagde de Kedalions Lig paa en Vogn, og de spændte den for med to mørke Stude, og Palaifron og Iason sagde Farvel til Sintierne og droge langsomt afsted til Thoas' Borg.

— »Se, alt dette er dit,« sagde Palaifron til Drengen Iason, de stod oppe paa Borgpladsen og saa' ud over Agre og Lunde.

»Det er det,« svarede Iason. »Men Bygningerne er brændte.«

»Vi vil bygge dem op paany.«

»Det vil vi,« svarede Iason. »Men, fremmede, du har endnu ikke sagt mig dit Navn?«

»Jeg er Neofron Neons Søn, din Søsters Ven.«

»Neofron Neons Søn,« gentog Iason, »jeg mindes ikke at have hørt dit Navn. Vil du altid blive hos mig, Neofron Neons Søn?«

»Altid.«

Da kastede Iason sine Arme om hans Hals.

— Men Palaifron sagde til alt Tyendet, at de skulde hædre Iason som deres rette unge

Herre og Basiles, men ham selv som Iasons Formynder under Navnet Neofron. Og alt Tyendet, som for en stor Del havde været Thoas' gamle Folk, gik glade hen og kyssede Iason paa Haanden. Men derpaa tog de alle Neofrons Haand og saa' længe paa ham og undrede sig højligt. Men da de begyndte at spørge, tyssede han paa dem og lo og sagde, at saaledes var Retfærdighed. Og de svarede, at i saa Fald troede de ikke, at han var Athener.

Men blandt Klerukherne paa Øen befæstedes den Mening, som Myrinas Befalingsmand havde udspredt om ham, at han var fra Forstanden. Dog siden han jo var Perikles' Ven, saa var der ikke noget at gøre ved den Sag.

Men samtidigt dannede der sig en anden Mening og en anden Benævnelse om ham, alt efter som Rygtet om hans Gerning mod Iason langsomt bredte sig over alle Øer og Kyster dér nordpaa; et skønt Navn at eje; man kaldte ham: Neofron den Retfærdige.

XXIII.
SLUTNING.

Næsten halvanden Menneskealder er forløbet siden de i denne Historie fortalte Begivenheder. Vi er i Aaret 403, otte Maaneder efter Fredsslutningen mellem Athen og Sparta, efterat den

spartanske Besætning paa Akropolis endelig var draget bort, og efterat ogsaa Borgertvisten i Attika nogenlunde var udjævnet.

En gammel Mand gaar langsomt op ad Akropolistrappen i Athen. Han standser jævnligt og ser sig om, som En der kender og dog ikke kender. Han betragter det lille skønne Niketempel, det var der ikke i hans Ungdom. Nu stiger han op gennem Propylæernes imponerende Søjlebygninger, han standser længe her og nyder Skønheden og Skyggen, i hans Ansigt er der et Træk af Vemod som hos gamle Folk der besøger deres Ungdoms Steder. Her omtrent maa det have været, ja netop her, mumler han og træder hen til Nordmuren, men Nedgangen til Grotterne er muret til.

Han træder ud paa Akropolis' Borgflade og og gensér Statuer og Altre, som han kender fra gamle Dage: Hermes-Propylaios, Kalamis' Afrodite, Bronceløvinden uden Tunge, hint rørende Minde om opofrende kvindelig Troskab. Men snart finder han sig omgiven af Statuer og Altre, som han ikke kender. Dog over dem alle rager Feidias' Athene i Vejret, »den store Kobber-Athenaia«, hende kender han og smiler og nikker i Erindringen.

Og nu strækker sig lige for ham Athenes vældige Tempel, det uforlignelige Parthenon, knejsende mod den mørkblaa Himmel, Verdens Vidunder og den menneskelige Kunsts

Hovedværk. Dette Tempel er nyt for ham; i halvanden Menneskealder har han ikke været i Athen, i et fjernt halvbarbarisk Land har han henlevet sin Ungdom og Manddom, i en større Lykke vel og under en renere sædelig Tilværelse end han fandt i sin Fødeby; men dog: Athener er han, og han breder sine Arme ud mod Parthenon og ligesom favner dens marmorlysende Skønhed.

Han vandrer rundt om Bygningen og betragter og nyder; giver sig god Tid foran Østgavlens og Vestgavlens ophøjede Gudegrupper, gaar ind under Søjleomgangen og følger med voxende Glæde alle Enkeltheder i Frisens lange panathenæiske Tog; saa gaar han ind i selve Tempelcellen. Han staar foran den kolossale Athene Parthenos, og det er ligesom stærke Skønhedsbølger gaar gennem hans Sjæl, han rystes og gyser og maa et Øjeblik lukke Øjnene, en saadan Kunstens Aabenbaring er blevet ham uvant i sex og fyrretyve Aar, heller ikke i sin Ungdom havde han set noget lignende. Men da han atter aabner Øjnene og skuer, da forekommer der ham at staa Kulde ud fra Gudindens Ansigt og hvide Elfenbens Lemmer og gyldne Pragtrustning.

Og da han igen staar udenfor i Solen, da føler han sig træt, og han sætter sig paa et Altertrin, nær Borgens Sydskrænt, hvorfra han,

med Dionysostheatrets aabne Halvrunding under sig, kan se ud over en Del af Athen.

Den gamle Mand falder i Tanker, og Vemodsdraget i hans Ansigt bliver stærkt. Thi dette Athen, saa straalende endnu i Kunstens Herlighed, er i Virkeligheden en dybt ydmyget og knækket og forarmet Stad nu. Tiaarskrigen, derpaa den syrakusiske Krig, og umiddelbart derefter den dekeliske Krig med sin frygtelige Afslutning — Krige begyndte i Uretfærdighed, førte i Letsindighed og endte i Nederlag — har gjort Ende paa hans Fædrelands Lykke. »Spartanerne kom« omsider, saaledes som det af Athen forpinte Hellas havde sukket efter. Efter Uret fulgte Hævn, efter Hovmod Fald, efter Vellyst Vanmagt. Saaledes er Loven, saaledes vil Naturen, saaledes tilnikke Guderne. O du Kunst! o du Skønhed! har du nogensinde kunnet gøre Fyldest for Retfærdighed eller erstattet Godhed eller afbødet det onde?

Manden rejser sig. Endnu besøger han det nye vidunderlige Erekhtheion, en sand Kunstens Juvel; og han genfinder dér de hellige Steder og Jertegn, som han kender fra sin Barndom: Kilden — Graven — Oliventræet; saa bevæger han sig tilbage mod Borgopgangen efter at have sagt et ærefrygtsfuldt Farvel til Pallas' gamle Træbillede, den ældste og ærværdigste Stadgudinde. Thi det er ikke hans Mening at ville blive her i Athen; sine Dage vil han ende,

hvor han nu hører hjemme, i et fjernt Land, men hvor han har sine Venner. Dette er kun et Besøg, som han ønskede at gøre sin Fødeby ved den første Lejlighed, naar der var kommet Fred, og den spartanske Besætning var draget bort.

— Nær ved Udgangen kommer han forbi nogle Statuer, som han ikke før lagde Mærke til. En af dem forestiller »hans Ven« Perikles — død forlængst som de andre, han kendte — — men her, her! her tæt ved Perikles — — Blodet farer den gamle Mand til Hjærtet, Aandedrættet standser et Øjeblik —

I Bronce staar hun, rank og let og stærk, i naturlig Størrelse, men over ham, hævet paa et Fodstykke. Hun ser paa ham som dengang: Hovedet svagt bøjet ned mod ham, Blikket dybt, rent og trygt; Armen fremstrakt, som da hun fastholdt ham med sin frelsende Højre, men i Haanden holder hun nu en Oliekvist; den venstre Arm, hvormed hun den Gang greb om Murens Rand, støtter sig nu til en Landse —

Ja dér staar hun, hans Ungdoms første rene Kærlighed, og sidenefter hans Livs eneste; hun der kom og svandt for ham, kort som et Stjerneblink, men bragte Renselse til hans Øje og til hans Sjæl for hele Livet.

Den gamle Mand bøjer sig og læser paa Fodstykket Feidias' Navn. »Ja du har truffet *den lemniske Athene,*« hvisker han og ser med

en ung Elskers Ømhed paa det ovale ædeltformede Hoved, paa den sluttede og dog talende Mund, de faste, lidt magre Kinder, de fine skarptbuede Bryn, den lave Pande, det kortlokkede Haar, skilt i Midten, dejligt bølgende om Pandebindet, tilbagestrøget, samlet i en Knude. Over det jomfrueligt kraftige Legeme folder sig den doriske Peplos af ét Stykke, befæstet paa Skulderen, sammenholdt af et smalt Bælte, simpelt og naturligt og dog majestætisk; dertil har Feidias føjet Athene-Tegnet, Aigispanseret over Brystet, men skraatsiddende og følgende Legemets kraftige Drejning —

Saaledes staar hans Evnea, rank, let og stærk — selv i Broncen talende, paakaldende, manende til sund Sjælekraft og god Daad — en førende Fylgje, et Kvindeideal, saaledes som det undertiden fødes til Verden, til Verdens Held, paa det at Manden, selv i slette Tider, ikke skal mistvivle om at der er Renhed og Retfærd paa Jorden.

Nogle oplysende Bemærkninger.

Til Kap. II (om *Lemnos*). Det om Athōsbjergets Skygge, og det om Kvindernes Sørgefest, er begge bevidnede af Oldtiden; deres Kombination ikke.

— For at undskylde Besættelsen af Lemnos fabrikerede eller tillempede Athenerne »gamle Sagn«, hvori Øens indfødte (Pelasgerne) skulde have forurettet Athenerne:

Først havde Pelasgere, gæstfrit optagne i Attika, øvet Vold mod attiske Kvinder der hentede Vand ved Kilden Enneakrunos; jagne bort til Lemnos havde de derfra gjort Sørøvertog og atter røvet attiske Kvinder fra Bravron; og ikke nok med det: siden havde de paa Lemnos dræbt disse Kvinder med samt de Børn, de havde født dem. Men efter dette Massemord vilde hverken Kvinderne (altsaa deres egne pelasgiske) eller Husdyrene eller selve Jorden paa Lemnos føde, thi Guderne vare fortørnede. Lemnierne søgte derfor til det pythiske Orakel om Hjælp: Guden bød dem give Sagen i Athenernes Hand — [her merkt man die Absicht] —, hvorefter Athenerne bød Pelasgerne »berede Øen som et

dækket Bord til Athenerne‹, men Pelasgerne lod Athenerne haanligt vide, at naar Athenerne paa én Dag ›med Nordenvind‹ kunde komme til Lemnos, saa vilde de overgive Øen. Dette syntes umuligt, thi Athen ligger jo langt syd for Lemnos. — Men da Atheneren Miltiades (altsaa mange Aarhundreder senere) havde erobret en Del af den thrakiske Kyst og besat den med sine Athenere, saa lod Sagen sig gøre: fra Elaius i Thrakien sejlede han for Nordenvind med Lethed til Lemnos og erobrede allerede dengang Østlandet med Byen Hefaistia. — Hos Herodot, i 6te Bog, læser man udførligt om disse og flere kuriøse Enkeltheder.

Imidlertid er det mærkeligt, at Beretning om voldsomme Massemord knyttes til Lemnos ogsaa af en anden Sagnrække, af ganske forskellig Oprindelse. Lemnierinderne, hedder det hos Apollodoros i 1ste Bog, ›vilde ikke ære Afrodite‹; Mændene tog saa Friller fra Thrakien, men saa dræbte Kvinderne til Hævn alle Mændene paa Øen, undtagen Kongedatteren Hypsipyle, der skjulte og reddede sin Fader Thoas. Derfor, da de argonavtiske Helte (som var ›Minyere‹) paa deres eventyrlige Togt landede paa Lemnos, fandt de Øen befolket af lutter Kvinder, som modtog dem venligt. Ved Kong Thoas' Gravfest kæmpede Minyerne i festlige Væddekampe med disse Kvinder, hvorom attiske Digtere havde meget at berette, særlig Sofokles i et tabt Drama ›Lemnierinderne‹. Hvordan det siden gik, kan man jo sige sig selv: fra

disse Argonavter nedstammer den »minyiske« Befolkning paa Lemnos, Hypsipyle blev formælet med Iason, og hendes Søn med Iason Evneos nævnes i Iliaden som venlig sindet mod Akhaierne for Troja, hvilke han forsynede med Vin. — Disse Begivenheder sattes fire Slægtled før »Pelasgerne«s Ankomst. Det mærkelige er, at det baade i de minyiske og de »pelasgiske« Sagn drejer sig om Kampe mellem Mænd og Kvinder: i hine er det Kvinderne, der slaar Mændene ihjel, i disse omvendt. For saadanne Blodbad havde Grækerne et Udtryk: »Lemniske Gerninger«.

Homer omtaler en endnu ældre Urbefolkning paa Lemnos: Da Ildguden Hefaistos blev kastet ned fra Olympos, var det »Sintiske Mænd«, der optog og bjærgede ham. — Byen Hefaistia med Gudens Dyrkelse laa under det vulkanske Bjerg Mosykhlos, der synes at have været i Virksomhed indtil Alexander d. Stores Tid. — Øen er omtrent paa Falsters Størrelse.

Til S. 97 ff. En Del af disse Athenernes Selvforherligelser er virkelige Oldtidscitater: de attiske Dramatikere og især Talere holdt ikke op med at fylde Folket med Smiger; deres Succes beroede jo væsentlig paa, om de var gode Venner med Folkemassen.

Et attisk Mundheld anføres af Plato (i »Lovene«): »Alle Athenere ere, som saadanne (τοιοῦτοι) særlig ypperlige Mennesker«. Andre Citater hist- og herfra kan maaske more:

»Vi alene har af Naturen og Guderne, uden Tvang og Møje, faaet de herligste Egenskaber«.

»Mislykkes noget, saa har vi strax Tankerne paa noget andet«.

»Hos os alene er Tragten og Besiddelse ét, og vi fuldføre altid, hvad vi paatænke«.

»Møje og Fare er os intet«.

»At udføre noget er vor Fest, Daadløshed er værre end den besværligste Handling«.

»Vi er til for hverken selv at have Ro eller tillade andre det«.

»Vi er i alle Henseender de indsigtsfuldeste af alle Hellenere, derfor lykkes alt for os«.

»Vor Stad er Hellas' Lærer og Frelser; hver enkelt Borger hos os har Værdi som Konger i andre Stater«.

»Vi alene elsker det skønne uden at glemme det gode, filosoferer uden at miste Daadskraft«.

»Vi har Friheden, og vi hersker, og vi fortjener det« osv.

— Ogsaa Tragedierne sigtede gerne til, hvor mageløse Athenerne lige fra gamle Dage havde været overfor Hellenerne, altid de undertryktes Beskyttere, de forfulgtes Tilflugt: Heraklidernes Optagelse, De Syvs Begravelse, Oidipus' Hvile osv. osv. — Dog savnedes der ikke Athenere, som selv misbilligede al denne, og den beslægtede politiske, Væmmelighed: Platon paa sin forsigtige Maade, Xenofon mere energisk (det gik ham da ogsaa galt), og Aristofanes aldeles løssluppent, især i Komedien »Ridderne« (som Nutiden forresten havde godt af at læse, men desværre er den gamle Oversættelse langtfra genialt nok til at

kunne gøre Virkning). At Aristofanes kunde klare sig overfor »Folket«, er underligt nok, men han var morsom, det er Sagen.

For at bedømme Forholdet nogenlunde retfærdigt, maa vi imidlertid hele Tiden huske paa Navnene Marathon, Salamis, Plataiai o. a., hvor Athenerne virkeligt reddede Hellas fra Perserne (for rigtignok selv at tyrannisere det bagefter), samt maaske gøre Sammenligning med Danskernes Stemning efter vor sejrrige Treaarskrig 48—50, dog at vi multiplicerer vort daværende Hovmod med mindst 10.

Til Kap. VII. Dette allerede af Pisistratiderne indrettede smukke lille Kildehus er afbildet i et antikt Vasemaleri, se Springers Handbuch (Das Altertum), Udg. 1911, S. 183. Efter den nu herskende Mening har det imidlertid ikke været over Ilissos-Kilden, men over en anden Kilde ved Østfoden af Pnyx.

Til S. 108. Korinth var særlig bekendt for sit Bordelvæsen. — »Sfinxer« var i Megara et Udtryk for den Slags Fruentimmer.

Til S. 113. Navnet »Kleidukhos« er ikke hjemlet som Embedsnavn for Præstinden. Om »Erseforie- (eller Arreforie-)Brugen« kender vi i Virkeligheden saare lidet.

Til Kap. VIII ff. — Aspasias virkelige Personlighed er fremdeles dunkel for os, og de nyeste Undersøgelser (t. Ex. Forfatteren til Artiklen »Aspasia« i sidste Udgave af Paulys Realencyclopædi) har ikke bragt mere Lys; denne Forf. synes altfor tilbøjelig til at afføje de graverende Momenter; og den Tids-

fæstelse, der skulde følge af en Lov af Perikles om athenisk Borgerret 449, er — hvor snildt der end kan ræsonneres derover — dog i Virkeligheden overmaade lidet releverende.

Efter hvad der kan skønnes ud af de faa historiske Vidnesbyrd om hende, bliver hendes kulturelle Plads nærmest mellem »Sofisterne«, hun er den kvindelige Sofist i Athen. Endvidere (og i nogen Sammenhæng dermed): hun tilhørte den Aandsretning, som i væsentlige Punkter svarer til hvad vi i Nutiden vilde kalde Radikalismen (i ethisk-religiøs Forstand); og efter som Nutidsforfatterne stiller sig til denne Aandsretning, vil de næsten med Nødvendighed ogsaa stille sig til hende. Dermed mener jeg altsaa ikke, at Forfatterne vil forvanske; men de samme Ting vil for den ene Forfatter staa som prisværdige, for den anden som det modsatte; og paa lignende Maade vil det ogsaa gaa Læserne.

Hamerlings bekendte store Roman »Aspasia« er bygget paa megen Læsning og besidder et vindende Fremstillertalent; Forf. har sat sig til Maal gennem Aspasia at fremhæve den Side af Radikalismen, som man kan kalde Skønhedsdyrkelsen, og til bedste for den træder han (i Telesippes Person) al Ret og Billighed under Fødder. — Opmærksomme Læsere af baade Hamerlings Bog og min Bogs Kapitler om Aspasia, vil hurtigt se, at Forskellen mellem selve vore Aspasier i Grunden ikke er saa stor; nej Forskellen er imellem Hamerlings og

min Livsanskuelse, og medens jeg som Filolog kan anerkende Hamerlings Aspasiaskikkelse som sagtens lige saa historisk begrundet som min (formedelst Utilstrækkeligheden af de historiske Momenter), saa maa jeg som Menneske kalde hele den Moral, hvori Hamerlings Bog munder ud: »Menschlich und edel ist das Gute — göttlich und unsterblich aber das Schöne« — oprørende Nonsens.

— Om den Samtale- og Foredragsmethode, jeg har ladet Aspasia bruge, vil jeg sige, at det er med Vilje jeg har formet den just saaledes, med samt dens Bredde. Jeg har nemlig ønsket at give Læserne en stilrigtig Forestilling om den sokratisk-platoniske Foredragsmaade, saaledes som den foreligger i en mægtig Litteratur. — Fagmænd, som véd, hvorledes Sokrates betragtede sit Forhold til Aspasia, vil forstaa, at jeg har turdet lade hende være Repræsentant for Methoden.

— Hvis nogen skulde finde enkelte Partier af Aspasias Foredrag utrolige i deres Umoralskhed, maa jeg sige, at de er en temmelig nøjagtig (i Formen endog lempet) Gengivelse af Theodotes erotiske Visdomsregler, saaledes som Xenofon et Sted i sine »Memorabilia« lader denne Hetære prædike den for Sokrates.

Til Kap. XIII ff. Begejstringen for Perikles og hans Tids atheniske Folk er blevet de sidste Slægtled i den Grad indbanket igennem Historiebøger, at jeg formelig maa gøre Læserne en Undskyldning for, at jeg mere dømmer efter hans og Folkets Hand-

linger end efter moderne liberale Stemninger og Fraser, som blandt andre Ulykker ogsaa har gjort den: at forvanske Synspunkterne for fremtrædende Personer og vigtige Afsnit af hele Verdenshistorien. — Den saakaldte »Historiens Dom« har i mine Øjne intet majestætisk eller inappellabelt ved sig, eftersom den kan kuldkastes naarsomhelst, ikke blot ved nye Kendsgerninger, men ogsaa ved nye Belysninger.

— Navnet »Kreusa« paa Perikles' Hustru er ikke historisk, saa lidt som Hamerlings »Telesippe«; man kender ikke hendes virkelige Navn.

Til S. 180. — Feidias. — Af denne Kunstner, der vel kan kaldes Jordens berømteste, haves desværre intet egentligt Portræt eller Billede. Og dog har vi et lille Monument, der maaske giver en Forestilling om hans Ydre, som han var i Alderen omkring de 50.

Vi véd, at han paa Athene Parthenos' Skjold afbildede sig selv (og Perikles) iblandt de Mænd, der kæmper mod Amazonerne. Nu findes der i British Museum, under Navn af »det Strangfordske Skjold«, et antikt Marmorbrudstykke af noget der synes at have været en Efterligning af selve Parthenos' Skjold; paa dette Brudstykke ses bl. a. en Mand, hvis Stilling og Ydre ganske godt passer med hvad Plutarkhos siger om Feidiasafbildningen paa Parthenos' Skjold; det er en ældre Mand med kort Fuldskæg, fremspringende Kindben og skaldet Forhoved, han hugger efter en Amazone. Denne Mand kunde altsaa nok være Feidias (skønt Furtwängler kalder Billedet apokryft).

I den kgl. Afstøbningssamling i København findes (Nr. 316) en Gipsafstøbning af det Strangfordske Skjold. Imod Billedet gøres gældende, at Manden slaar med en Øxe, medens Plutarkhos siger »med en Sten«; men i alt Fald paa Gipsafstøbningen i København har det ikke været mig muligt at se, om det, Manden slaar med, er en Sten eller Øxe eller noget andet.

Til S. 210. — Pausanias I, 23, 2, og andre Forf., beretter om en Kvinde ved Navn Leaina, der blev pint til Døde af Tyrannen Hippias, fordi hun ikke vilde røbe hvad hun vidste om en Sammensværgelse. Athenerne hædrede siden hendes Minde ved at oprejse hende et Monument: en Bronceløvinde uden Tunge (»Leaina« betyder: Løvinde).

I Fjor udkom af samme Forfatter:

Tolv danske Historier.

3 Kr.

Maaske mere end nogen Sinde viser Brøndsted i denne Bog, hvor mange Strenge han har paa sin Lyre — den skarpe Satire, det lune Vid, den bitre Ironi, det lette, legende gode Humør — og paa den anden Side den dybe Livsalvor, den hjertegrebne og hjertegribende Følelse, det luftigste, ungdommeligste Sværmeri. En *Mand* er det, man møder her, ikke blot et Mandfolk — derfor skildrer han ogsaa *Kvinder* og ikke Fruentimmer . . . . .

(*Joh.s Jørgensen* i »Natt.«).

Hver af de tolv Historier betyder, at Forfatteren hidstævner en Part af Livet og dets Kræfter til paa et skønt og gennemsigtigt Sprog at opføre en Leg til Læserens æstetiske Forlystelse. Og hans Maal er naaet, man underholdes røres, mores, forlystes.

(Dr. phil. *F. L. Østrup* i »Aarh. Stiftstd.«).

Tidligere er udkommen:

I Bølgegang. Fortælling af Vetulus. 1878.
Curtius, et romersk Sagn, dramatisk Digtning. 1881.
Junkeren fra Varnæs. Digtning. 1891.
Frihed! Nutidsfortælling. 1893.
Dialogus. 1894.
Fædrenes Synd —. Nutidsfortælling. 1895.
Smaa danske Snobbe-. 1897.
Borretaarn. Roman. 1899.
Bladet fra Munden! Pjece. 1899.
Et Tilbageblik. Pjece. 1899.
Kong Gelos. Sarkastisk Komedie. 1900.
Niels Glambæk. Roman. 1902.
Digteren og Døden. Et Digt. 1903.
Funk'erne. Familieroman. 1906.
En Smule Sandhed ind i Løgnen. Pjece. 1908.
Tolv Historier fra Italien. 1909.

Ny Bog!

Jørgen Hauglund:

Galnebær og Myrther.

Fortælling. 3 Kr.

I et Forord til »Galnebær og Myrther« slaar *K. G. Brøndsted* til Lyd for dens Forfatter, hvis Roman: »Tung er den Lov —« i Fjor blev modtaget med saa stor Anerkendelse af hele Pressen.

